

RAPORTUL

Curții de Conturi
asupra administrării și întrebuințării
resurselor financiare publice
în anul 2001

C U P R I N S

INTRODUCERE		2-3
CAPITOLUL I	Formarea și întrebuințarea resurselor bugetare și extrabugetare	4-51
CAPITOLUL II	Formarea și utilizarea bugetului asigurărilor sociale de stat	52-59
CAPITOLUL III	Formarea și gestionarea datoriei publice, respectarea garanțiilor guvernamentale, utilizarea asistenței tehnice	60-72
CAPITOLUL IV	Integritatea și gestionarea patrimoniului public	73-91
CAPITOLUL V	Măsurile întreprinse pentru lichidarea încălcărilor depistate de către Curtea de Conturi	92-97

INTRODUCERE

Tendința de creștere economică, înregistrată în anul 2000, a continuat și în anul 2001, însă în ritmuri mai înalte. În anul 2001, PIB, în prețuri comparabile, a înregistrat o creștere de 6,1 la sută (în a.2000 – de 2,1%), valoarea nominală a acestuia constituind peste 19 miliarde lei.

Creșterea reală a PIB a fost determinată de majorarea producției de mărfuri și servicii (cu 11,5%) și de sporirea colectării în buget a impozitelor nete pe produs și import (cu 10,8%). Rata medie anuală a inflației a scăzut de la 31,3% în anul 2000 pînă la 9,8% în anul 2001.

Executarea bugetului în anul 2001 a fost determinată de fenomenele pozitive, care au fost înregistrate în ultimii doi ani în economia națională, iar politica fiscală a fost orientată la susținerea activității agenților economici și protecția socială a păturilor socialmente vulnerabile ale populației.

Veniturile bugetului consolidat au sporit cu 223 mil.lei față de anul 2000 (cu 5,4 la sută), constituind 4325 mil.lei, sau 22,7% în raport cu PIB. Ponderea principală (79,5%) din suma totală de venituri revine veniturilor fiscale, din care impozitele indirecte constituie 55,8%. Veniturile nefiscale s-au micșorat față de anul precedent cu circa 12 la sută, inclusiv venitul net al Băncii Naționale – cu 41 la sută. Deși veniturile bugetului consolidat au crescut ușor față de anul 2000, planul precizat pe anul 2001 a fost realizat doar cu 90 la sută, în buget neîncasîndu-se peste 483 mil.lei.

Neîncasări esențiale au fost admise la capitolele accize și taxa pe valoarea adăugată – de 358 mil.lei (74% din suma totală de neîncasări).

În anul 2001, republica a beneficiat de granturi din străinătate în sumă de 146 mil.lei, care au fost utilizate pentru acoperirea cheltuielilor generale ale bugetului.

Organele vamale au contribuit simțitor la formarea veniturilor bugetului consolidat, vîrșînd 1864 mil.lei (43% din suma totală de venituri), sau cu 286 mil.lei mai mult decît în anul 2000.

Datoria agenților economici față de bugetul consolidat la începutul anului 2002 constituia 1095 mil.lei, din care față de bugetele unităților administrativ-teritoriale – 436 mil.lei (sau 40% din suma totală de restanțe). Din suma restanțelor la plățile în buget 66% revin taxei pe valoarea adăugată. Concomitent agenților economici le-au fost înghețate penalități și sancțiuni în sumă de 1107 mil.lei.

Cheltuielile bugetului consolidat în anul 2001 au constituit 4326 mil.lei, sau 22,7% din PIB, nefiind utilizate 521 mil.lei de mijloace financiare preconizate, din care 360 mil.lei țin de domeniul social-cultural. Pentru deservirea datoriei de stat, în anul 2001 au fost utilizate peste 797 mil.lei de mijloace bugetare, sau 18,4 la sută din suma totală de cheltuieli. Din buget au fost alocate investiții capitale în sumă de 206 mil.lei (4,8% din cheltuieli).

La 1 ianuarie 2002, **datoriile creditoare** ale bugetului consolidat constituiau 1058 mil.lei, din care 685 mil.lei (65%) – la bugetele administrativ-

teritoriale. Datoriile creditoare, în raport cu cheltuielile efective ale bugetului consolidat din anul 2001, constituie 23,5 la sută, inclusiv la bugetele unităților administrativ-teritoriale – 39 la sută.

Din suma totală de datorii creditoare 157 mil.lei (14,8%) revin datoriilor la salariu, 218 mil.lei (20,6%) reprezintă contribuțiile la bugetul asigurărilor sociale de stat, din acestea 122 mil.lei o constituie penalitățile.

Imobilizarea mijloacelor bugetare în decontări a favorizat formarea **datoriilor debitoare**, care la 1 ianuarie 2002 constituiau circa 207 mil.lei.

La finele anului 2001, **datoria de stat internă** a atins cifra de peste 2400 mil.lei (în creștere cu 18,7 la sută), din care 1507 mil.lei (62,8%) o constituie împrumuturile acordate de Banca Națională prin garanția **hârtiilor de valoare de stat**. În anul 2001, volumul comercializat al hârtiilor de valoare de stat a constituit 3516 mil.lei, totodată au fost răscumpărate de 3329 mil.lei.

Datoria de stat externă, administrată de Guvern, la începutul anului 2002 constituia circa 700 mil.USD (cu 10,4% în descreștere).

CAPITOLUL I. Formarea și întrebuințarea resurselor bugetare și extrabugetare

În conformitate cu Legea bugetului pe anul 2001 (cu completări și modificări) și deciziile organelor publice ale unităților administrativ-teritoriale, bugetul consolidat a fost preconizat la venituri în sumă de 4808,3 mil. lei, iar la cheltuieli – de 4846,9 mil. lei, cu un deficit bugetar de 38,6 mil. lei. Executarea bugetului pe anul 2001 a constituit la venituri 4324,9 mil. lei (89,9 la sută), iar la cheltuieli – 4325,9 mil. lei (89,3 la sută), cu un deficit de casă de 1,0 mil. lei.

În suma totală a veniturilor, veniturile curente au constituit 4089,7 mil. lei (94,6 la sută), veniturile din operațiile cu capital – 88,7 mil. lei (2,0 la sută) și granturile – 146,5 mil. lei (3,4 la sută), înregistrându-se o creștere față de suma prognozată a veniturilor curente fiscale cu 351,3 mil. lei (11,4 la sută) și o diminuare a veniturilor nefiscale cu 85,1 mil. lei (11,5 la sută).

Din veniturile totale acumulate la bugetul consolidat, 1701,6 mil. lei (39,3 la sută) au fost încasate prin intermediul Serviciului Fiscal de Stat, 1864,0 mil. lei (43,1 la sută) – prin intermediul Departamentului Vamal și 759,3 mil. lei (17,6 la sută) – de către alte instituții.

a) Veniturile bugetului de stat

Prin Legea bugetului pe anul 2001, au fost aprobate (ținând cont de modificările ulterioare) venituri în sumă de 3383,7 mil. lei, în realitate acumulările au constituit 2914,4 mil. lei (86,1 la sută). Sursa de bază a formării veniturilor bugetare sînt veniturile fiscale, ponderea cărora a constituit 79,6 la sută, veniturile nefiscale deținînd 14,5 la sută, din operațiile cu capital - 1,1 la sută, alte venituri – 4,8 la sută.

Din suma acumulărilor totale, veniturile curente au constituit 2743,5 mil. lei, sau 83,8 la sută față de suma prognozată (de 3274,6 mil. lei). La bugetul de stat au fost acumulate venituri fiscale mai puțin față de suma preconizată cu 420,6 mil. lei, inclusiv TVA – cu 190,8 mil. lei, accize – cu 153,2 mil. lei, impozite pe venitul din activitatea de întreprinzător - cu 49,3 mil. lei etc. Venituri nefiscale au fost încasate mai puțin față de suma preconizată cu 110,5 mil. lei, inclusiv venitul net al Băncii Naționale al Moldovei – cu 20,4 mil. lei, veniturile obținute de către Concernul „Moldova-gaz” – cu 39,0 mil. lei, amenzi și sancțiunile administrative – cu 4,5 mil. lei.

Din operațiile cu capital n-au fost încasate venituri de 69,1 mil. lei. Prin concursuri investiționale, au fost comercializate acțiunile statului în 2 Societăți pe Acțiuni: ale “Combinatului Experimental din Dolgprudnî” și “Barnauliskii vinzavod” (Federația Rusă). Primul obiect a fost vîndut la prețul de 1,1 mil. lei, banii integral fiind transferați la buget, iar al doilea – la prețul de 1,0 mil. lei, din care cumpărătorul (“TUBECON” L.T.D.) a achitat la buget doar 104,0 mii lei sau 10,0 la sută, acesta aflîndu-se în litigiu cu Departamentul Privatizării.

De la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul republicii la buget s-a acumulat TVA în sumă de 391,4 mil. lei (cu 68,7 mil. lei mai mult decât a fost prevăzut). Însă, datorită faptului că restituirile TVA la cota zero se efectuează din contul veniturilor curente, din sumele totale ale TVA încasate în anul 2001 s-au restituit mijloace mai multe decât au fost încasate cu 8,9 mil. lei.

Dobânzile de la depunerea mijloacelor bugetare la conturile de depozitare în instituțiile bancare au constituit 5,0 mil. lei.

Ministerul Finanțelor n-a întreprins măsurile respective pentru încasarea la buget a mijloacelor speciale (de 4,4 mil. lei), neutilizate în anul 2000, acestea rămânând la dispoziția instituțiilor bugetare.

Nivelul real al executării părții de venituri a bugetului, fără includerea impozitelor și taxelor neprevăzute, dar reflectate la executarea de casă a bugetului în sumă de 52,1 mil. lei, a constituit 84,6 la sută.

Veniturile administrate de către Inspectoratul Fiscal Principal de Stat (în continuare IFPS). Veniturile acumulate din impozitele pe venit au constituit în raport cu prevederile pe diverse tipuri de la 66,0 până la 359,0 la sută. Veniturile TVA au fost acumulate la nivel de 87,9 la sută, din care de la mărfurile produse în Republica Moldova – 47,1 la sută, de la cele importate – 112,4 la sută. Încasările TVA de la producția agricolă au constituit 9,3 mil. lei, asemenea venituri la buget nefiind prevăzute. Accizele au fost acumulate la buget față de prevederi la nivel de 81,7 la sută, iar în profil de mărfuri nivelul de colectare a variat de la 21,0 până la 953,0 la sută.

Pe parcursul anului 2001, restanțele la buget s-au micșorat până la 893,0 mil. lei, sau cu 74,7 mil. lei, înlesnirile fiscale constituind 274,1 mil. lei. La 01.01.02, în proces de derulare a procedurii de faliment se aflau 173 de agenți economici. Suma datoriilor istorice și curente ale acestora la bugetul consolidat constituia 216,8 mil. lei.

Asupra formării părții de venituri a bugetului influențează negativ vacanțele și înlesnirile fiscale, anularea datoriilor față de bugetul public. Acestea respectiv stimulează agenții economici să nu achite în termen și pe deplin plățile la buget, sperând că ele mai devreme sau mai târziu vor fi anulate.

Numai, conform Legii nr.453-XV din 30.07.01, au fost înghețate penalități în sumă de 734,4 mil. lei și amenzi de 372,4 mil. lei, în total – de 1106,8 mil. lei.

IFPS nu respectă întocmai prevederile legislației în vigoare privind acumularea impozitelor, plăților și sancțiunilor financiare la buget, plenitudinea calculării și evidenței acestora, corectitudinea evaluării și comercializării averii confiscate, averii trecute cu drept de succesiune în venitul statului, respectarea cerințelor de restituire a plăților de la buget etc. La unii agenți economici nu s-au efectuat controale și nu s-au întreprins măsuri de contracarare a activității ilicite, fapt ce a permis tănuirea de către ei a veniturilor, neachitarea la stat a plăților în proporții deosebit de mari.

Astfel, rulajul mijloacelor bănești (inclusiv în numerar) la contul S.R.L. „Lazerg-Exim” a constituit 30943,0 mii lei, la contul S.R.L. „ Colocron” (c/f 28469019) – 11363,2 mii lei, la contul S.R.L. „ Revenori” (c/f 25560018) – 9084,0 mii lei, la contul S.R.L. „Pivoine” (c/f 25429014) – 3376,4 mii lei, iar la contul S.R.L. ”Dorrm-R” (c/f 15541016) – 1036, 3 mii lei, fapt ce denotă o activitate economică intensă, în timp ce acești agenți economici n-au declarat venituri.

La 01.01.01, restanțele la plățile de bază față de buget ale Î.M. “Ierusalim” constituiau 2162,2 mii lei, iar la amenzi – 2160,7 mii lei (aceste sume fiind reflectate în fișa personală a contribuabilului, în baza hotărîrii IFS pe mun. Chișinău nr. 1/246 din 24.06.97). OFS Centru n-a întreprins măsurile necesare de percepere la buget a sumelor menționate. La 01.04.98, conform dărilor de seamă, întreprinderea a realizat volume mari de mărfuri, calculînd la buget TVA în sumă de 11316,0 mii lei. Prin urmare, agentul economic dispunea de active suficiente pentru achitarea impozitelor.

Conform actului de control nr.5000565 din 25.05.99, S.R.L.“Holland-Trading” n-a achitat la buget TVA la import în sumă de 5001,5 mii lei și a majorat cheltuielile cu 2217,9 mii lei. Prin hotărîrea nr.1/49 din 11.06.99, OFS Centru a decis de a încasa la buget TVA în sumă de 5001,5 mii lei și amenda de 4907,3 mii lei. La 06.07.99, după adoptarea deciziei de a percepe la buget sumele nominalizate, directorul S.R.L. “Holland-Trading” dl V. Gromov a dăruit imobilul de care dispunea (din str.Pușkin 44) firmei “Doma-Vila” S.R.L., fondator și director al căreia este el însuși. În așa mod, pentru a evita sechestrul, a fost înstrăinată proprietatea care urma să asigure rambursarea datoriilor la buget. Prin scrisoarea IFPS nr.10-13-02/3-2929 din 17.08.99, acțiunea deciziei a fost neîntemeiat suspendată și numai la 19 mai 2000 au fost înaintate trei dispoziții de incaso pentru perceperea la buget a datoriilor de 9909,2 mii lei, care pînă în prezent au rămas neexecutate. Astfel, n-au fost întreprinse măsurile prevăzute de Legea nr.633-XIII din 10.11.95 privind executarea forțată a plăților.

La finele anului 2001, în republică erau înregistrați 576,0 mii contribuabili, din care controlului au fost supuși doar 29,5 mii contribuabili (5,1 la sută).

În urma controalelor efectuate, la buget s-au calculat suplimentar impozite, taxe și plăți în sumă de 102,2 mil. lei, valoarea sancțiunilor financiare constituind 120,2 mil. lei, la buget fiind încasate, respectiv, 35,1 mil. lei (34,3 la sută) și 33,7 mil. lei (28,0 la sută).

În anul 2001, valoarea bunurilor sechestrate a constituit 283,8 mil. lei. Deși nivelul încasărilor forțate față de anul precedent la majoritatea indicatorilor a crescut, valoarea realizării bunurilor sechestrate s-a micșorat cu 17,1 mil. lei, acesta fiind determinat de executarea insuficientă a Legii nr.633-XIII din 10.11.95 și de emiterea de către Guvern a Dispoziției nr. 14-d din 08.06.01, conform căreia, contrar prevederilor legii respective, a fost interzisă temporar sechestrarea fondurilor fixe, fără coordonarea cu conducerea Guvernului și cu organele publice locale (în dependență de forma de proprietate). Peste două luni, dispoziția sus-menționată a Guvernului a fost anulată. În așa mod, timp de

aproape trei luni, neîntemeiat a fost stopată executarea forțată a plăților, aceasta având consecințe negative asupra acumulării veniturilor la buget.

Totodată, de la 10 iulie pînă la 11 octombrie 2001, a fost sistată comercializarea bunurilor sechestrate, pe această perioadă fiind stopată activitatea Comisiei republicane permanente pentru organizarea evaluării și comercializării bunurilor sechestrate.

În anul 2001, Departamentului Privatizării i s-au transmis pentru comercializare bunuri sechestrate de peste 100,0 mil. lei, acesta examinînd doar materialele privind bunurile sechestrate de numai 9,2 mil. lei. De menționat că lipsește informația completă privind comercializarea bunurilor sechestrate (în care cota statului este mai mare de 50 la sută) și transmise spre evaluare Departamentului Privatizării. Fără nici o argumentare din partea acestuia, de la licitație au fost scoase bunurile sechestrate ale S.A. "Interautoservice", S.A. "Stadionul Republican", Î.S. "La popas" etc.

În anul 2001, IFPS a restituit din buget TVA în sumă de 400,3 mil. lei, față de 265,4 mil. lei în anul 2000, sau de 1,5 ori mai mult.

În contradicție cu Legea bugetului pe anul 2001, Hotărîrea Guvernului nr.899 din 28.08.01 prevede scutirea de TVA a valorii mărfurilor primite pentru prelucrare în lohn de agenții economici autohtoni de la agenții economici din teritoriul Republicii Moldova, care n-au relații fiscale cu sistemul ei bugetar. În anul 2001, de asemenea privilegii a beneficiat S.A. "Succes", aceasta netransferînd la buget cca 90,0 mii lei.

Oficiul fiscal Ialoveni, în baza deciziei Biroului permanent al Consiliului județean Chișinău nr.08-20 din 23.08.01, contrar prevederilor art.11 din Legea nr.958-XIII din 19.07.96, a anulat soldul penalităților și sancțiunilor istorice față de buget ale C.A.P.C. „Răzvin” în sumă de 1196,6 mii lei.

S.A. „Ialtop” (Ialoveni), prin controlul repetat efectuat de către IFPS, neîntemeiat i-a fost micșorată TVA la buget cu 310,0 mii lei.

Î.I. „Zaharciuc SES”, prestînd servicii de reparații în sumă de 714,3 mii lei, n-a declarat TVA aferentă bugetului în sumă de 69,8 mii lei .

IFS pe jud. Orhei n-a impozitat toate loturile de pe lîngă casă, necalculînd la buget impozitul funciar în sumă de 187,9 mii lei.

Contrar prevederilor art.20 din Legea nr.1101-XIV din 30.06.2000, n-au fost prezentate calculele și n-a fost încasată taxa pentru amenajarea teritoriului la unele primării din sect.Călărași în sumă de 85,7 mii lei.

IFS pe jud.Soroca, în baza scrisorii prefecturii nr.02-2/279 din 30.04.02, neîntemeiat a abrogat actele de sechestru a 84 tone de zahăr în sumă de 457,0 mii lei, astfel restanțele rămînînd neachitate.

IFS pe jud. Cahul neîntemeiat a micșorat S.C. "Obreser RGM" TVA aferentă bugetului, inclusiv amenzile și penalitățile în sumă totală de 907,8 mii lei.

În urma neprezentării calculelor respective, un șir de agenți economici din mun. Cahul și or. Cantemir n-au achitat la bugetul asigurărilor sociale de stat 99,5 mii lei. Pentru neprezentarea în termen a declarațiilor privind TVA, Oficiul fiscal Cantemir n-a aplicat sancțiuni financiare în sumă de 129,7 mii lei.

În anul 2001, **încasările vamale** au fost prevăzute în sumă de 1944,6 mil.lei, acumularea veniturilor constituind 1864,0 mil.lei, sau 95,9 la sută.

Totodată, **Departamentul Vamal** și subdiviziunile teritoriale ale acestuia n-au întreprins măsuri suficiente pentru necomiterea încălcărilor la introducerea/scoaterea mărfurilor în/din teritoriul vamal al Republicii Moldova și respectarea regimului vamal. Ca rezultat, la buget n-au fost încasate datorii debitoare, accize, TVA, taxe vamale, alte impozite, sancțiuni și penalități în sumă de 5,9 mil. lei.

Astfel, Biroul vamal Chișinău n-a asigurat reimportul de către Î.S. “Calea Ferată a Moldovei” a 2 vagoane și al altor agregate în sumă de 1653,3 mii lei, exportate temporar în anul 1998.

În aprilie 2001, Ministerul Finanțelor, încălcând Legea nr. 1392-XIV din 30.11.2000, nemotivat a scutit de plăți vamale în sumă de 393,5 mii lei S.R.L. “Radio-Poli-Disc” (la importul aparatelor electrice pentru amplificarea sunetului).

S.R.L. “Viviendi-Cosmetic” a importat pentru parfumerie 124,6 mii litri de alcool etilic, aceasta fiind scutită de plata la buget a accizelor în sumă de 1082,2 mii lei. Conform dărilor de seamă prezentate organelor fiscale, firma nominalizată nu activează, operațiunile pe conturile bancare fiind suspendate încă în noiembrie 2001.

În anul 2001, S.R.L. “Autospace” a introdus în Republica Moldova (în regim vamal “admitere temporară”) 75 de automobile “BMW” în valoare de 34,1 mil. lei. Ulterior, 31 dintre acestea, în sumă de 10,1 mil.lei, au fost trecute în regim vamal “import” și comercializate în republică. Însă, nerespectând art. 68 (alin.2) din Codul vamal, Biroul vamal Chișinău a acordat S.R.L. “Autospace” o vacanță fiscală la plata accizelor în sumă de 484,3 mii lei.

S.R.L. “Romir”, neasigurând exportul producției finite în sumă de 1954,6 mii lei, a încălcat art.61 din Codul vamal, însă n-a fost sancționată de către Biroul vamal Chișinău. Totodată, aceasta, modificând regimul vamal și neachitând la buget TVA în sumă de 236,1 mii lei, neîntemeiat a beneficiat de vacanță fiscală timp de 4 luni.

În anul 2000, S.R.L. “Bevirom-Exim” și Î.I. “Tatiana Ajder” neîntemeiat au fost eliberate de plăți vamale în sumă de 1,0 mil.lei.

În contradicție cu Legea nr.1380-XIII din 20.11.97, prin Hotărîrea Guvernului nr.1001 din 19.09.01, a fost stabilită taxa pentru executarea procedurilor vamale în mărime de 0,18 la sută față de taxa de 0,25 la sută, prevăzută de lege.

Biroul vamal Leușeni, încălcând art. 120 lit. b) din Codul fiscal, a eliberat neîntemeiat Î.I. „Lungu-A” și S.R.L. „Om” de plata accizelor la buget, în sumă de 673,2 mii lei și, respectiv, 553,2 mii lei.

În anul 2001, contrar art. 232 lit. e) din Codul vamal, persoanele cu funcții de răspundere ale Biroului vamal Bălți n-au aplicat sancțiuni în sumă de 1122,0 mii lei față de agenții economici care au încălcat termenele (de 72 ore) de declarare a mărfurilor din momentul trecerii frontierei.

Factorii de decizie ai Gărzii Financiare au încălcat prevederile art.3 din Legea nr.1466-XIII din 29.01.98, abrogînd neîntemeiat hotărîrile nr.174 din 07.06.01 și nr.228 din 06.08.01 de aplicare a sancțiunilor financiare, în sumă de 408,6 mii lei și, respectiv, de 49,4 mii lei, aplicate S.R.L. „Carne DK” și S.R.L. „Moldsiv Impex”.

A influențat negativ la acumularea veniturilor bugetare și perceperea amenzilor aplicate de **Poliția Rutieră**. Astfel, în perioada anilor 1999-2001, în 19259 de cazuri n-au fost percepute amenzile în sumă de 1133,2 mii lei, aplicate de către colaboratorii Poliției Rutiere.

Atît serviciile Poliției Rutiere, cît și comisariatele nu dispun de informația privind deciziile adoptate de judecătoria conform proceselor-verbale transmise. Astfel, în a.1999, acestora le-au fost transmise 17021 procese-verbale, în a.2000 – 18007, în 9 luni ale a.2001 – 11975, fără informarea ulterioară a declarantului despre măsurile întreprinse.

N-au fost executate prevederile Legilor bugetului pe anii 1999-2001 privind acumularea veniturilor de la aplicarea sancțiunilor. Așa, în a.1999, în buget, de la activitatea Poliției Rutiere, s-au prevăzut venituri în sumă totală de 21,3 mil.lei, inclusiv 10,0 mil.lei – de la aplicarea amenzilor. În realitate, suma tuturor veniturilor de la activitatea Inspectoratului General de Poliție a constituit 10,1 mil.lei. În anii 2000-2001, veniturile prevăzute de legile bugetului au constituit 19,4 mil.lei, în realitate au fost încasate doar 14,2 mil.lei, sau 73 la sută din prevederi. Analiza acumulării veniturilor denotă din an în an că suma acestora scade în timp ce numărul de accidente e în creștere.

Amenzile încasate de unele inspectorate de poliție n-au fost transferate în buget, fiind folosite timp îndelungat în circuitul acestora. Spre exemplu, Inspectoratul de poliție pe mun.Chișinău n-a transferat la buget 369,9 mii lei încasați de la aplicarea amenzilor de către Poliția Rutieră, această sumă fiind folosită la achitarea salariului, premiilor, procurarea uniformei etc. A fost micșorată artificial datoria Inspectoratului față de buget în sumă de 117,9 mii lei, care a fost restabilită pe parcursul controlului. Inventarierea efectuată la acest Inspectorat a depistat lipsa mijloacelor bănești încasate de la perceperea amenzilor în sumă de 56,9 mii lei.

O altă sursă de venituri în buget, prevăzută anual prin legile bugetului, o constituie plățile proprietarilor de transport pentru efectuarea reviziei tehnice de stat. În republică a fost efectuat un lucru insuficient privind acumularea acestor venituri. Dacă Serviciul Fiscal de Stat, prin Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar, este obligat să efectueze controlul asupra acestor venituri, atunci serviciile Poliției Rutiere, nici printr-un act normativ, nu poartă responsabilitate de acumularea acestora, deși sînt nemijlocit implicate în aceste acțiuni.

Potrivit datelor Serviciului Fiscal de Stat, în anii 1999 – ianuarie-octombrie 2001, la buget au fost transferate taxe de la folosirea drumurilor și efectuarea reviziei tehnice în sumă de 84,2 mil.lei, iar potrivit datelor Poliției Rutiere acestea constituie 77,9 mil.lei, cu 6,3 mil.lei mai puțin.

Analiza efectuată denotă că, concomitent cu creșterea numărului unităților de transport din republică, s-a micșorat numărul acelor supuse reviziei tehnice, fapt ce influențează negativ asupra acumulării veniturilor în fondul rutier.

Randamentul activității **Departamentului Control Financiar și Revizie** (DCFR) privind încasarea la bugetul de stat a sancțiunilor aplicate este la un nivel redus. În rezultatul controalelor efectuate în anul 2000, DCFR a calculat plăți suplimentare în sumă de 45,3 mil. lei, din care au fost încasate 18,9 mil. lei, sau 41,8 la sută, inclusiv sancțiuni economice - 17,1 mil. lei, din care s-au încasat 5,0 mil. lei, sau 29,5 la sută.

Subdiviziunile teritoriale pe județele Chișinău (dl I. Bortă), Orhei (dl T. Raevschi) și Ungeni (dl V. Pascari) au asigurat încasările la buget de, respectiv, 42, 50 și 59 la sută din sumele calculate suplimentar și sancțiunile aplicate.

Contrar prevederilor Legii cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți, atribuindu-și funcțiile organelor fiscale, DCFR (aparatură centrală) și Direcția generală teritorială (DGT) pe mun. Chișinău neîntemeiat au permis subiecților sancționați reeșalonarea termenelor de achitare a plăților calculate și sancțiunilor aplicate. La 01.01.01, numai DGT pe mun. Chișinău a autorizat nelegitim reeșalonări în sumă totală de 3,2 mil. lei.

În baza materialelor controlului efectuat la S.A. "Moldcarton", la 29.07.99, DGT pe mun. Chișinău (dl V. Răilean, fost șef de Direcție) a luat decizia de sancționare a agentului economic nominalizat, conform căreia ultimul era obligat să achite la bugetul de stat 7,5 mil. lei, inclusiv: impozite diminuate - 3,3 mil. lei; amenda - 4,2 mil. lei.

Conform procesului-verbal al DGT pe mun. Chișinău nr. 2 din 01.03.2000, după o perioadă de 7 luni, S.A. „Moldcarton” a calculat de sine stătător plățile în buget de la realizarea fondurilor fixe în anul 1996, pentru ce s-a propus de a nu i se aplica sancțiuni financiare. Astfel, în baza actului de control suplimentar, după ce agentul economic a introdus unele corectări și modificări în evidența contabilă, Direcția (dl Gh. Munteanu) a adoptat decizia din 21.03.2000, modificând suma plăților și sancțiunilor aplicate anterior de la 7,5 mil. lei la 793,1 mii lei, neaplicând întreprinderii sus-numite sancțiunile financiare corespunzătoare. Mai mult decât atât, Direcția a permis executarea deciziei de sancționare din 21.03.2000 prin reeșalonarea termenelor de achitare la buget a sumei de 793,1 mii lei pe parcursul unui an de zile.

La adoptarea deciziilor de sancționare a agenților economici, DCFR nu în toate cazurile a aplicat corect prevederile legislației în vigoare.

Pentru nerespectarea termenelor de repatriere, la 29.08.98, DCFR a adoptat hotărârea de sancționare a S.R.L. "Vix", prin care ultima urma să transfere la buget suma de 10,9 mil. lei și care timp de 3 ani a rămas neexecutată.

Mai mult de 2 ani n-a fost încasată în buget de la Circul de Stat suma impozitelor diminuate (342,5 mii lei), astfel rămânând neexecutată hotărârea de sancționare a DCFR din 20.07.99. Nerespectând prevederile legislației în vigoare, la adoptarea deciziei de sancționare, DCFR n-a aplicat amenda în

aceeași mărime și penalitățile pentru fiecare zi de întârziere a plăților la buget (247,0 mii lei), astfel contribuind la admiterea unor neîncasări la bugetul de stat în sumă de 932,0 mii lei.

Prin hotărîrea DCFR din 28.02.2000, S.R.L. "Soprocom" urma să transfere la bugetul de stat suma mijloacelor dezafectate în mărime de 385,2 mii lei și plata echivalentă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei pentru toată perioada – de 138,1 mii lei. În rezultatul neîntreprinderii unor acțiuni legitime față de agentul economic sancționat, suma de 523,3 mii lei a rămas neîncasată pînă la momentul încheierii controlului.

Timp de 4 ani nu este executată hotărîrea de sancționare, prin care S.R.L. "T.K.L." urma să transfere la buget suma de 8,7 mil. lei – amendă pentru neluarea la evidență a mărfurilor. Lipsește informația privind măsurile întreprinse de către Procuratura Generală, căreia i-au fost remise materialele de control privind recuperarea pierderilor în mărime de 36,9 mil. lei, cauzate statului de către S.R.L. "T.K.L."

Asupra formării părții de venituri a bugetului public, inclusiv a bugetului de stat, influențează negativ conlucrarea insuficientă între organele de control financiar și organele de drept. Din cauza respectivă, majoritatea persoanelor juridice și fizice, care își permit neonorarea obligațiilor față de buget, de regulă, nu poartă nici o responsabilitate reală, astfel încurajînd o parte din agenții economici să nu achite plățile la buget.

Așa, organele fiscale au înaintat organelor de drept 1587 materiale de control, cu indici de infracțiune, în baza acestora fiind intentate 387 de procese penale. Dintre acestea, în judecătorii au fost transmise numai 35 de dosare, fiind pronunțate sentințe de pedeapsă penală în 13 cazuri, inclusiv sub formă de amenzi – în 10 cazuri și sub formă de privațiune de libertate – în 3 cazuri (două persoane au fost eliberate de răspundere în urma amnistiei, iar una a fost condamnată convențional).

DCFR a expediat în adresa organelor de drept 831 de materiale privind acțiunile ilicite, în urma cărora statul a fost prejudiciat în sumă totală de 101,1 mil. lei. Din aceste materiale, în 712 cazuri controalele au fost efectuate la cererea organelor de anchetă și a altor instituții, iar 119 materialele au fost expediate în urma controalelor exercitate din inițiativa DCFR (Procuratura Generală a Republicii Moldova – 46 de materiale, MAI – 73 de materiale).

În baza acestor materiale, au fost intentate 154 de acțiuni penale, în 114 cazuri s-a refuzat pornirea proceselor penale, din care pe 17 materiale ale controalelor efectuate de DCFR au fost intentate acțiuni penale. Informația despre rezultatul examinării dosarelor penale lipsește.

În anul 2001, Ministerul Finanțelor a expediat 55 de materiale pentru examinare și întreprinderea unor măsuri, conform legislației în vigoare, privind prejudiciile cauzate bugetului de stat de către agenții economici și aprecierea responsabilității personale a conducerii întreprinderilor, care nu și-au onorat obligațiunile în ce privește rambursarea creditelor.

În urma examinării materialelor expediate, Procuratura Generală a Republicii Moldova a constatat că prejudiciul cauzat bugetului de stat este

stabilit deja, nu se cere o apreciere suplimentară și lipsește faptul infracțiunii sau al contravenției administrative în ce privește responsabilitatea personală a conducerii agenților economici.

Este anormală situația, când nerespectarea obligațiilor față de buget poartă un caracter de masă, bugetul public suportă prejudicii în proporții enorme, iar pentru aceasta nimeni nu poartă nici o răspundere, deoarece, în viziunea organelor de drept și judiciare, în majoritatea absolută a cazurilor „lipsește faptul infracțiunii sau contravenției administrative în ce privește responsabilitatea personală”.

Controlul și analiza executării părții de venituri a bugetului de stat a scos la iveală rezerve esențiale de completare a veniturilor bugetare, utilizarea cărora pe viitor ar ameliora simțitor acest important sector de activitate și ar favoriza finanțarea la un nivel mai înalt a multor măsuri de importanță vitală, efectuată din contul bugetului public.

b) Cheltuielile bugetului de stat

Cheltuielile bugetului de stat au fost inițial aprobate prin Legea bugetului pe anul 2001 în mărime de 3642,0 mil. lei, care pe parcursul anului de gestiune a suportat opt rectificări, prin care s-au introdus un șir de modificări și completări, în urma cărora, partea de cheltuieli a bugetului de stat s-a micșorat cu 242,1 mil. lei și a constituit 3400,9 mil. lei.

Asupra executării cheltuielilor bugetului de stat a influențat negativ atât nerealizarea programului de încasări cu 600,3 mil. lei, cât și finanțarea insuficientă din exterior de numai 392,7 mil. lei (19,6 mil. USD – din contul creditelor de la IDA și BIRD și 10,0 mil. USD – grantul olandez).

Executarea reală a părții de cheltuieli a fost realizată la nivel de 85,5 la sută și a constituit 2937,6 mil. lei, nefiind finanțate circa 493 mil. lei.

Cadrul juridic al republicii nu reglementează mecanismul finanțării cheltuielilor bugetare în cazul neexecutării părții de venituri. Astfel, executarea cheltuielilor pe ramuri, tipuri, articole și alineate în anul 2001 a fost efectuată la discreția conducerii Ministerului Finanțelor.

Pe parcursul anului de gestiune, Trezoreria teritorială Chișinău – bugetul de stat, în lipsa mijloacelor bugetare, a recurs, după necesitate, la mijloacele extrabugetare (cu restabilirea lor ulterioară), din contul cărora a efectuat cheltuieli bugetare.

În aspect funcțional, cheltuielile la unele grupe sînt mai mari decît nivelul mediu de executare (86,1%), și anume: pentru întreținerea serviciilor de stat cu destinație generală – 88,6%, apărarea națională – 97,9%, menținerea ordinii publice și securitatea națională – 95,8%, gospodăria drumurilor, comunicațiile și informatica – 99,7%, industria și construcțiile – 94,2%.

Concomitent, sfera socială a fost finanțată la un nivel mai redus, și anume: cultura, arta, sportul și acțiunile pentru tineret – 75,7%, ocrotirea sănătății – 76,6%, asigurarea și susținerea socială – 78,0%, iar agricultura, gospodăria silvică, gospodăria piscicolă și gospodăria apelor – doar la nivel de 54,2%.

Analiza cheltuielilor denotă că cea mai mare pondere în totalul cheltuielilor le revine compartimentelor: ”Serviciul datoriei de stat” – 797,2 mil. lei (27,1%), ”Asigurarea și susținerea socială” – 473,7 mil. lei (16,1%), ”Menținerea ordinii publice” – 240,5 mil. lei (8,1%), ”Învățămîntul” – 223,6 mil. lei (7,6%), ”Serviciile de stat cu destinație generală” – 204,8 mil. lei (6,9%) și ”Ocrotirea sănătății” – 168,0 mil. lei (5,7%).

În anul 2001, din suma totală a cheltuielilor reale ale bugetului de stat, cheltuielile curente au constituit 96,3 la sută, iar cele capitale – 4,5 la sută.

Executarea de casă la unele articole și alineate variază comparativ cu planul precizat de la 6,2% pînă la 160,9%.

Diminuări mai pronunțate ale finanțării pe parcursul anului 2001 au suportat cheltuielile privind: transferurile pentru susținerea sectorului agrar, neatribuite altor alineate – cu 39,0 mil. lei (cu 93,8%); compensarea cheltuielilor de transport invalizilor – cu 0,5 mil. lei (cu 80,3%); medicamente și materialele pentru pansamente – cu 27,7 mil. lei (cu 50,1%); energia termică – cu 6,3 mil. lei (cu 23,6%) etc.

În anul de raport, în mod prioritar au fost finanțate următoarele cheltuieli: transferurile pentru acoperirea diferențelor de preț și tarif – în sumă de 3,5 mil. lei (160,9%); alte transferuri – în sumă de 24,3 mil. lei (113,9%).

Totodată, la așa articole ca: „Transferuri în fondurile republicane și locale de susținere socială a populației”, „Transferuri pentru indexarea eșalonată a depunerilor populației la Banca de Economii” n-au fost efectuate finanțări, deși pentru a.2001 au fost prevăzute 1,0 mil. lei și, respectiv, 25,0 mil. lei.

Finanțarea cheltuielilor capitale, în a.2001, a constituit 133,1 mil. lei, înregistrînd o micșorare în comparație cu anul precedent în sumă de 138,1 mil. lei, sau cu 50,9 la sută. Cheltuielile capitale au fost finanțate în medie la nivel de 67,1% față de planul precizat.

În anul 2001, unele autorități publice centrale și instituții finanțate de la bugetul de stat au admis supracheltuieli față de devizele aprobate în sumă de 36,8 mil. lei și creșterea datoriei creditoare care, la 01.01.02, au atins suma de 372,5 mil. lei, din care la salarii – de 59,9 mil. lei (echivalent cu 1,3 salarii medii lunare); contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat – de 11,3 mil. lei; plata mărfurilor și serviciilor – de 138,0 mil. lei; burse – de 0,6 mil. lei; investiții capitale – de 14,5 mil. lei.

În comparație cu anul 2000, datoriile creditoare ale instituțiilor publice, finanțate de la bugetul de stat, s-au majorat cu 138,4 mil. lei (cu 59,1 la sută). Creșterea datoriilor creditoare s-a înregistrat: la Casa Națională de Asigurări Sociale – cu 95,1 mil. lei, Direcția Generală pentru Rezervele Materiale pe lîngă Guvern – cu 16,3 mil. lei, Ministerul Sănătății – cu 12,9 mil. lei, Compania de Stat „Teleradio-Moldova” – cu 6,1 mil. lei, Departamentul Instituțiilor Penitenciare – cu 4,3 mil. lei, altele – 13,4 mil. lei.

În pofida faptului că datoriile debitoare ale instituțiilor finanțate de la bugetul de stat s-au micșorat în anul 2001 față de anul precedent cu 78,7 mil. lei (cu 32,3%), imobilizarea resurselor bugetului de stat prin care se formează

aceste datorii continuă să rămână esențială și la finele anului 2001 a constituit 164,3 mil. lei.

Totodată, la unele ministere și departamente a fost admisă creșterea datoriilor debitoare: Departamentul Statistică și Sociologie – cu 2,5 mil. lei, Departamentul Instituțiilor Penitenciare – cu 1,0 mil. lei, Ministerul Muncii și Protecției Sociale – cu 0,5 mil. lei.

Din suma totală a datoriilor debitoare datoria Direcției Generale pentru Rezervele Materiale pe lângă Guvern a constituit 136,0 mil. lei (82,8%), care a fost formată din bunurile eliberate din rezerva de stat și care n-a fost restituită în ordinea stabilită.

În anul 2001, Ministerul Finanțelor a efectuat compensarea pierderilor în urma acordării de către băncile comerciale a creditelor preferențiale populației și cooperativelor de construcție a locuințelor în sumă de 18,9 mil. lei, majorându-se față de anul 2000 cu 89,2 la sută. Compensarea acestor dobânzi la creditele bancare preferențiale s-a efectuat numai în baza demersurilor băncilor comerciale, în majoritatea cazurilor fără anexarea calculelor respective, Ministerul Finanțelor neefectuând controlul veridicității sumelor prezentate pentru compensare.

Pe parcursul anului 2001, Ministerul Finanțelor a suportat un șir de cheltuieli neprevăzute pentru achitarea unor sume, finanțarea cărora n-a fost prevăzută în bugetul de stat, ce țin de executarea sentințelor judecătorești în cazurile când, din vina persoanelor cu funcții de răspundere din cadrul autorităților publice (Guvern, ministere de ramură, departamente, consilii județene), diferitor persoane juridice și fizice le-au fost încălcate drepturile financiare și cauzate prejudicii.

Astfel, în luna martie 2001, Ministerul Finanțelor a suportat cheltuieli neprevăzute în sumă de 3,5 mil. lei, achitând datoria A.R.P. „Termocomenergo” față de S.R.L. „Luktrans” pentru păcura livrată conform sentinței Judecătoriei Economice. Aceasta este o consecință a neexecutării prevederilor Legii cu privire la restructurarea datoriilor întreprinderilor fondate în procesul reorganizării Asociației Republicane de Producție „Termocomenergo” și Hotărârii Guvernului cu privire la reorganizarea Asociației Republicane de Producție „Termocomenergo” de către fostele Ministere: al Mediului și Amenajării Teritoriului; al Privatizării și Administrării Proprietății de Stat; al Industriei și Energeticii referitor la lichidarea A.R.P. „Termocomenergo”. Controlul a stabilit că S.R.L. „Luktrans” n-a livrat A.R.P. „Termocomenergo” păcură. Datoria în sumă de 398,3 mii USD față de prima s-a format în urma cesiunii datoriilor dintre A.R.P. „Termocomenergo”, firma de off-shore (înregistrată pe insulele Seychelles) „Epsilon Trade L.T.D.” și S.R.L. „Luktrans”.

Tot în a.2001, Ministerul Finanțelor a executat titlul executoriu al Judecătoriei Economice, achitând prejudiciul în sumă de 3,4 mil. lei, cauzat S.A. „Cereale-Vulcănești”. Prejudiciul menționat este consecința neefectuării controlului asupra executării Hotărârii Guvernului nr.620 din 04.07.97 de către fostul Minister al Agriculturii și Industriei Prelucrătoare și fostul Minister al

Economiei și Reformelor. Achitarea acestei sume din contul bugetului s-a efectuat prin încălcarea Legii nr.633-XIII din 10.11.95 “Cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți”, așa cum Ministerul Finanțelor n-a micșorat suma prejudiciului sus-menționat cu restanța de plată în buget în mărime de 1,6 mil.lei a S.A. “Cereale-Vulcănești” și urma să transfere doar diferența de 1,8 mil.lei. În consecință, S.A. “Cereale-Vulcănești” a achitat doar restanța la plățile de bază în sumă de 0,6 mil.lei, iar amenzile și penalitățile în mărime de 1,0 mil.lei i-au fost înghețate conform Legii nr.453-XV din 30.07.01.

În general, la Ministerul Finanțelor s-a creat o situație defavorabilă intereselor statului privind restituirea, în baza sentințelor de judecată, a diferitor prejudicii persoanelor fizice și juridice, cauzate în urma acțiunilor nelegale ale reprezentanților organelor de stat. În prezent la conturile bugetului de stat și la cele trezoreriale ale instituțiilor bugetare sînt înregistrate titluri executorii ale instanțelor judecătorești și dispoziții trezoreriale de incaso în sumă totală de 51,5 mil.lei, inclusiv în favoarea S.R.L. “Oferta Plus” – 20,6 mil.lei, S.A. “Combustibilul Solid” – 9,3 mil.lei etc. Soldurile titlurilor executorii neexecutate în anii precedenți nu se iau în considerație la elaborarea proiectelor bugetului de stat. Aceste cheltuieli nu au o sursă de finanțare aparte și se efectuează din contul încasărilor totale.

Neexecutarea încasărilor la compartimentul “Accize la vinul brut, la vinurile din struguri, la divinuri (coniacuri) și la vinurile din struguri saturate cu bioxid de carbon” n-a permis compensarea cheltuielilor suportate de producătorii agricoli în anul 2000. Fiind prevăzute în aceste scopuri 13,5 mil.lei, efectiv au fost acumulate numai 6,9 mil.lei, din care la destinație au fost utilizate doar 1,0 mil.lei.

Ministerul Finanțelor n-a asigurat executarea art.33 din Legea bugetului pe anul 2001, precum și Hotărîrii Parlamentului nr.402-XV, pe parcursul anului 2001 netransferînd nimic în Fondul de subvenționare și stimulare de către băncile comerciale a creditării agenților economici producători de producție agricolă, deși au fost prevăzute 30,0 mil.lei.

Ministerul Finanțelor n-a executat nici prevederile art.54 din Legea bugetului pe anul 2001 privind transferurile de la bugetul de stat pentru susținerea financiară a teritoriilor. Astfel, în bugetele unităților teritorial-administrative s-au transferat 265,9 mil.lei, sau 83,0% din suma prevăzută în buget, din care 253,9 mil.lei (95,0 la sută) au fost transferate nemijlocit prin mijloace bănești, iar restul 12,0 mil.lei – prin note contabile interne. La finele anului, soldul netransferat a constituit 54,2 mil.lei. Cele mai mari restanțe la transferuri s-au înregistrat față de județele Chișinău – 11,8 mil.lei, Orhei – 9,3 mil.lei, Lăpușna – 8,1 mil.lei etc.

N-au fost efectuate integral nici transferurile cu destinație specială – pentru majorarea salariilor – în sumă de 55,8 mil.lei, prevăzute prin Hotărîrea Guvernului nr.444 din 26.06.01. La finele anului 2001, erau transferate doar 39 mil.lei, sau 69,8 la sută din suma prevăzută. Soldul mijloacelor netransferate constituie 16,8 mil.lei.

Conform Hotărîrilor Parlamentului nr.306-XV din 28.06.01 și nr.758-XV din 21.12.01, unităților administrativ-teritoriale le-au fost deschise alocații pentru investiții capitale în mărime de 48,4 mil.lei, fiind transferate de Ministerul Finanțelor – 34,4 mil.lei, sau 71,2 la sută din suma aprobată.

În a.2001, fondul de rezervă al Guvernului a fost format și executat în limita prevederilor legii. Pe parcursul anului au fost emise hotărîri privind alocarea mijloacelor din acest fond în sumă de 19,3 mil.lei. În realitate au fost finanțate cheltuieli în mărime de 14,2 mil.lei, inclusiv instituțiilor finanțate de la bugetul de stat – 12,6 mil.lei.

De cele mai mari sume din fondul menționat au beneficiat: Ministerul Afacerilor Externe – 2,9 mil.lei; Ministerul Finanțelor – 1,4 mil.lei; Aparatul Președintelui Republicii Moldova – 1,5 mil.lei; Cancelaria de Stat – 1,0 mil.lei. De asemenea mijloace financiare au mai beneficiat încă 38 de ordonatori de credite. Ministerul Afacerilor Externe, încălcând prevederile legislației în vigoare, n-a transferat la buget soldul neutilizat în sumă de 125,1 mii lei.

Pe parcursul anului 2001, neconlucrarea dintre Departamentul Trezoreriei, Departamentul datoriei publice și Departamentul sinteză bugetară privind reflectarea corectă în executarea bugetului a unor operațiuni a avut ca consecință nerespectarea Legii contabilității și Normelor metodologice cu privire la funcționarea Trezoreriei de Stat. Astfel, conform dării de seamă anuale asupra executării bugetului de stat pe anul 2001, la grupa “Rambursarea altor împrumuturi externe” cheltuielile de casă constituie 380,2 mil.lei, pe cînd cheltuielile reale pentru deservirea datoriei de stat externe au alcătuit 441,9 mil.lei, sau cu 61,7 mil.lei mai mult decît suma reflectată în raportul prezentat de Ministerul Finanțelor.

Controalele efectuate în a.2001 privind utilizarea mijloacelor financiare din bugetul de stat demonstrează că ordonatorii principali, secundari și terțiali de credite bugetare ai instituțiilor finanțate de la bugetul de stat admit cazuri de nerespectare a limitelor de cheltuieli stabilite prin devizele anuale, pentru întreținerea instituțiilor gestionate de ei și executarea programelor de stat, precum și de utilizare a resurselor bugetare contrar destinației și prevederilor actelor normative în vigoare.

Fondurile extrabugetare și mijloacele speciale. Conform Legii privind sistemul bugetar și procesul bugetar, fondurile extrabugetare sînt fonduri în care se colectează venituri pentru Guvern și din care se efectuează cheltuieli din partea Guvernului. Fondurile extrabugetare se aprobă de Parlament, la propunerea Guvernului, și sînt incluse în legea bugetului sub formă de anexe.

Conform Legii bugetului pe anul 2001, au fost aprobate următoarele șapte fonduri extrabugetare: Fondul extrabugetar pentru finanțarea lucrărilor privind constituirea bazei normative în construcții; Fondul ecologic național; Fondul extrabugetar pentru susținerea financiară a unor activități din învățămînt; Fondul extrabugetar pentru manuale; Fondul extrabugetar pentru susținerea financiară a unor măsuri din ocrotirea sănătății; Fondul extrabugetar pentru finanțarea activităților de protejare, conservare, restaurare și punere în valoare a

patrimoniului cultural-național; Fondul extrabugetar pentru realizarea programului complex de valorificare a terenurilor noi și sporire a fertilității solurilor. Aceste fonduri, potrivit Legii bugetului pe anul 2001, au fost aprobate la partea de venituri și cheltuieli, în sumă a câte 45941,1 mii lei.

Pe parcursul anului au fost calculate venituri în mărime de 27246,4 mii lei. Partea de venituri a mai inclus și unele solduri din anul 2000 în sumă de 14811,5 mii lei. Astfel, veniturile totale au constituit 42057,9 mii lei.

În afară de fondurile extrabugetare, aprobate prin legea bugetară, în conformitate cu Legea noului și Hotărârea Guvernului „Cu privire la măsurile pentru susținerea dezvoltării culturii noului”, a fost format fondul extrabugetar pentru stimularea dezvoltării culturii noului. Pe parcursul anului au fost calculate venituri în sumă de 241,6 mii lei, care n-au fost utilizate și au rămas la contul fondului.

Cheltuielile de casă, efectuate pe parcursul anului 2001 din contul tuturor fondurilor extrabugetare, au constituit 13931,3 mii lei. Ca rezultat, la finele anului în sold au rămas mijloace în sumă totală de 28126,7 mii lei.

Pe parcursul anului nu s-au acumulat venituri în fondul extrabugetar pentru finanțarea activităților de protejare, conservare, restaurare și punere în valoare a patrimoniului cultural-național, gestionat de Ministerul Culturii.

O parte însemnată a finanțelor publice sînt utilizate prin intermediul mijloacelor speciale, formate de instituțiile finanțate de la bugetul de stat, în urma prestării de către acestea a serviciilor cu plată. În majoritatea cazurilor serviciile au un caracter aderent serviciilor de bază și cheltuielile pentru prestarea lor sînt finanțate direct sau indirect de la bugetul de stat prin devizele de cheltuieli ale acestor instituții.

Încălcînd Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar, formarea acestor mijloace se efectuează fără permisiunea Guvernului sau a organului său împuternicit, care pînă în prezent nici nu este determinat.

Formarea mijloacelor speciale de către unele instituții finanțate de la buget și lipsa acestor posibilități, reieșind din specificul activității, pentru altele, pun instituțiile bugetare în condiții neuniforme de finanțare.

Astfel, mijloacele speciale ale instituțiilor bugetare pe anul 2001, ținînd cont de precizările în devizele de venituri și cheltuieli, au fost aprobate la partea de venituri în sumă de 592,5 mil.lei și la partea de cheltuieli – de 587,9 mil.lei.

Pe parcursul anului 2001, au fost încasate mijloace speciale în sumă de 402,6 mil.lei (67,9%), sau cu 185,3 mil.lei mai puțin decît prevederile anuale. Cheltuielile au constituit suma de 351 mil.lei, sau 59,7 la sută din volumul devizelor precizate, din care s-au achitat salarii, adaosuri, premii etc., în sumă de circa 82 mil.lei; plăți pentru mărfuri și servicii – 128 mil.lei; s-a procurat utilaj – 26 mil.lei; s-au efectuat reparații capitale – 14 mil.lei.

Cele mai considerabile sume de mijloace speciale, în anul 2001, s-au acumulat la compartimentele: învățămînt – circa 158,6 mil.lei, ce reprezintă în cea mai mare parte mijloacele pentru studiile prin contract; ocrotirea sănătății – 55,5 mil.lei, ce reprezintă în cea mai mare parte serviciile medicale cu plată;

completarea rezervelor de stat – 26,3 mil.lei; organele apărării, menținerii ordinii publice și securității – 25,1 mil.lei.

Astfel, aparatul central al **Ministerului Afacerilor Interne (MAI)**, în a.2001, a admis supracheltuieli față de devizul aprobat în sumă de 182,1 mii lei. Pe unele articole și alineate de cheltuieli din clasificarea economică au fost admise supracheltuieli în mărime de 1204,5 mii lei, din care la articolul ”Retribuirea muncii” – de 968,8 mii lei.

O cauză esențială de admitere a supracheltuielilor la articolul nominalizat constă în adoptarea de către Guvernul republicii a hotărârilor respective privind introducerea unor suplimente, adaosuri, compensații noi sau majorarea celor existente, în lipsa suportului financiar, deși în aceste hotărâri se indică că calcularea și achitarea acestor plăți urmează a fi efectuată în limita alocațiilor bugetare. De regulă, ordonatorii principali de credite ai ministerelor de forță, inclusiv ai MAI neglijează această prevedere.

Numai în baza Hotărârii Guvernului nr.853-26 din 21.08.2000 „Cu privire la perfecționarea retribuirii muncii personalului organelor afacerilor interne”, în a.2001, fără nici un suport financiar, neținându-se cont de alocațiile bugetare, au mai fost calculate adaosuri, suplimente și compensații în mărime de 1749,3 mii lei.

Din lipsa de conlucrare dintre Serviciul Fiscal de Stat și MAI, în bugetul de stat n-au fost transferate 958,7 mii lei, obținute în anii 1993-2001 de la realizarea mărfurilor confiscate, acestea fiind păstrate la contul depozitar al MAI.

La Ministerul Afacerilor Interne frecvent sînt încălcate prevederile normative referitor la efectuarea operațiunilor de casă. Astfel, în casă se păstrau solduri mari de numerar, care în unele cazuri atingeau suma de 270,0 – 300,0 mii lei.

Încălcînd prevederile legislației în vigoare și neexecutînd hotărîrea precedentă a Curții de Conturi, Ministerul a continuat și în a.2001 să se folosească de serviciile instituției private S.A. „Spec” de transportare a corespondenței confidențiale și secrete, atribuție, care conform Regulamentului cu privire la asigurarea regimului secret în organele puterii legislative, executive, judiciare, organele administrației publice locale, întreprinderile, instituțiile și organizațiile Republicii Moldova, este o prerogativă a organelor speciale de stat.

Ministerul Apărării, în a.2001, pe devizul de cheltuieli al aparatului central a admis supracheltuieli în sumă de 434,3 mii lei.

În profil de articole și alineate ale clasificăției economice cele mai mari supracheltuieli au fost admise la articolul ”Retribuirea muncii” – de 279,5 mii lei. Datoriile creditoare față de personalul angajat, la 01.01.02, au constituit 658,9 mii lei, echivalent cu 3 salarii medii lunare. Cauza supracheltuielilor admise la acest articol este analogică cu cea din cadrul MAI: lipsa suportului financiar la majorările salariale. La articolul ”Plata mărfurilor și serviciilor” cheltuielile

reale au depășit limitele aprobate în deviz cu 180,3 mii lei, din care suprachelteieli pentru convorbiri telefonice – 142,6 mii lei.

În total, la instituțiile Ministerului Apărării, finanțate de la bugetul de stat, au fost admise suprachelteieli în mărime de 3877,6 mii lei, iar datoriile creditoare ale acestor instituții, la 01.01.02, au constituit 31507,9 mii lei.

În timp ce Armata Națională traversează o criză la achitarea cheltuielilor de întreținere a efectivului, peste limitele stabilite de deviz, pentru achitarea deplasărilor s-au folosit mijloace financiare în sumă de 1567,0 mii lei, din care pentru deplasările peste hotare – 889,2 mii lei.

Serviciul de Informații și Securitate, în a.2001, a admis suprachelteieli în sumă de 3272,8 mii lei, inclusiv la articolele: "Retribuirea muncii" – de 977,4 mii lei, „Plata mărfurilor și serviciilor” – de 1883,3 mii lei, „Deplasări în interes de serviciu” – de 348,9 mii lei. Încălcându-se prevederile legii, s-a admis utilizarea contrar destinației a alocațiilor bugetare în mărime de 741,6 mii lei.

Soldul de mijloace bugetare în mărime de 828,8 mii lei format, la 01.01.01, n-a fost transferat în bugetul de stat, după cum prevede legislația în vigoare, ci trecut pentru finanțare în a.2001. La efectuarea alocațiilor bugetare, Ministerul Finanțelor n-a luat în considerație acest fapt.

În afară de alocațiile bugetare, în a.2001, Serviciul a beneficiat și de mijloacele speciale formate de la darea în arendă a încăperilor, de la activitatea farmaceutică, serviciile de telecomunicație guvernamentală etc., acumulând la acest articol 144,6 mii lei.

La 01.01.02, datoriile creditoare ale instituției constituiau 5595,0 mii lei, iar cele debitoare – 7541,0 mii lei, inclusiv cu termenul de prescripție expirat – 6518,7 mii lei.

În a.2001, pentru întreținerea **Departamentului Tehnologii Informaționale**, au fost preconizate 24415,0 mii lei din contul mijloacelor speciale, executate fiind 18988,0 mii lei (77,8%). Devizul de cheltuieli a fost executat cu 80,8 la sută.

Departamentul a admis unele incorectitudini la reflectarea veniturilor și cheltuielilor de mijloace speciale, care au avut ca urmare denaturarea dărilor de seamă. Astfel, cheltuielile de casă la articolul "Retribuirea muncii" constituind 4996,5 mii lei, în darea de seamă a fost indicată numai suma de 4301,2 mii lei, sau diminuată cu 695,3 mii lei. În mod analogic a fost micșorată cu 272,3 mii lei și depășirea cheltuielilor asupra veniturilor. Încălcând prevederile legislației în vigoare, suma de 695,3 mii lei, acumulată în numerar în casă Departamentului, n-a fost transferată la contul trezorerial, dar a fost utilizată direct din casă.

Contrar ordinii stabilite, mijloacele speciale sînt acumulate nu la contul trezorerial corespunzător, dar la un subcont bancar deschis la Î.S. „Registru”, care se află în subordinea Departamentului. În a.2001, de pe acest subcont au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 7638,6 mii lei, care n-au fost reflectate în dările de seamă ale Departamentului.

Departamentul Trupelor de Grăniceri, în a.2001, la executarea devizului de cheltuieli, pe unele articole și alineate a admis supracheltuieli în sumă totală de 1447,5 mii lei.

Departamentul, încălcând art.12 din Legea privind sistemul bugetar și procesul bugetar, în lipsa permisiunii Guvernului sau a organului respectiv împuternicit, precum și a unui cont bancar special, neavând planificate venituri și cheltuieli, fără a întocmi, aproba și coordona cu Ministerul Finanțelor devizele respective, în a.2001 a acumulat și utilizat mijloacele speciale de la prestarea serviciilor cu plată în sumă de 618,1 mii lei. În acest Departament, ca și în cadrul altor ministere de forță, compensațiile bănești pentru militari în schimbul rației alimentare sînt efectuate în baza unei hotărîri a Guvernului, a cărei putere juridică a expirat încă la 01.01.95.

Direcția Generală pentru Rezervele Materiale n-a asigurat acumularea mijloacelor speciale de la realizarea rezervelor de stat cu 4752,5 mii lei (cu 19,6 la sută) față de devizul aprobat, iar pentru întreținerea Direcției, respectiv, cu 2057,4 mii lei (cu 51,8 la sută).

Încălcînd ordinea stabilită, plata premiilor și remunerarea unor salariați netitulari din contul mijloacelor speciale în sumă de 76,6 mii lei a fost inclusă neîntemeiat în componența cheltuielilor pentru plata mărfurilor și serviciilor. La Direcție, în anii 1994-2000, s-au format datoriile pentru livrarea mărfurilor din rezerva de stat unor agenți economici, în sumă totală de 180,8 mil.lei, din care cu termenul de prescripție expirat – de 33,9 mil.lei.

Consumul neautorizat al rezervelor de stat de către agenții economici responsabili de păstrarea lor în a.2001 a constituit 9,4 mil.lei. La 01.01.02, datoria agenților economici față de Departament pentru consumul neautorizat al bunurilor materiale din rezervele de stat a constituit în total 44,8 mil.lei.

Controlul efectuat la **Comisia Electorală Centrală** a depistat că o parte din mijloacele bugetare destinate efectuării alegerilor parlamentare au fost utilizate neeficient și contrar destinației.

Astfel, 8 consilii electorale de circumscripție de nivel județean au utilizat contrar destinației mijloace în sumă de 111,2 mii lei, iar însăși Comisia Electorală Centrală, – 151,0 mii lei.

În cadrul Comisiei, de asemenea, au fost admise supraplăți și salarizare nejustificată – în sumă de 108,9 mii lei, neluarea la evidență a patrimoniului – 657,8 mii lei, efectuarea plăților în lipsa documentelor justificative – 68,8 mii lei, cheltuieli iraționale – 69,0 mii lei etc.

Mijloacele financiare pentru finanțarea **măsurilor urgente de susținere a sectorului agar**, stipulate în Legea nr.845-XIV din 25.01.2000, preconizate în mărime de 90,0 mil.lei, au fost utilizate cu încălcări serioase ale legislației în vigoare. Direcția generală agricultură și industrie alimentară a UTA Găgăuzia a distribuit 3,2 mil.lei, prin intermediul primăriilor, beneficiarilor care la momentul acordării ajutorului financiar nu dispuneau de titlu de proprietate

privată asupra pământului și, deci, n-aveau dreptul la acest ajutor. Analogic au fost utilizate mijloacele financiare repartizate și altor unități administrativ-teritoriale: județele Cahul – 485,9 mii lei, Taraclia – 410,6 mii lei, Soroca – 116,7 mii lei, Tighina – 164,4 mii lei, Lăpușna – 464,2 mii lei, Edineț – 109,3 mii lei și mun.Chișinău – 56,8 mii lei.

Responsabilii de repartizarea acestor mijloace financiare: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția Națională Cadastru, Resurse Funciare și Geodezie, Departamentul Privatizării și Administrării Proprietății de Stat n-au organizat o bază unică și veridică de date a terenurilor privatizate, conform căreia urmau să fie distribuite resursele alocate din bugetul de stat. Divergența datelor privind suprafețele privatizate, de care dispuneau aceste instituții, varia de la 145,7 mii ha până la 398,0 mii ha.

În listele beneficiarilor figurau persoane decedate, persoane care se aflau peste hotare, persoane inexistente în general. O parte din mijloacele financiare n-au fost distribuite persoanelor concrete, care aveau dreptul să beneficieze de mijloacele financiare nominalizate, ci nemijlocit așa-numiților lideri.

Profitând de controlul nesatisfăcător din partea Direcțiilor generale agricultură și alimentație din județe, un șir de beneficiari au utilizat mijloacele primite contrar destinației: în jud.Bălți – 517,7 mii lei, Edineț – 1924,6 mii lei, Soroca – 2927,0 mii lei etc.

Ajutorul financiar destinat efectuării lucrărilor de primăvară a fost utilizat: pentru plata impozitelor, rambursarea creditelor, procurarea materialelor de construcție, gazificarea localităților rurale, reparația drumurilor, sponsorizare, finanțarea deplasărilor peste hotare, procurarea bunurilor materiale, care n-aveau nimic comun cu lucrările de primăvară în agricultură.

Au fost depistate cazuri când inspectoratele fiscale locale, folosindu-se de prevederile legii privind încasarea forțată a plăților în buget și Fondul Social, au încasat în mod forțat o parte din resursele bugetare pentru ajutorul financiar în scopul stingerii datoriilor față de bugetul de stat și Fondul Social. Astfel, Inspectoratul Fiscal de Stat pe jud.Edineț a ridicat forțat din casa gospodăriilor țărănești 827,6 mii lei, Inspectoratul Fiscal de Stat pe jud.Soroca – 518,8 mii lei.

Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor (MTC), în a.2001, efectuând reorganizarea structurală a aparatului central, a format 3 Administrații de Stat cu autonomie financiară. Ca rezultat, cheltuielile pentru întreținerea aparatului în loc să fie micșorate, din contră le-au depășit pe cele alocate din buget și suplimentar au fost utilizate peste 3,0 mil.lei, din care 2,0 mil.lei din fondul rutier.

Conducerea Administrației de Stat a Transportului Auto și Naval (ASTAN), în scopul formării surselor de întreținere, a modificat costul autorizațiilor pentru traficul auto internațional și cel al carnetelor de drum. Astfel, în urma acestor modificări, încasările bugetare s-au micșorat cu 3,2 mil.lei. Concomitent resursele suplimentare de la majorarea costului carnetelor de drum, acumulate pentru întreținerea ASTAN, au constituit 4,0 mil.lei.

Administrația de Stat a Poștei și Comunicațiilor (ASPC), încălcând prevederile legislației în vigoare, și-a asumat atribuțiile de certificare a activității întreprinderilor din domeniul care urma să-l reglementeze, prevăzând în devizul de cheltuieli pe a.2001 de la prestarea acestor servicii 996,4 mii lei, în realitate fiind acumulate doar 305,0 mii lei.

O parte din mijloacele acumulate de către Administrațiile nou-formate erau utilizate pentru finanțarea cheltuielilor efectuate pentru întreținerea aparatului central al Ministerului. Ținând cont că la formarea acestor Administrații de Stat au fost încălcate prevederile actelor legislative în vigoare, ulterior, Guvernul și-a anulat hotărârile respective, lichidând două din ele, iar alta a reorganizat-o în întreprindere de stat.

În anii 2000-2001, conducerea ministerului a introdus un șir de modificări neîntemeiate în devizul de cheltuieli. Astfel, de la articolul "Plata mărfurilor și serviciilor" 494,0 mii lei au fost redistribuite la articolele: „Retribuirea muncii” și „Contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat”, fără a se ține cont că cheltuielile reale pe acest articol depășeau limita aprobată, iar datoriile creditoare constituiau 995,6 mii lei. O parte din cheltuielile rămase fără acoperire financiară în sumă de 791,0 mii lei au fost finanțate nelegitim de către întreprinderile subordonate.

În scopul micșorării cheltuielilor de întreținere a aparatului central al Ministerului, clădirea în care acesta era amplasat, a fost transmisă împreună cu toate bunurile materiale Întreprinderii de Stat pentru exploatarea clădirilor a MTC, formată special pentru gestionarea sediului Ministerului. Odată cu fondarea întreprinderii respective, Ministerul s-a eschivat de la plata serviciilor comunale, cheltuielile pentru care le-a suportat întreprinderea.

În scopul reducerii cheltuielilor pentru întreținerea autorităților publice centrale, prin hotărârile respective ale Guvernului, fostul Minister al Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor a fost comasat cu Ministerul Comunicațiilor și Informaticii. Rezultatul, însă, n-a fost cel scontat și cheltuielile pentru întreținerea acestuia și a Administrațiilor nou-formate au crescut de la 1,5 mil.lei pînă la 5,0 mil.lei, iar ținând cont de sustragerea nelegitimă a resurselor financiare de la întreprinderile subordonate aceste cheltuieli sînt cu mult mai mari.

Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor, în a.2001, n-a asigurat utilizarea eficientă și rațională a mijloacelor fondului rutier, iar pentru întreținerea Administrației drumurilor publice au fost admise supracheltuieli în mărime de 3,9 mil.lei.

Utilizarea mijloacelor fondului rutier la nivel de 80-82 la sută, în anii 2000-2001, a fost efectuată prin intermediul Î.S. „Automagistrala”. Astfel, din suma totală de 148,2 mil.lei de mijloace ale fondului rutier, prin întreprinderile nominalizate, au fost folosite 119,5 mil.lei. Prin intermediul Î.S. „Automagistrala” ramura a fost aprovizionată centralizat cu principalele materiale de consum – pietriș, bitum, produse petroliere în sumă de 49,2 mil.lei. Angajarea furnizorilor de materiale, procurarea cărora este finanțată din mijloace publice, a fost efectuată cu încălcarea procedurilor de achiziție

prevăzute de legislația în vigoare. Astfel, fără anunțarea tenderului și aprobarea contractelor încheiate de către Agenția Națională de Achiziții Publice, S.R.L. „ASOIO”, pentru furnizări de pietriș, savură și bitum i-au fost transferate 23,7 mil. lei, sau 48,2 la sută din suma totală destinată procurărilor centralizate, S.R.L. „Rusmolcom” – 6,5 mil. lei (13,2%), S.R.L. „Comsavi” – 14,0 mil. lei (28,5%). În afară de aceasta, S.R.L. „ASOIO” i-au fost acordate diferite facilități la аренда vagoanelor-cisterne în sumă de 513,0 mii lei.

Prin procurările centralizate, ordonatorii de credite ai întreprinderilor executoare ale lucrărilor de construcție și reparație a drumurilor practic au fost înlăturați de la gestionarea mijloacelor alocate întreprinderilor.

Ținând cont că majoritatea achitărilor pentru lucrări era efectuată în natură, prin materiale procurate în mod centralizat, fără a ține cont de necesitățile reale, sume mari de mijloace financiare din fondul rutier au fost imobilizate în formarea stocurilor de materiale la depozite, care la 01.01.02 au constituit 12,9 mil. lei.

Unele întreprinderi de ramură, fiind asigurate cu rezerve de materiale pentru executarea lucrărilor pe un termen de la 6 până la 9 luni, în același timp nu puteau onora obligațiunile financiare curente față de angajați și alți creditori, acumulând, astfel, sume mari de sancțiuni financiare și penalități. La 01.01.02, restanțele întreprinderilor de ramură numai la plata salariilor constituiau 4,4 mil. lei și față de bugetul public – 3,9 mil. lei.

Î.S. „Automagistrala”, executând dispozițiile fostei conduceri a Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor, în a.1998, a încheiat cu S.R.L. „Decoil” două contracte de procurare a 6900 tone de carburanți, fără a ține cont de necesitățile reale și de existența la momentul respectiv a surselor financiare. În a.2001, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a decis încasarea de la Î.S. „Automagistrala”, în folosul S.R.L. „Decoil”, a sumei de 6,0 mil. lei, pentru executarea întârziată a obligațiunilor de plată și devalorizarea valutei naționale. Hotărârea instanței de judecată n-a fost atacată în instanțele judecătorești superioare, cu toate că contractele încheiate cu S.R.L. „Decoil” nu prevedeau acoperirea diferenței de curs a valutei naționale din contul Î.S. „Automagistrala”.

O parte din carburanții primiți de la S.R.L. „Decoil” în sumă de 3,3 mil. lei, în baza dispozițiilor Ministerului, au fost livrate subdiviziunilor S.A. „Transconstrucția”, care nu le recunoaște și nu le-a achitat până în prezent.

Din contul fondului rutier, inclusiv în baza sentințelor de judecată, în folosul S.R.L. „Decoil” și S.A. „Transconstrucția” (actualmente S.A. „Asidcons”) urmează a fi achitate 10,6 mil. lei, achitarea cărora va pune în pericol executarea Programului lucrărilor de întreținere și reparație a drumurilor publice pe anul 2002.

Încălcări ale legislației în vigoare, la efectuarea cheltuielilor din contul resurselor bugetare, au fost comise și în cadrul **Cancelariei de Stat**. Astfel, Cancelaria de Stat, în anii 2000-2001, a admis suprachelțuieli de mijloace bugetare în sumă de 611,7 mii lei. Totodată, din fondul de rezervă al

Guvernului, pentru necesitățile Cancelariei de Stat, suplimentar la bugetul de stat și devizele de cheltuieli s-a prevăzut alocarea a 3469 mii lei, sau 8,7% din suma fondului de rezervă pe această perioadă.

Au admis supracheltuieli față de devizele aprobate întreprinderile subordonate Cancelariei de Stat, cum sînt: Asociația curativ-sanatorială – 1368,6 mii lei, Direcția generală pentru administrarea clădirilor Guvernului – 579,9 mii lei.

Asociația curativ-sanatorială, la efectuarea lucrărilor finanțate din contul mijloacelor publice, n-a respectat procedurile privind achizițiile publice stipulate de lege.

Înseși prefecturile unităților administrativ-teritoriale, finanțate prin intermediul Cancelariei de Stat, care sînt responsabile de respectarea legislației în teritoriu, au comis multiple încălcări la utilizarea surselor bugetare, admițînd supracheltuieli, supraplăți la salariu, adaosuri, suplimente și compensații achitate personalului angajat ș.a.

Ministerul Justiției, în anii 2000-2001, din contul mijloacelor financiare destinate pentru întreținerea instanțelor judecătorești, a utilizat 192,1 mii lei pentru finanțarea a 12 unități de personal ale Direcției generale din cadrul Ministerului.

În a.2001, Ministerul n-a efectuat nici un control asupra utilizării la destinație a mijloacelor financiare transferate Uniunii avocaților pentru asistența juridică acordată de membrii acesteia. În a.2000, cheltuielile efective le-au depășit pe cele aprobate cu 658,6 mii lei, totodată, înregistrîndu-se datorii creditoare în sumă de 1000,6 mii lei. Finanțarea asistenței juridice, acordată de către avocații numiți din oficiu, nu este reglementată de nici un document oficial.

Departamentul Instituțiilor Penitenciare din subordinea Ministerului Justiției, în anii 2000-2001, a admis supracheltuieli față de devizul de cheltuieli aprobat în sumă de 12,8 mil. lei, formînd, totodată, o datorie creditoare la 01.01.02 în sumă de 20,1 mil. lei, concomitent imobilizînd în datorii debitoare mijloace bugetare în sumă de 2,8 mil. lei. Instituțiile penitenciare din cadrul Departamentului sînt fondatoare a 12 întreprinderi de stat, în lipsa hotărîrilor respective ale Guvernului. Cadrul juridic al activității acestor întreprinderi lipsește.

Compania de Stat „Teleradio-Moldova”, în anii 2000-2001, a casat mijloace fixe în sumă de 3,0 mil. lei, inclusiv 17 mijloace de transport în valoare de 0,9 mil. lei. Încălcînd prevederile Legii contabilității, majoritatea materialelor, pieselor de schimb, accesoriilor și blocurilor obținute de la demontarea obiectelor casate n-au fost luate la intrări în evidența contabilă, fiind organizată numai evidența lor operativă. Lipsește evidența accesoriilor, pieselor de schimb și blocurilor obținute de la casarea mijloacelor fixe care conțin metale prețioase. Compania, încasînd venituri pentru serviciile de arendă a patrimoniului, nu întocmește deviz de cheltuieli aparte. Veniturile de la darea în arendă a

patrimoniului de stat sînt reflectate în componența veniturilor de la serviciile de reclamă. Datoriile debitoare, la 01.01.02, au constituit 711,9 mii lei, iar cele creditoare – 21765,3 mii lei, inclusiv cu termenul expirat – 786,0 mii lei.

La executarea părții de venituri a bugetului de stat influențează negativ neajunsurile comise și încălcările care au loc în activitatea **Trezoreriei de Stat**. Controlul efectuat în cadrul Trezoreriei a depistat încălcări la efectuarea operațiunilor de restituire din buget a TVA, încasarea sancțiunilor financiare, la reflectarea în evidență a veniturilor și cheltuielilor bugetului de stat și a operațiilor de achitări reciproce.

Încălcări ale modului stabilit de utilizare a mijloacelor bugetare au fost depistate și în cadrul Aparatului Parlamentului Republicii Moldova, Aparatului Președintelui Republicii Moldova, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Energeticii, Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerului Economiei, Ministerului Finanțelor, Ministerului Învățămîntului, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Departamentului Relații Interetnice, Departamentului Privatizării etc.

c) Formarea și administrarea bugetelor administrativ-teritoriale

Veniturile bugetelor unităților administrativ-teritoriale în a.2001 au fost planificate la un nivel mai înalt față de anul 2000 cu 51,7 la sută și urmau să însumeze 1896,8 mil.lei, inclusiv veniturile proprii – 1423,9 mil.lei, transferurile din contul bugetului de stat pentru asigurarea nivelării bugetare a unităților administrativ-teritoriale și cu destinație specială – 463,1 mil.lei, granturi interne și externe – 9,8 mil.lei. Executarea reală a părții de venituri a constituit 1797,5 mil.lei, sau cu 99,3 mil.lei mai puțin decît prevederile, totodată majorîndu-se față de anul 2000 cu 49,1 la sută.

Programul de încasare a veniturilor proprii a fost executat în mărime de 1403,9 mil.lei (98,6 la sută), pe transferurile de la bugetul de stat – 378,0 mil.lei (81,6 la sută), granturi interne și externe – 15,5 mil.lei (159,2 la sută).

La 01.01.02, datoria bugetului de stat față de bugetele unităților administrativ-teritoriale a alcătuit 85,1 mil.lei.

Cheltuielile bugetelor unităților administrativ-teritoriale în anul 2001 față de anul 2000 au fost preconizate cu o creștere de 47,3 la sută și au constituit 1896,8 mil.lei, executarea reală fiind de 1767,6 mil.lei, sau de 93,2 la sută față de cele prevăzute.

În anul 2001, Curtea de Conturi, prin intermediul structurilor sale teritoriale, a efectuat controlul asupra formării și executării bugetelor tuturor unităților administrativ-teritoriale, cu excepția bugetului UTA Găgăuzia (Gagauz-Yeri). Controalele efectuate au demonstrat că, deși nivelul disciplinei bugetare în anul 2001 față de anii precedenți a avut o tendință pozitivă, în activitatea autorităților administrației publice locale, a prefecturilor există rezerve însemnate în această direcție.

Astfel, n-au fost lichidate pe deplin încălcările și neajunsurile la planificarea și acumularea resurselor financiare; efectuarea și finanțarea cheltuielilor; în relațiile cu bugetele unităților administrativ-teritoriale subordonate; la angajarea creditelor; menținerea echilibrului bugetar.

Bugetul județului Chișinău, pe anul 2001, a fost aprobat, ținând cont de modificările operate pe parcursul anului, la venituri și cheltuieli a câte 152680,0 mii lei, inclusiv din veniturile proprii – 73189,8 mii lei și din transferurile de la bugetul de stat – 79490,2 mii lei. Adică corelația dintre aceste surse trebuia să alcătuiască 47,9 la sută și 52,1 la sută.

Executarea reală a părții de venituri a constituit 144268,1 mii lei (94,5%), inclusiv veniturile proprii – 79653,1 mii lei (108,8%) și transferurile de la bugetul de stat – 64615 mii lei (81,3%). Proporția reală dintre aceste surse a constituit 55,2 și 44,8 la sută.

La elaborarea bugetului n-au fost luate în considerație integral posibilitățile bazei impozabile. Volumul impozitelor aprobat în buget este mai mic decât cel calculat de Inspectoratul Fiscal de Stat pe județul Chișinău. Astfel, suma impozitului pe venit din salariu este mai mică cu 6475,7 mii lei; a impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător - cu 4743,1 mii lei; a impozitului pe venit reținut la sursa de plată - cu 5419,8 mii lei; a impozitului funciar - cu 1632,0 mii lei. Datoria agenților economici față de buget, la 01.01.02, a constituit suma de 49694,4 mii lei, sau 68 la sută din veniturile precizate în bugetul județului pe anul 2001.

Bugetul județului pe anul 2001 a fost executat cu un deficit de 2675,8 mii lei, ceea ce contravine Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV din 09.07.99, iar împrumuturile rambursate constituie 1098,7 mii lei. Astfel, deficitul bugetului județului a constituit în realitate 3774,5 mii lei. La nivelul bugetului județean deficitul a constituit suma de 3903,1 mii lei, iar la nivelul bugetelor orașelor - suma de 17,9 mii lei.

Contrar prevederilor Legii nr.491-XIV, în darea de seamă privind executarea bugetului județului Chișinău pe anul 2001, prezentată Ministerului Finanțelor, planul la venituri și cheltuieli n-a fost precizat în sumă de 3774,5 mii lei, utilizată din soldul de mijloace bănești formate în urma executării bugetului în anul precedent. Aceste mijloace au fost folosite totalmente ca sursă de finanțare a supracheltuielilor de casă la un șir de articole.

Direcțiile Consiliului județean au admis supracheltuieli la executarea devizelor aprobate, ceea ce contravine prevederilor Legii nr.491-XIV. Direcția generală finanțe a admis supracheltuieli la articolul „Retribuirea muncii” în sumă de 15,4 mii lei, Consiliul județean – la articolul „Servicii de telecomunicație și de poștă” în sumă de 24,8 mii lei, iar cheltuielile de protocol în sumă de 14,7 mii lei au fost atribuite incorect la articolul „Mărfuri și servicii neatribuite altor alineate”.

Contrar prevederilor Legii bugetului pe anul 2001 și Legii achiziției de mărfuri, lucrări și servicii pentru necesitățile statului, direcțiile Consiliului județean, în anul 2001, au încheiat contracte în sumă de peste 100,0 mii lei,

nerespectînd procedurile de achiziție, neînregistrîndu-le la Direcția generală economie și reforme și neaprobîndu-le la Agenția Națională pentru Achiziții Publice. Cu toate acestea, Trezoreria a efectuat transferuri de achitare a acestor servicii.

În luna decembrie 2001, Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport, încălcînd procedura de achiziție, a încheiat 5 contracte de procurare a mobilierului școlar în suma totală de 519,0 mii lei. Toate aceste contracte au fost achitate prin Trezorerie în avans.

Consiliul județean a realizat tranzacții de achiziții a lucrărilor de amenajare a teritoriului în sumă de 805,4 mii lei, care n-au fost aprobate de Agenția Națională pentru Achiziții Publice. Cu toate că, conform Legii bugetului pe anul 2001, aceste contracte se consideră nule, contabilitatea a achitat lucrări efectuate în sumă de 185,5 mii lei și a transferat în avans 150,0 mii lei.

În anul 2001, Direcția sănătății, de asemenea, a încheiat un șir de contracte de procurare a mărfurilor, acestea nefiind aprobate și înregistrate la Agenția Națională pentru Achiziții Publice. O parte din firme sînt neidentificate, nu prezintă dările de seamă și nu declară veniturile la Inspectoratul fiscal. Astfel, fără a desfășura tenderul, a fost încheiat contractul privind procurarea a 978 unități garnituri de pat în sumă de 120,0 mii lei. Oficiul Fiscal al sect.Ciocana confirmă că din momentul înregistrării firma-furnizor n-a declarat venituri. Direcția a mai încheiat un contract de cumpărare a 2 mijloace auto sanitare „Mercedes-Benz 310” în sumă de 400,0 mii lei. Contrar condițiilor tenderului, Direcția a transferat furnizorului în aprilie această sumă, unitățile de transport fiind primite abia în iunie 2001. Firma-furnizor ni și-a onorat condițiile contractuale. În mijloacele auto sanitare lipsește utilajul medical, prevăzut în ofertă. Expertiza a stabilit că prețul mediu al mijloacelor auto sanitare de marca corespunzătoare, constituie, respectiv 80,6 mii lei și 87,7 mii lei. În așa mod, Direcția sănătății, în urma procurării a două unități de transport, a cauzat pierderi directe statului în sumă de 231,6 mii lei.

Consiliul județean a încheiat un contract cu GȚ „Orlinca” pentru achiziționarea a 50 tone de grâu în sumă de 90,0 mii lei pentru instituțiile medicale din județ. Nerespectînd condițiile contractuale, Direcția generală finanțe a transferat în prealabil 90,0 mii lei la contul gospodăriei țărănești, însă pînă în prezent grâul n-a fost primit.

În contradicție cu Legea privind statutul alesului local, au fost efectuate cheltuieli pentru remunerarea membrilor biroului permanent în sumă de 12,8 mii lei.

Șeful Direcției generale economie și reforme a utilizat în numerar din fondul de rezervă suma de 5606 lei pentru acoperirea cheltuielilor de vămuire a automobilului, ceea ce n-a fost prevăzut în contractul de vânzare-cumpărare. Contabilitatea a trecut suma respectivă nejustificat la cheltuieli.

La 01.01.02, bugetul județului Chișinău avea datorii debitoare în sumă de 5702,2 mii lei și datorii creditoare - în sumă de 31685,1 mii lei. Primăriile satelor din județ au înregistrat datorii la salariu pentru lunile septembrie-decembrie 2001 în sumă de 5016,8 mii lei, iar datoriile creditoare ale acestora au

constituit 17958,3 mii lei, din care cu termenul de prescripție expirat, formate în anii 1995-1998, – 2637,3 mii lei.

Bugetul precizat al județului Orhei, pe anul 2001, a fost stabilit la venituri și cheltuieli a câte 101452,6 mii lei, inclusiv din veniturile proprii – 59866,0 mii lei și din transferurile de la bugetul de stat – 50934,7 mii lei, proporția planificată între aceste surse constituind 54,2 și 45,8 la sută.

Partea de venituri a bugetului județului a fost executată în sumă de 102767,0 mii lei (92,7%). Veniturile proprii au fost acumulate în sumă de 63088 mii lei (105,3%), transferurile de la bugetul de stat – 39679,0 mii lei (78%), ori raportul real dintre aceste surse a constituit 61,4 și 39,6 la sută.

Partea de cheltuieli a bugetului județului a fost executată în sumă de 102762,0 mii lei (92,8%). Finanțarea cheltuielilor pentru ramurile „Învățământ” și „Asigurarea și susținerea socială” a fost efectuată, respectiv, la nivel de 88,8 și 77,6 la sută.

Direcția generală finanțe n-a respectat legalitatea acordării împrumuturilor. Nerespectând Legea privind finanțele publice locale nr.491-XIV, în baza deciziilor Consiliului județean, au fost acordate împrumuturi la 25 de primării, care aveau datorii nerambursate la împrumuturile angajate în anul 2000. Contractele de angajare a împrumuturilor cu scadență în același an bugetar la 67 primării au fost încheiate încălcându-se legea susmenționată, fiind depășită limita de 5 la sută din totalul de venituri proprii anuale. Nerespectarea legislației în vigoare la gestionarea împrumuturilor a dus la nerambursarea în bugetul județean de către primării, la 01.01.02, a sumei de 1870,1 mii lei.

La stabilirea fondului de rezervă Consiliul județean a încălcat prevederile Legii nr.491-XIV din 09.07.99. Mărimea fondului de rezervă a fost nelegitim majorată cu 404,9 mii lei.

Consiliul județean n-a întreprins măsuri pentru încasarea de la instituțiile bugetare a restanțelor la plata de arendă și la serviciile comunale neachitate. N-a fost calculată penalitatea în sumă de 23,1 mii lei.

Neîntemeiat au fost calculate pentru achitare mijloace bugetare în sumă de 54,1 mii lei Întreprinderii municipale construcții capitale și servicii a Consiliului județean Orhei, pentru controlul și coordonarea calculelor volumului lucrărilor și materialelor folosite, în timp ce aceste funcții sînt atribuite secției construcții capitale și servicii a Consiliului județean Orhei.

În actele de recepție a lucrărilor de construcție capitală și reparație, efectuate de către antreprenori, nejustificat au fost incluse materiale la preț majorat în sumă de 258,1 mii lei.

Nerespectând prevederile Legii serviciului public, viceprimarul mun.Orhei dl V.Popușoi desfășoară activitate de întreprinzător, deține funcțiile de conducător al Î.I. “Vladimir Popușoi” și S.R.L. “Conindport”. La prima lipsesc documentele primare, care ar confirma cheltuielile suportate la lucrările de construcție și montaj în sumă de 10,5 mii lei, efectuate la obiectul „Cazangeria liceului „O.Ghibu” și școlii nr.4 din mun. Orhei”.

Consiliul județean, Direcția generală finanțe, încălcând prevederile Legii bugetului pe anul 2001, au admis dezafectarea mijloacelor bugetare în sumă totală de 1334,3 mii lei, transferate ca plată în prealabil, prin intermediul Întreprinderii municipale construcții capitale și servicii a Consiliului județean Orhei, antreprenorilor generali.

Ordonatorii de credite ai instituțiilor bugetare din județul Orhei n-au respectat legislația în vigoare la procurările de utilaj și de obiecte de folosință îndelungată. Contrar prevederilor Legii bugetului pe anul 2001, au fost efectuate procurări de utilaj medical în sumă de 430,6 mii lei, blanchete în sumă de 181,2 mii lei, fără înregistrarea contractelor la Direcția generală finanțe.

Stația județeană de salvare a procurat 2 autovehicule UAZ-3962 la prețul de 288,8 mii lei, pe când asemenea modele de autovehicule costau 80-85 mii lei, pierderile directe ale statului alcătuind 125,8 mii lei.

Bugetul precizat al județului Ungheni, pe anul 2001, a fost stabilit la venituri și cheltuieli a câte 117791,8 mii lei, inclusiv din veniturile proprii – 53301,8 mii lei, din transferurile de la bugetul de stat – 64464,7 mii lei, proporția planificată dintre aceste surse constituind 45,2 și 54,8 la sută.

Executarea reală a părții de venituri a constituit 98123,0 mii lei (77,3%), inclusiv din veniturile proprii – 47932,6 mii lei (89,9%) și din transferuri – 50165,9 mii lei (77,8%). Raportul real dintre aceste surse a constituit 48,8 și 51,2 la sută.

Contrar prevederilor Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV din 09.07.99, bugetul județului Ungheni, bugetele municipiului, orașelor, satelor pe anul 2001 n-au fost aprobate în termenele stabilite de legislație. Din 52 de bugete ale comunelor 19 au fost aprobate cu întârziere. Bugetul comunei Rădenii Vechi a fost aprobat abia la 02.03.01.

Autoritățile administrației publice județene și locale n-au întreprins măsurile necesare pentru îndeplinirea prevederilor bugetului județului pe anul 2001. Planul precizat la veniturile colectate în teritoriu a fost executat la nivel de 89,9 la sută. Impozitele pe proprietate au fost acumulate la nivel de 82,4 la sută, impozitele pe mărfuri și servicii – 90,4 la sută, veniturile din activitatea de întreprinzător - 91,6 la sută

La elaborarea bugetelor pe unele poziții veniturile au fost prognozate la un nivel mai scăzut decât acumulările posibile, încasările efective depășindu-le de 4 ori. Impozitul pe venit reținut la sursa de plată a fost depășit de 4,4 ori, veniturile silvice – de 3,6 ori, impozitul pe reclamă – de 2,4 ori.

La calcularea veniturilor în buget nu s-a ținut cont de executarea reală pe unele surse de venit în anul precedent. Dacă în anul 2000 încasările de la taxele și plățile administrative au constituit 2484,7 mii lei, pe anul 2001 s-a aprobat suma de 2325,0 mii lei, în realitate încasându-se 2705,2 mii lei.

În anul 2001, bugetul mun.Ungheni a fost executat la venituri la nivel de 78,3 la sută, iar la cheltuieli – la nivel de 75,6 la sută. Bugetele orașelor la venituri au fost executate cu 92,2 la sută. Din 3 orașe 2 n-au asigurat pe deplin

colectarea veniturilor preconizate (or.Călărași – 90,8 la sută, or.Nisporeni – 93,8 la sută). Alocațiile prevăzute la cheltuielile bugetelor orașelor au fost utilizate la nivel de 89,3 la sută.

Bugetele comunelor la venituri au fost executate cu 81,5 la sută. Din 52 comune 40 n-au asigurat veniturile proprii preconizate cu 2576,2 mii lei. Cel mai redus nivel de executare a veniturilor s-a înregistrat în s.Cornești – 51,1 la sută, s.Măcărești – 47,1 la sută, s.Brătuleni – 49,8 la sută. Cheltuielile bugetelor comunelor au fost executate la nivel de 80,1 la sută. Autoritățile locale din 21 de comune, contrar prevederilor Legii nr.491-XIV, au încheiat anul bugetar cu deficit.

Executarea bugetului județean în anul 2001 la venituri a constituit 39590,6 mii lei, sau 84,6 la sută, iar la cheltuieli - 38715,7 mii lei, sau 82,7 la sută. Ca rezultat, bugetul județului Ungheni la venituri a fost executat în sumă de 98123 mii lei, sau la nivel de 83,3 la sută și la cheltuieli în sumă de 95759,3 mii lei, sau la nivel de 81,3 la sută. Contrar prevederilor art. 27 din Legea privind finanțele publice locale, Direcția sănătății, fără decizia Consiliului județean, a majorat neîntemeiat devizul de cheltuieli bugetare cu 996,8 mii lei și pe mijloace speciale – cu 375,7 mii lei.

La repartizarea transferurilor primite în bugetul județului Ungheni, Direcția generală finanțe n-a respectat principiul echității între primării. În unele luni ale anului unor primării le-au fost repartizate transferuri de 3 ori mai mult decât a fost prevăzut, pe când altor primării li s-au alocat doar 6-15 la sută din prevederile legale.

Direcția generală finanțe, în contradicție cu Legea nr.491-XIV, a acordat împrumuturi, în anul 2001, la 5 primării care aveau datoriile nerambursate la împrumuturile angajate anterior în sumă de 285 mii lei.

Încălcând prevederile legii sus-numite, Consiliul județean, Direcția generală finanțe au constituit fondul de rezervă cu 156 mii lei mai mult decât prevederile legale, ce depășește cu 2 la sută nivelul stabilit.

Contrar prevederilor art. 21 din Legea nr.491-XIV, la aprobarea mijloacelor speciale, Consiliul județean n-a aprobat tarifele pentru aceste mijloace. Direcția sănătății, Consiliul județean, Direcția cultură, Inspectoratul de poliție, școala polivalentă au utilizat mijloace speciale în sumă de 72,4 mii lei, fără autorizația Consiliului județean.

La 01.01.02, restanțele agenților economici la bugetul județului au constituit 31775,7 mii lei. Restanțele agenților economici s-au majorat cu 13367,1 mii lei față de 01.01.01. Datoriile debitoare ale județului la 01.01.02 au constituit 9031,2 mii lei și datoriile creditoare – 44591,0 mii lei, ceea ce constituie 37,8 la sută din volumul bugetului pe anul 2001. Datoriile față de bugetul asigurărilor sociale de stat constituie 13491,0 mii lei. La retribuirea muncii sînt înregistrate datoriile în sumă de 5212,3 mii lei.

Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport și Direcția sănătății au încălcat prevederile Legii contabilității și ale Instrucțiunii cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice, neîntocmind acte de verificare a

datoriilor cu toți agenții economici și nu le-au anexat la dările de seamă anuale. Operațiunile de casă sînt efectuate cu abateri de la normele stabilite.

Încălcînd prevederile Instrucțiunii cu privire la evidența contabilă în instituțiile publice și ale Regulamentului privind dările de seamă contabile ale instituțiilor publice, Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport Ungheni n-a anulat și n-a trecut la majorarea finanțării datorile creditoare cu termenul de prescripție expirat în sumă de 101,9 mii lei, spitalul de sector Nisporeni – de 979,5 mii lei, spitalul de sector Călărași – de 73,6 mii lei, spitalul județean Ungheni – în sumă de 175,2 mii lei.

Direcția sănătății a încălcat prevederile Legii bugetului pe anul 2001, acordînd mijloace bănești sub formă de plata prealabilă pe termene ce depășesc 30 de zile și anume: de la 01.01.01 pînă la 01.03.01 – 500,00 mii lei; de la 01.03.01 pînă la 01.12.01 – 283,2 mii lei, de la 01.12.01 pînă la 01.01.02 – 100,0 mii lei.

Contrar Legii privind administrația publică locală, Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport Ungheni a încălcat prevederile Regulamentului cu privire la modul de transmitere a întreprinderilor de stat, organizațiilor, instituțiilor, a subdiviziunilor lor, clădirilor, edificiilor și altor mijloace fixe, aprobat prin Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova nr.688 din 09.10.95, transmișînd primăriei Călărași, cu titlu gratuit, fără decizia Consiliului județean Ungheni, mijloace fixe (tehnică de calcul) în sumă de 29,8 mii lei, primăriei Sculeni - materialele de construcție în sumă de 2,0 mii lei.

Contrar prevederilor Legii contabilității, în lipsa documentelor justificative și argumentării juridice, fără consimțămîntul Consiliului județean Ungheni, a fost scoasă din evidența contabilă a Direcției generale județene învățămînt, tineret și sport clădirea centrului de creație Nisporeni în valoare de 76,3 mii lei. Cu toate că la alineatul articolului „Combustibilul” s-au admis supracheluieli în sumă de 8,1 mii lei, președintele Consiliului județean dl N.Buzovoi, prin dispoziția sa, a permis eliberarea a 8 mii litri de benzină în sumă de 40,8 mii lei pentru automobilele ce nu aparțin Consiliului.

Consiliul județean Ungheni n-a executat întocmai hotărîrea Camerei de conturi teritoriale Chișinău “Privind rezultatele controlului asupra executării bugetului județului Ungheni pe anul 2001”. Pînă în prezent a rămas nerestituită suma de 186,8 mii lei – mijloace dezafectate în favoarea fostelor Rețele Termice Ungheni. Direcția generală agricultură și alimentație n-a restituit suma de 9827 lei, reflectată în hotărîrea Departamentului Control Financiar și Revizie. De asemenea, n-a fost restituită suma de 18,1 mii lei pentru benzina consumată peste limită. N-au fost reduse 3 unități din statele de personal, întreținute peste limită; n-a fost argumentată cheltuirea mijloacelor bănești în sumă de 2130 lei.

Bugetul județului Cahul, pe anul 2001, ținînd cont de precizările efectuate în decursul anului, a fost aprobat la venituri și cheltuieli în mărime de 87753,2 mii lei, inclusiv veniturile proprii – 52520,7 mii lei și transferurile de la bugetul de stat – 35232,5 mii lei. Executarea reală a părții de venituri a constituit 81619,7 mii lei, sau 93 la sută, din care la venituri din surse proprii – 100,9 la

sută, din transferurile de la bugetul de stat – 81,2 la sută. Nivelul planificat al încasărilor nefiscale n-a fost îndeplinit cu 14,3 la sută, sau veniturile proprii au fost micșorate cu 1478,3 mii lei.

Din 44 de unități administrativ-teritoriale ale jud.Cahul, 28 de unități n-au asigurat colectarea veniturilor în sumă de 7709,2 mii lei, inclusiv la veniturile regularizatoare – 14 unități în sumă de 377,3 mii lei, la veniturile proprii – 33 unități în sumă de 2597,1 mii lei, la taxele locale – 34 unități în sumă de 613,5 mii lei, la mijloacele speciale – toate 44 de unități în sumă de 1674,3 mii lei.

Din cele 44 de tipuri de venituri, prevăzute în bugetul județului, programul a fost realizat numai la 20 de tipuri. N-au fost asigurate acumulările de venituri la impozitul funciar pe terenurile cu destinație agricolă cu 2132,0 mii lei; impozitul funciar încasat de la persoanele fizice – cu 260,7 mii lei; impozitul pe bunurile imobile ale persoanelor juridice – cu 34,7 mii lei și ale persoanelor fizice – cu 31,0 mii lei; taxa pe valoarea adăugată la mărfurile și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova – cu 264,1 mii lei, taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii de vehicule înmatriculate în Republica Moldova – cu 182,9 mii lei etc.

Partea de cheltuieli a bugetului a fost preconizată în mărime de 87753,2 mii lei, executarea de casă constituind 76970,2 mii lei, iar cheltuielile efective – 77746,0 mii lei.

Cheltuielile finanțate din bugetul județului în anul 2001, față de anul 2000, s-au mărit cu 23112,3 mii lei. Majoritatea cheltuielilor finanțate din bugetul județean revine cheltuielilor pentru învățământ și pentru ocrotirea sănătății, ponderea cărora în cheltuielile totale în anul 2001 practic a rămas la nivelul anului 2000. Totodată, aceste ramuri au fost finanțate cu 6987,3 mii lei mai puțin decât a fost preconizat.

Consiliul județean și Direcția generală finanțe n-au asigurat respectarea prevederilor Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV din 09.07.99 referitor la efectuarea eficientă și rațională a cheltuielilor finanțate din bugetele locale, admițând la unele articole supracheltuieli în sumă totală de 1204,2 mii lei față de alocațiile prevăzute. Transferurile primite de la bugetul de stat n-au fost repartizate ordonatorilor de credite, dar au fost folosite ca fond de regularizare în cadrul bugetului județului.

În anul de gestiune unor primării, care aveau datorii la împrumuturile angajate interior, le-au fost acordate împrumuturi cu scadență în același an financiar. În unele cazuri aceste împrumuturi au depășit limita de 5% din veniturile proprii.

La decizia Consiliului județean „Cu privire la aprobarea bugetului județului Cahul pe anul 2001” lipsește calculul fondului de rezervă; bugetele unităților administrativ-teritoriale n-au fost date publicității; n-a fost respectată efectuarea cheltuielilor în conformitate cu repartizarea lunară.

La formarea bugetului pe anul 2001 nu s-a ținut cont de soldul mijloacelor bugetare la 01.01.01.

Au fost depistate cazuri de efectuare a diferitor plăți fără reținerea impozitului pe venit la sursa de plată. S-a încălcat modalitatea stabilită privind

finanțarea cheltuielilor: de protocol; pentru deplasările de serviciu; de gospodărie; de reținere a impozitului pe venit; de calculare și plată a ajutorului material; indemnizațiilor pentru concediul medical; premiilor, indemnizațiilor de concediu; adaosurilor și suplimentelor la salariul de bază; a cotelor de asigurări sociale de stat obligatorii; de casare din decontul titularilor de avans a sumelor bănești.

Darea de seamă despre executarea devizului de cheltuieli al Direcției generale finanțe a fost denaturată cu 8,9 mii lei.

În perioada anilor 2000-2001, reprezentantului Consiliului județean pe sectorul Cantemir dlui I.Hîncu, încălcându-se prevederile Legii serviciului public și ale Hotărîrii Guvernului nr.139 din 08.02.98, i-au fost calculate și achitate indemnizații lunare în sumă de 16,8 mii lei.

Bugetul județului Lăpușna, pe anul 2001, ținând cont de modificările efectuate pe parcursul anului, a fost aprobat la venituri și cheltuieli în sumă de 131383,1 mii lei, din care venituri proprii – 74880,0 mii lei și transferuri de la bugetul de stat – 56453,1 mii lei.

Executarea reală a părții de venituri a constituit 106500,2 mii lei (81,1%); veniturile proprii au fost asigurate la nivel de 83,2%, transferurile din bugetul de stat – la nivel de 78,2%, adică în bugetul județului n-au fost acumulate în total 24858,6 mii lei, din care din veniturile proprii – 12580,0 mii lei, transferuri din bugetul de stat – 12278,6 mii lei.

Consiliul județean Lăpușna, Direcția generală finanțe, primăria mun.Hîncești, primăriile unor orașe și comune n-au asigurat în măsură deplină executarea bugetului județean și a bugetelor locale privind acumularea veniturilor preconizate.

Pe 24 tipuri de venituri din cele 46 preconizate în bugetul județului n-au fost acumulate mijloace financiare în sumă de 14955,3 mii lei.

Astfel, la partea de venituri n-au fost acumulate 6457,5 mii lei (36,2%) de la taxa pe valoarea adăugată, 3269,9 mii lei (16,8%) – de la impozitul funciar, 565,2 mii lei (9,9%) – de la activitatea de întreprinzător, 2348,0 mii lei (12,5%) – de la impozitul pe bunurile imobile, 2562,2 mii lei (26,3%) – de la mijloacele speciale ale instituțiilor bugetare, 636,1 mii lei (15,6%) – de la taxele și plățile administrative, 196,5 mii lei (85,1%) – de la amenzile și sancțiunile administrative etc.

Din 5 orașe și municipii 4 n-au asigurat încasarea integrală a veniturilor. Din 58 de bugete ale comunelor 55 n-au asigurat acumularea veniturilor preconizate.

Executarea bugetului județean la venituri în anul 2001 a constituit 74,4 la sută. Analiza încasării veniturilor denotă că unele din ele au fost prognozate la un nivel mai scăzut decât posibilitățile de acumulare, încasările variind de la 14,1 la sută pînă la 22,9 ori. Modificările respective în buget n-au fost efectuate.

Ordonatorii principali de credite ai bugetului județean și bugetelor locale, nerespectînd prevederile Legii privind finanțele publice locale, n-au asigurat echilibrul bugetar. Ca rezultat, la bugetul județean s-a format un deficit

în mărime de 2801,6 mii lei, iar la 6 bugete locale deficitul bugetar a constituit suma de 178,6 mii lei.

În anul 2001, restanța agenților economici, amplasați pe teritoriul jud.Lăpușna, față de bugetul public național a crescut cu 39,1 mii lei și a constituit la sfârșitul anului 69844,8 mii lei, inclusiv datoriile față de bugetul de stat – 12260,7 mii lei, bugetul local – 34498,7 mii lei și față de bugetul asigurărilor sociale de stat – 23085,4 mii lei.

Cele mai mari restanțe s-au format la plata impozitului funciar (14393,0 mii lei), taxei pe valoarea adăugată (9735,2 mii lei), impozitului pe veniturile persoanelor juridice (3895,9 mii lei), impozitului pe veniturile persoanelor fizice (2375,2 mii lei) și impozitului pe bunurile imobile (1103,7 mii lei).

Lipsa mijloacelor financiare proprii, precum și finanțarea incompletă din bugetul de stat n-a permis finanțarea integrală a măsurilor prevăzute de bugetul anual.

Executarea de casă a bugetului a fost asigurată la nivel de 104700,4 mii lei (79,7%), cheltuielile efective au constituit 107406,3 mii lei.

Finanțarea cheltuielilor pe compartimente s-a efectuat neproportional. Un șir de cheltuieli au fost finanțate la nivel de 94,0-139,0%, în timp ce cheltuielile pentru ocrotirea sănătății; cultură, artă, sport și acțiuni pentru tineret; asigurarea și susținerea socială – 63-76%.

Consiliul județean, prefectura și Direcția generală finanțe n-au asigurat executarea Legii bugetului pe anul 2001 și a Legii privind finanțele publice locale referitor la efectuarea cheltuielilor în limita alocațiilor aprobate. Din această cauză, instituțiile finanțate din bugetul județean – Consiliul județean Lăpușna, Inspectoratul de poliție, Direcția sănătății, Direcția generală județeană învățământ, tineret și sport, Direcția clădirilor administrative, Direcția generală agricultură și alimentație au admis supracheltuieli față de devizele aprobate în sumă de 700,7 mii lei. În mod analogic primăriile mun.Hîncești și or.Cimișlia au admis depășirea cheltuielilor efective asupra celor aprobate, respectiv, cu 144,1 mii lei și 702,4 mii lei.

N-a fost respectată și repartizarea cheltuielilor pe articole. Astfel, pe alineatele articolului „Retribuirea muncii” s-au efectuat supracheltuieli în sumă de 2245,5 mii lei.

Direcția generală județeană învățământ, tineret și sport a admis supracheltuieli la plata premiilor în sumă de 129,7 mii lei. În domeniul ocrotirii sănătății supracheltuielile la plata mărfurilor și premiilor au constituit 361,6 mii lei.

În anul 2001, Direcția generală finanțe, din suma transferurilor de stat destinată primăriilor pentru plata salariilor, defalcărilor în Fondul Social și achitărilor resurselor energetice consumate, a utilizat contrar destinației 2028,6 mii lei (stingerea datoriilor la împrumut față de bugetul județean).

Legalizarea cheltuielilor din fondul de rezervă a fost efectuată prin hotărâri retroactive ale Consiliului județean.

N-a fost respectată modalitatea legală de acordare a împrumuturilor unităților administrativ-teritoriale. Deși 13 primării aveau angajate în anii

precedenți împrumuturi nerambursate în sumă de 86,1 mii lei, în anul 2001 acestora li s-au mai acordat împrumuturi în valoare de 1799,2 mii lei, în unele cazuri fără încheierea contractelor respective.

Nerespectînd aceeași modalitate, 28 de primării, în anul 2001, au angajat împrumuturi cu depășirea cotei de 5 la sută din veniturile anuale proprii. Suma depășirii a alcătuit 3061,9 mii lei.

În martie 2001, Consiliul județean a anulat datoriile nerambursate ale primăriilor față de bugetul județean în sumă de 4323,3 mii lei, formate în anii 1994-1998, care pentru bugetul județean au fost anulate de Ministerul Finanțelor, în baza actelor legislative respective, în anul 2000.

În afară de aceste datorii, Consiliul județean a mai anulat pentru aceeași perioadă împrumuturi acordate primăriilor în mărime 12494,7 mii lei.

La întocmirea și prezentarea rapoartelor și dărilor de seamă, instituțiile bugetare nu țin cont de datoriile debitoare și creditoare înregistrate pe perioadele precedente. Numai la articolele „Retribuirea muncii” și „Contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat” au fost depistate divergențe în direcția diminuării restanțelor în sumă totală de 97,2 mii lei.

La 01.01.02, datoriile debitoare ale instituțiilor finanțate de la bugetul jud.Lăpușna au constituit 3694,2 mii lei, iar cele creditoare – 22964,8 mii lei.

De către primăriile din județ – Fundul Galbenei, Boghicieni, Cioara, contrar destinației au fost utilizate bunuri materiale în valoare de 67,1 mii lei, alocate conform Hotărîrii Guvernului „Despre acordarea ajutorului material persoanelor prejudiciate de calamitățile naturale din 5 mai și 4-6 iunie 2001”.

Bugetul județului Tighina, pe anul 2001, ținînd cont de precizările efectuate în perioada de gestiune, a fost aprobat atît la venituri, cît și la cheltuieli în sumă de 70648,4 mii lei, din care venituri proprii – 41332,2 mii lei, transferuri de la bugetul de stat – 29316,2 mii lei.

Executarea reală a părții de venituri a bugetului a constituit suma de 63905,7 mii lei (90,4%), veniturile proprii fiind acumulate la nivel de 99,4%, iar transferurile de la bugetul de stat – la nivel de 77,8%. În total, în bugetul județului în anul 2001 n-au fost acumulate mijloace financiare în mărime de 6742,7 mii lei. La formarea bugetului jud.Tighina pe unele tipuri de venituri s-au admis prognozări incorecte, care n-au fost precizate pe parcursul anului de gestiune. Din 39 tipuri de venituri preconizate pentru încasare bugetul a fost executat doar pe 20 de tipuri. În rezultatul neasigurării încasărilor, pe 19 tipuri de venituri în bugetul județului n-au fost acumulate 4808,7 mii lei. Astfel, neîncasările de la taxa pe valoarea adăugată au constituit 3196,9 mii lei (32,4%), de la arendă pentru terenurile cu altă destinație decît cea agricolă – 672,4 mii lei (85,4%), de la încasările mijloacelor speciale – 617,2 mii lei (15,8%), de la arenda pentru terenurile cu destinație agricolă – 322,2 mii lei (52,8%) etc.

Executarea de casă a bugetului județului Tighina, în anul 2001, a constituit 62660,5 mii lei, sau 88,7 la sută față de nivelul preconizat, cheltuielile efective – 66190,6 mii lei, sau 93,7 la sută. Datoriile debitoare la finele anului au constituit 2577,2 mii lei, iar cele creditoare – 20570,5 mii lei.

În pofida finanțării reduse în comparație cu bugetul preconizat, Consiliul județean, prefectura, Direcția generală finanțe, primăriile comunelor și orașelor n-au asigurat efectuarea cheltuielilor într-un regim economic și rațional. Astfel, la finanțarea sferei învățământului suma supracheltuielilor la unele articole a constituit 370,6 mii lei; ocrotirii sănătății – 361,6 mii lei, iar la Direcția generală județeană învățământ, tineret și sport supracheltuielile la plata premiilor au constituit 129,7 mii lei.

Contrar Legii privind finanțele publice locale, bugetul județean a acordat împrumuturi în sumă de 105,0 mii lei bugetelor comunelor care aveau datorii la împrumuturile angajate în anii precedenți. Acordarea împrumuturilor de 165,0 mii lei în anul 2001 a fost efectuată în lipsa deciziilor Consiliului județean și în evidența sintetică a Direcției generale finanțe acestea nu sînt reflectate.

Direcția generală finanțe, fără temei, a achitat băncilor comerciale din contul bugetului județean dobînzi în sumă de 17,8 mii lei pentru creditele utilizate de către Primăria mun.Căușeni.

Soldul mijloacelor financiare, înregistrat la finele anului 2000, n-a fost luat în considerație la formarea părții de venituri a bugetului județean, care a servit ca rezervă de finanțare a cheltuielilor bugetului în cauză.

În anul 2001, din contul bugetului județean s-a efectuat gazificarea sediului Consiliului județean în sumă de 345,5 mii lei, în costul cărora neîntemeiat au fost incluse și lucrările pentru construcția rețelei de distribuire a gazelor în sumă de 12,0 mii lei care, conform Legii cu privire la gaze, urmau să fie efectuate din contul întreprinderilor de distribuire a gazelor.

Nu s-au întreprins măsuri pentru restituirea sumei de 441,6 mii lei, transferată în prealabil în anul 2000 pe contul unei structuri comerciale din mun.Chișinău pentru resurse termice.

De asemenea nu este clarificată situația privind suma de 50,0 mii lei, transferată din fondul de rezervă al bugetului județean primăriei mun.Căușeni pentru procurarea spațiului locativ de serviciu, cu transmiterea lui ulterioară la balanța Consiliului județean, care pînă în prezent figurează în evidența contabilă ca datorie debitoare.

Bugetul județului Taraclia, ținînd cont de modificările operate pe parcursul anului, a fost aprobat la venituri și cheltuieli în mărime de 21109,7 mii lei, inclusiv bugetul județean – 9750,0 mii lei, bugetul mun.Taraclia – 4519,6 mii lei, bugetul comunelor – 6840,1 mii lei.

La Consiliul județean lipsesc unele decizii ale organelor respective privind efectuarea modificărilor în bugetele locale.

Executarea reală a părții de venituri a bugetului județului a constituit 18992,9 mii lei (90,0%), inclusiv a bugetului județean – 8252,3 mii lei (84,6%), a bugetului mun.Taraclia – 4503,4 mii lei (89,6%), a bugetelor comunelor – 6237,2 mii lei (91,2%).

Fiind prevăzute în bugetul precizat venituri proprii în sumă de 15584,4 mii lei, în realitate au fost acumulate 14579,3 mii lei (93,6%), transferurile de la bugetul de stat au constituit, respectiv, 5525,3 mii lei și 4413,6 mii lei (79,9%).

Încălcînd prevederile Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV, Consiliul județean, prefectura, Direcția generală finanțe și primăriile, la formarea bugetului, n-au asigurat menținerea echilibrului bugetar. Bugetul județean și bugetele locale au fost aprobate cu un deficit bugetar în sumă totală de 457,3 mii lei și cu un excedent de 53,3 mii lei.

Au fost admise cazuri de prognozări incorecte pe unele tipuri de venituri, care în decursul anului, la efectuarea modificărilor bugetului aprobat, n-au fost corectate. Ca rezultat, încasările reale au variat de la 46,3 la sută pînă la 488,0 la sută față de sumele aprobate. La formarea părții de venituri nu s-au preconizat încasări de la impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător, reținut la sursa de plată, care în realitate a fost acumulat în mărime de 767,0 mii lei.

În mod analogic n-au fost prognozate venituri și de la arenda resurselor naturale, în realitate fiind acumulate 85,0 mii lei.

N-au fost acumulate mijloacele financiare prognozate pe 31 de tipuri de venituri în sumă totală de 1005,1 mii lei.

La formarea bugetului pe anul 2001 nu s-a ținut cont de soldul mijloacelor neutilizate în anul precedent, care la 01.01.01 a constituit 240,8 mii lei. De asemenea nu s-au luat în considerație ca sursă de formare a bugetului restanțele agenților economici, amplasați pe teritoriul județului, pe impozite și plăți obligatorii, care au constituit 5053,2 mii lei. Cele mai mari restanțe s-au format la plata impozitului funciar pe terenurile cu destinație agricolă (1953,4 mii lei), taxei pe valoarea adăugată (1131,3 mii lei) și a impozitului pe venitul din salariu (439,3 mii lei).

În anul 2001, cotele veniturilor proprii și transferurilor din bugetul de stat în venitul total al bugetului județului au constituit, respectiv, 76,8 și 23,2 la sută.

Executarea de casă a bugetului județului Taraclia, în anul 2001, a constituit 18979,3 mii lei (89,9%), cheltuielile efective – 19674,1 mii lei (93,2%). Datoriile creditoare, la 01.01.02, au constituit 8750,1 mii lei. Finanțarea cheltuielilor pe compartimente s-a efectuat neproportional: cheltuielile pentru unele din ele depășeau cu mult nivelul mediu de executare a bugetului, iar pentru altele – erau mult mai mici, inclusiv pentru ocrotirea sănătății – 84,5 la sută, gospodăria drumurilor – 70,7 la sută.

În perioada anului 2001, au fost admise cazuri de deschidere a finanțării în proporții mai mari decît cheltuielile efective în sumă de 171,6 mii lei. Datoriile creditoare în acest an au crescut cu 994,5 mii lei. Restanțele față de fondul rutier, acumulate în bugetul județului în anul 2001 în sumă de 61,1 mii lei, au fost utilizate contrar destinației, dar nu la finanțarea cheltuielilor pentru gospodăria drumurilor.

În contradicție cu prevederile Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV, pînă în prezent nu este elaborat și aprobat Regulamentul de formare și utilizare a fondului de rezervă, din care în anul 2001 au fost folosite 86,8 mii lei. În anul 2001, din acestea, la acoperirea restanței la salariu a Poliției municipale Taraclia, au fost utilizate 76,0 mii lei.

În anul de gestiune a fost admisă creșterea datoriilor debitoare ale bugetului județean (cu 17,2 la sută), care la finele anului au constituit 892,7 mii lei.

Instituțiile finanțate de la bugetul județean, în anul 2001, au admis cazuri de neachitare cu Fondul Social la momentul plății salariului, de formare și utilizare a mijloacelor speciale fără autorizațiile respective, supracheltuieli la unele articole ale devizelor de cheltuieli, de nereținere a impozitului pe venit la sursa de plată, de stabilire și plată a adaosurilor și suplimentelor la salariul de bază în contradicție cu legislația în vigoare, de reflectare în evidența contabilă a unor cheltuieli în lipsa documentelor justificative, de imobilizare a resurselor bugetare în decontările cu diferite structuri comerciale și de întocmire a dărilor de seamă neveridice.

În anul de gestiune, Consiliul județean, prefectura, Direcția generală finanțe n-au respectat prevederile legislației în vigoare privind limitarea împrumuturilor acordate bugetelor locale la nivel de 5 la sută din veniturile proprii prognozate. Astfel, nerespectând această normă, bugetelor locale le-au fost acordate împrumuturi în sumă de 440,1 mii lei. Restanța bugetului județean pe creditele primite de la Ministerul Finanțelor, la 01.01.02, a constituit 2495,2 mii lei.

Bugetul județului Soroca, care include în sine bugetele locale ale 62 de unități administrativ-teritoriale (un municipiu, 4 orașe și 57 de comune), ținând cont de modificările operate pe parcursul anului, a fost aprobat la venituri și cheltuieli în mărime de 110407,8 mii lei. Cota veniturilor proprii (76921,4 mii lei) și a transferurilor de la bugetul de stat în bugetul aprobat al județului a constituit, respectiv, 69,7 și 30,3 la sută.

Executarea reală a părții de venituri a bugetului județului a constituit 99411,9 mii lei (90,0%), cu cotele veniturilor proprii și transferurilor de la bugetul de stat – de 70,4 și 29,6 la sută. În buget n-au fost acumulate mijloace financiare în mărime de 10995,9 mii lei, inclusiv din veniturile proprii – 6964,3 mii lei și de la transferurile din bugetul de stat – 4031,6 mii lei.

La executarea părții de venituri a influențat negativ neasigurarea încasării veniturilor prognozate și majorarea restanțelor agenților economici, amplasați pe teritoriul județului, la plățile în buget, care în decursul anului de gestiune au crescut cu 9561,4 mii lei și la 01.01.02 au constituit 32279,4 mii lei.

Consiliul județean, prefectura, Direcția generală finanțe, primăriile orașelor și comunelor n-au asigurat acumularea în bugetul județului a veniturilor preconizate. Astfel, în bugetul județean pe 6 tipuri de venituri proprii n-au fost acumulate 4185,1 mii lei.

Cele mai însemnate neacumulări s-au înregistrat pe impozitul funciar – 3967,0 mii lei, restanța – 8912,0 mii lei; pe taxa pe valoarea adăugată – 1453,4 mii lei, restanță – 15361,2 mii lei; pe impozitul pe bunurile imobile – 99,9 mii lei, restanță – 605,4 mii lei; pe taxa de folosire a drumurilor percepută de la posesorii de vehicule înmatriculate în Republica Moldova – 231,7 mii lei.

La 01.01.02, restanțe mari s-au format la impozitul pe venitul din salariu – 2068, 7 mii lei și la impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător – 3046,7 mii lei.

De asemenea n-au fost realizate sarcinile de acumulare a veniturilor de către orașele Florești și Ghindești și de către 56 de primării ale comunelor în sumă totală de 7942,2 mii lei, din care 49 de primării pe veniturile proprii în sumă de 4930,6 mii lei.

Neasigurarea părții de venituri a bugetului n-a permis de a finanța integral măsurile planificate în bugetul județului.

Repartizarea transferurilor primite de la bugetul de stat s-a efectuat neproportional. Dacă în medie nivelul transferurilor primite în realitate față de cel planificat a fost de 88,0 la sută, atunci transferurile primite de bugetul mun.Soroca față de cele planificate au constituit doar 58,4 la sută, iar cele primite de bugetele primăriilor – 77,3 la sută. La 19 primării transferurile alocate în realitate față de cele planificate au constituit doar 53-60%.

Executarea de casă a bugetului județului a fost efectuată în mărime de 95233,0 mii lei (86,3%), cheltuielile efective constituind 95630,9 mii lei.

Măsurile prevăzute în bugetele comunelor au fost asigurate cu finanțare doar de 78,2 la sută, pe când alte părți componente ale bugetului județului (bugetul județean și bugetele orașelor) au fost finanțate la un nivel mai înalt.

Finanțarea cheltuielilor bugetului județean a fost neuniformă și neproportională. La un nivel mai scăzut decât cel mediu de asigurare cu resurse financiare au fost finanțate așa ramuri ca: transportul și gospodăria drumurilor – 71,1 la sută; cultura, arta și sportul – 71,8 la sută; învățământul – 81,6%; ocrotirea sănătății – 82,4%.

Analiza cheltuielilor bugetare, conform clasificății lor economice, demonstrează ca în mod prioritar au fost finanțate cheltuielile pentru retribuirea muncii și cheltuielile capitale. La un nivel mai jos decât cel mediu au fost finanțate cheltuielile pentru plata unor mărfuri și servicii: medicamente – 62,4%, alimentație – 79%, pentru gaze – 73%, energia electrică – 75,1%, energia termică – 79,2%.

În anul 2001, instituțiile finanțate de la bugetul județului au admis cazuri de imobilizare a resurselor financiare pe termen lung în decontări cu diferiți agenți economici, fără perceperea de la aceștia a plății pentru utilizarea resurselor bugetare egală cu rata de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei.

Astfel, din această cauză, la 01.01.02 erau imobilizate resurse financiare de către: Direcția generală județeană învățământ, tineret și sport – 1099,1 mii lei; Direcția sănătății – 1027,2 mii lei (inclusiv cu termenul de prescripție expirat – 85,7 mii lei). În total, datoriile debitoare, în pofida micșorării lor în comparație cu anul precedent, au constituit la finele anului de gestiune 3294,0 mii lei.

Pînă în prezent n-au fost întreprinse măsurile necesare privind încasarea în bugetul județean a mijloacelor bugetare transferate în ianuarie 2000, pentru păcură, în sumă de 367,6 mii lei și a sancțiunilor financiare în sumă de 132,4 mii lei, pentru dezafectarea mijloacelor bugetare pe un termen mai mare de 30 de zile.

Datoriile creditoare la 01.01.02 au constituit 30244,2 mii lei, inclusiv pe bugetul județean – 14760,8 mii lei. Cele mai mari datorii creditoare s-au format la plata: salariilor – 8829,7 mii lei, contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat – 9056,3 mii lei, mărfurilor și serviciilor – 7632,1 mii lei, altor articole – 4726,1 mii lei.

În anul 2001, ordonatorii de credite ai Consiliului județean Soroca, încălcând prevederile Legii privind finanțele publice locale, avînd dreptul legal de alocare bugetelor locale a împrumuturilor în mărime de 2230,7 mii lei, de fapt au acordat împrumuturi și garanții de împrumut în sumă de 4207,8 mii lei, depășind cu 1977,1 mii lei normele legale.

Controalele efectuate la primăriile unităților administrativ-teritoriale din județul Soroca au depistat încălcări la stabilirea adaosurilor și suplimentelor la salariile de bază, casarea mijloacelor fixe și circulante, formarea și utilizarea mijloacelor speciale, respectarea organigramelor și statelor-tip etc.

Bugetul județului Edineț, care include 75 de unități administrativ-teritoriale (un municipiu, 7 orașe și 67 de comune) a fost aprobat, ținînd cont de modificările pe parcursul anului 2001, în mărime de 112091,5 mii lei. Ca sursă de formare a bugetului județean au fost preconizate venituri proprii în sumă de 76258,1 mii lei și transferuri de la bugetul de stat în mărime de 35833,4 mii lei.

Executarea părții de venituri în anul de referință a constituit 93716,2 mii lei (83,5%), inclusiv din sursele proprii – 64615,9 mii lei (84,7%) și din transferurile de la bugetul de stat – 29100,3 mii lei (81,3%). În bugetul județului n-au fost acumulate mijloace financiare în sumă de 18375,3 mii lei, inclusiv de la veniturile proprii – 11642,2 mii lei, de la transferurile din bugetul de stat – 6733,1 mii lei. Cota reală a veniturilor proprii și transferurilor din bugetul de stat a constituit, respectiv, 68,9 și 31,1 la sută.

Consiliul județean Edineț, prefectura, Direcția generală finanțe, primăriile unui șir de orașe și comune n-au asigurat acumularea completă a veniturilor preconizate în bugetul județului și bugetele locale.

Astfel, sarcina de acumulare a veniturilor n-a fost realizată de 3 orașe și 56 de comune. În ansamblu pe județ încasările preconizate n-au fost asigurate pe așa tipuri de venituri ca: taxa pe valoarea adăugată – cu 1745,9 mii lei, plata pentru resursele naturale – cu 1861,9 mii lei, impozitul pe venitul din activitatea de întreprinzător – cu 1284,3 mii lei, impozitul funciar – cu 5345,4 mii lei, impozitul pe bunurile imobile – cu 627,6 mii lei.

Executarea de casă a bugetului județului pe anul 2001 a fost efectuată în sumă de 90235,1 mii lei (80,5%), iar cheltuielile efective au constituit 96681,2 mii lei (86,2%).

În anul 2001, n-au fost respectate limitele de cheltuieli aprobate pe articole. Astfel, la articolul „Plata mărfurilor și serviciilor” cheltuielile reale le-au depășit pe cele aprobate în devizele de cheltuieli cu 1137,1 mii lei, la articolul „Contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat” – cu 313,4 mii lei.

Unele primării ale județului (Arionești, Medveja, Tabani, Lencăuți, Berlinți) au folosit o parte din transferurile obținute pentru achitarea salariilor pedagogilor în sumă de 53,2 mii lei în alte scopuri decât cele preconizate.

Din lipsa de control a Direcției generale finanțe transferul în sumă de 13,3 mii lei, cu destinația „Pentru compensarea unică membrilor familiilor persoanelor reabilitate”, nefiind utilizat, la sfârșitul anului bugetar 2001 n-a fost restituit bugetului de stat.

Consiliul județean, Prefectura, avînd dreptul legitim de acordare în anul 2001 de la bugetul județean unităților administrativ-teritoriale din județ a împrumuturilor în mărime de 951,8 mii lei, în realitate au acordat împrumuturi de 3697,7 mii lei, astfel depășind limitele legale de 3,9 ori.

O parte din împrumuturi în sumă de 127,0 mii lei, ca și transferurile primite, au fost utilizate contrar destinației de către unele primării (Hlinaia, Trebisăuți, Pererîta).

Biroul permanent, din numele Consiliului județean, nerespectînd prevederile Legii privind finanțele publice locale și Legii privind administrația publică locală, în anul 2001 a adoptat un șir de decizii privind efectuarea cheltuielilor în mărime de 344,1 mii lei, în lipsa surselor financiare de acoperire, inclusiv pentru întreținerea echipei de fotbal „Furtuna” – 217,0 mii lei.

Prin încălcarea prevederilor Legii fondului rutier, din mijloacele destinate finanțării gospodăriei drumurilor, au fost sustrase și utilizate contrar destinației 666,8 mii lei.

Fostul șef al Direcției generale finanțe dl A.Sviriniuc, în lipsa deciziei Consiliului județean, a efectuat transferul mijloacelor financiare din bugetul județean în mărime de 110,0 mii lei pentru stingerea unor datorii ale primăriei Țaul față de agenții economici.

În anul 2001, datoriile creditoare ale bugetului județului Edineț au crescut cu 4916,4 mii lei și la 01.01.02 au constituit 54952,9 mii lei, din care datoria la salariu – 17241,9 mii lei, la defalcările în bugetul asigurărilor sociale de stat – 17945,8 mii lei, la achitarea pentru mărfuri și servicii – 15828,3 mii lei. Acumulîndu-se asemenea datorii creditoare enorme, totodată, a fost admisă imobilizarea resurselor bugetare în mărime de 2666,1 mii lei la formarea datoriilor debitoare, inclusiv cu termenul de prescripție expirat – 601,2 mii lei.

Unele instituții finanțate de la bugetul județean (Direcția generală economie și reformă, Direcția generală finanțe, Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport) au încălcat prevederea legală privind transferul contribuțiilor sociale de stat obligatorii în quantum proporțional salariilor achitate concomitent cu primirea mijloacelor pentru achitarea salariilor, n-au respectat structura organizatorică și statele-tip, modalitatea legală de stabilire și achitare a suplimentelor și adaosurilor la salariul de bază, de plată a premiilor și ajutorului material, regulile de efectuare a cheltuielilor în numerar, precum și modul de evidență și casare a mijloacelor fixe și circulante (inclusiv a combustibilului).

Bugetul județului Bălți, pe anul 2001, a fost aprobat, ținând cont de precizările efectuate în decursul anului, la venituri și cheltuieli în mărime de 212825,2 mii lei. Ca sursă de formare au fost prevăzute venituri proprii în mărime de 201032,3 mii lei și transferuri de la bugetul de stat – 11772,9 mii lei, sau în proporție de, respectiv, 94,5 și 5,5 la sută.

Executarea reală a părții de venituri a bugetului județului Bălți a constituit 194400,4 mii lei (91,3%), inclusiv din veniturile proprii – 185662,6 mii lei (92,4%) și din transferurile de la bugetul de stat – 8737,8 mii lei (74,2%), în bugetul județului nefiind acumulate 18424,8 mii lei, din care venituri proprii – 15369,7 mii lei și transferuri de la bugetul de stat – 3035,1 mii lei.

Consiliul județean Bălți, prefectura, Direcția generală finanțe, primăriile unui șir de orașe și comune n-au asigurat în măsură deplină executarea prevederilor bugetului privind acumularea unor tipuri de venituri. Ca rezultat, în buget n-au fost încasate 14830,2 mii lei (20%) de la taxa pe valoarea adăugată, 4962,3 mii lei (16%) – de la impozitul funciar, 1214,3 mii lei (60%) – de la arenda terenurilor cu destinație agricolă, 623,7 mii lei (16%) – de la impozitul pe bunurile imobile etc. În total, pe 10 tipuri de venituri n-au fost acumulate 25545,5 mii lei.

Bugetul mun.Bălți la venituri a fost executat la nivel de 99,2 la sută, bugetele orașelor – cu 92,6 la sută, bugetele comunelor – cu 83,6 la sută. Din 6 orașe 3 (Sîngerei, Glodeni, Biruința) n-au asigurat încasările veniturilor preconizate în sumă de 2449,1 mii lei, iar din cele 75 de primării 63 n-au asigurat încasarea veniturilor în sumă de 13650,6 mii lei. Cel mai redus nivel de încasare a veniturilor a fost înregistrat la primăriile comunelor Braniște – 10%, Dobrogea Veche – 31%, Biliceni Noi – 35%, Albinețul Vechi – 41%, Horești – 48%, Boroseni – 45%, Cajba – 44%, Camenca – 50%.

Una din cauzele neasigurării pe unele tipuri de venituri a încasărilor prevăzute, iar pe altele – a efectuării încasărilor peste prevederi o constituie iresponsabilitatea factorilor de decizie la elaborarea proiectului bugetului și adoptarea acestuia.

Ca rezultat, numai în bugetul județean, în decursul anului 2001, au fost operate 15 modificări.

Neîndeplinirea indicatorilor părții de venituri n-a dat posibilitate de a finanța în mărimile preconizate măsurile prevăzute în bugetul județean. Astfel, din 212825,2 mii lei, preconizate pentru finanțarea cheltuielilor pe anul 2001, în realitate au fost finanțate cheltuieli în mărime de 185094,7 mii lei, sau 86,9 la sută. Unele modificări ale părții de cheltuieli a bugetului județului au fost operate după utilizarea reală a mijloacelor bugetare. Finanțarea cheltuielilor din bugetul județean în anul 2001 a fost efectuată neproportional. Astfel, cheltuielile pentru asigurările sociale au fost finanțate doar la nivel de 73,3 la sută, pentru cultură, artă, sport – cu 79 la sută, pentru învățământ – cu 85,3 la sută.

La executarea bugetului nu s-a respectat distribuția lunară a transferurilor bugetelor comunelor. Astfel, în ianuarie 2001, n-au primit nici un leu din contul transferurilor ce li se cuveneau 42 de primării ale comunelor, în luna februarie – 31 de primării. În același timp alte primării erau avansate cu transferuri pe 3-4

luni înainte. În luna august a anului bugetar își primiseră alocațiile prevăzute pînă la sfîrșitul anului 8 primării, 3 primării – pînă în noiembrie, 2 primării – pînă în octombrie etc.

La acordarea împrumuturilor bugetelor, n-au fost respectate stipulațiile Legii privind finanțele publice locale nr.491-XIV, care prevedeau limitarea împrumuturilor și creditelor angajate în mărime de 5 la sută din veniturile proprii. Acest principiu a fost încălcat în 21 din 22 de cazuri de acordare a împrumuturilor bugetelor comunelor.

Bugetul județean, avînd angajate la începutul anului credite curente în sumă de 3340,0 mii lei, a mai angajat pe parcursul anului 2001 credite în sumă de 5000,0 lei, atîngînd nivelul de 15 la sută din veniturile proprii. În anul 2001, de către structurile administrativ-teritoriale ale jud.Bălți au fost angajate credite bancare în mărime de 6450,0 mii lei. Suma totală a împrumuturilor alocate din bugetul județului bugetelor locale a constituit 1360,0 mii lei, din care 2 împrumuturi de 80 mii lei au fost alocate bugetelor locale (or.Sîngerei și com.Egorovca) de către șeful Direcției generale finanțe Bălți dl V.Sorocean, fără decizia Consiliului județean.

Nerespectînd ordinea stabilită de angajare, utilizare și rambursare a împrumuturilor, primăriile or.Sîngerei și ale celor 11 comune n-au asigurat achitarea împrumuturilor primite în termenele stabilite de contracte, formînd la 01.01.02 datorii de 575,0 mii lei.

La efectuarea procurărilor de bunuri materiale și servicii, Consiliul județean Bălți n-a respectat prevederile Legii bugetului pe anul 2001 privind procedura de achiziție a lor. Astfel, Consiliul județean Bălți, fără efectuarea procedurii legale de achiziții, a procurat în centrul mun.Bălți de la 3 persoane particulare 3 apartamente, utilizînd în acest scop 269,0 mii lei. Aceste apartamente au fost luate la evidență la balanța Consiliului județean și, conform dispozițiilor președintelui Consiliului județean dl A.Cuțov, au fost distribuite lucrătorilor Inspectoratului județean de poliție (comisarului dl A.Grădinari, comisarului-adjunct dl I.Cheptănari și dlui N.Grăjdieru). Ulterior, apartamentele distribuite dlui A.Grădinari și dlui I.Cheptănari, prin Agenția de privatizare teritorială Bălți, au fost supuse privatizării nelegitim, la prețurile, respectiv, de 573,0 lei și 1148,0 lei. Dl I.Cheptănari anterior privatizase un apartament de stat conform legislației în vigoare. Privatizarea ilicită a acestor 2 apartamente a prejudiciat bugetul județului Bălți cu 179,0 mii lei. Actualmente aceste apartamente sînt înregistrate la balanța Consiliului județean Bălți și concomitent se consideră proprietate privată a dlor A.Grădinari și I.Cheptănari.

Nerespectînd pct.2 din propria decizie privind procurarea acestor 3 apartamente, Consiliul județean n-a asigurat restituirea din contul Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova a 50 la sută (135,0 mii lei) din suma cheltuită din bugetul județean pentru procurarea apartamentelor, care urma să fie utilizată la reconstrucția clădirii Inspectoratului de poliție al județului Bălți.

Încălcarea procedurii de achiziție a bunurilor materiale și serviciilor a fost comisă și de primăria mun.Bălți (dl V.Panciuc), care în anul 2001 a încheiat și

realizat contracte în sumă de 3915,8 mii lei, fără efectuarea procedurii de achiziție, nefiind creat nici grupul de lucru pentru achiziții.

În anul 2001, datoriile creditoare, finanțate de la bugetul județului Bălți, s-au micșorat cu 4004,9 mii lei. Cu toate acestea, ele continuă să rămână la un nivel foarte înalt și la 01.01.02 au constituit 60946,3 mii lei, sau 33 la sută față de cheltuielile finanțate în realitate în anul 2001. Cele mai mari datorii creditoare au fost înregistrate: la salariu – 13970,1 mii lei, la defalcările cu bugetul asigurărilor sociale de stat – 24020,4 mii lei, la plățile pentru mărfuri și servicii – 16623,9 mii lei.

Deși în anul 2001 datoriile debitoare ale instituțiilor finanțate din bugetul județului s-au micșorat cu 1526,7 mii lei, imobilizarea mijloacelor proprii în aceste datorii la sfârșitul acestui an a constituit 2380,8 mii lei, inclusiv datoriile cu termenul de prescripție expirat – 73,6 mii lei.

Controalele efectuate în anul 2001 de structurile teritoriale ale Curții de Conturi la instituțiile finanțate din bugetul județului Bălți au stabilit multiple încălcări în domeniul utilizării eficiente și raționale a finanțelor publice. Astfel, la unele articole au fost admise supracheltuieli: de către Direcția cultură – în sumă de 25,9 mii lei, Direcția generală agricultură și alimentație – de 84,2 mii lei (inclusiv din contul mijloacelor speciale – 26,5 mii lei).

Nu sînt întreprinse măsurile respective privind achitarea restanțelor față de Fondul Social. Au fost depistate cazuri de plată a salariilor, fără achitarea concomitentă a plăților la Fondul Social. În așa mod, la Direcția cultură s-au format restanțe față de Fondul Social în sumă de 137,4 mii lei. Nu și-a onorat obligațiunile față de Fondul Social însăși administrația Consiliului județean Bălți – cu 148,0 mii lei.

În perioada supusă controlului, de către Consiliul județean, Direcția generală agricultură și alimentație, Direcția cultură au fost angajate unități de personal contrar prevederilor Hotărîrii Guvernului „Cu privire la organigrama și statele-tip ale aparatului Consiliului județean”, pentru întreținerea cărora au fost efectuate cheltuieli suplimentare în sumă de 145,3 mii lei.

La Consiliul județean, Direcția sănătate, Direcția generală județeană învățămînt, tineret și sport, Direcția cultură, fondul de susținere a populației, încălcîndu-se modul de conferire a gradelor de calificare funcționarilor publici, de plată a adaosurilor pentru gradul de calificare, de stabilire a categoriilor de remunerare a muncii, a indemnizațiilor de concediu, s-au admis cheltuieli nelegitime în sumă de 35,2 mii lei.

Consiliul județean, Direcția generală agricultură și alimentație, Direcția cultură neîntemeiat au efectuat cheltuieli la procurarea combustibilului pentru autovehiculele de serviciu și compensarea amortizării la automobilele personale folosite în scopuri de serviciu în sumă totală de 86,5 mii lei.

Bugetul municipiului Chișinău, pe anul 2001, ținînd cont de modificările efectuate pe parcurs, a fost aprobat la venituri și cheltuieli în mărime de 671996,0 mii lei, inclusiv din acumularea veniturilor proprii – 629300,2 mii lei,

din transferurile de la bugetul de stat – 42665,8 mii lei, sau în proporție de, respectiv, 93,7 și 6,3 la sută.

În realitate partea de venituri a bugetului municipal a fost executată în sumă de 708643,3 mii lei (105,5%). Acumulările peste prevederi ale părții de venituri cu 36647,3 mii lei au fost asigurate integral din veniturile proprii. Din transferurile preconizate de la bugetul de stat au fost primite cu 873,7 mii lei mai puțin.

Acumulările peste prevederi ale mijloacelor financiare din venituri proprii au avut loc concomitent cu creșterea restanțelor agenților economici, amplasați pe teritoriul mun. Chișinău, pentru anii precedenți față de buget, fapt ce demonstrează prezența unor rezerve esențiale, care necesită de a fi luate în considerație la prognozarea părții de venituri a bugetului municipal pe viitor. Astfel, în decursul ultimilor doi ani, restanțele agenților economici față de bugetul municipal au crescut cu 20923,0 mii lei, inclusiv în anul 2001 – cu 6117,0 mii lei.

Analiza acumulărilor mijloacelor financiare pe tipuri de venituri demonstrează că prognozarea acestora poartă un caracter formal; nu se ține cont de dinamica încasărilor în anii precedenți, de modificările efectuate în politica fiscală a statului în perioada de gestiune. Ca rezultat, nivelul executării acumulărilor pe tipuri de venit variază de la 72 pînă la 635 la sută. În anul 2001, din 46 tipuri de venituri, încasările n-au fost asigurate pe 12 din ele în sumă de 39327,1 mii lei.

La prognozarea părții de venituri a bugetului municipal nu în toate cazurile se ține cont de volumul real al mijloacelor speciale formate de instituțiile subordonate.

Astfel, controalele efectuate în anul 2001 la instituțiile finanțate de la bugetul municipiului au scos la iveală că unele din acestea formează mijloace speciale, neavînd autorizațiile corespunzătoare și în lipsa devizelor de cheltuieli aprobate în modul stabilit, le utilizează la discreția conducătorilor respectivi. Astfel, Departamentul comerț, alimentație publică și prestări servicii în așa mod a format și utilizat mijloace speciale de la acordarea serviciilor de laborator în sumă de 665,5 mii lei. Departamentul arhitectură și urbanism, de la prestarea serviciilor contra plată populației, încălcînd legislația în vigoare, a format și utilizat mijloace speciale în sumă de 5936,6 mii lei, din care 1222,9 mii lei n-au fost reflectate în darea de seamă pe instituție. Din sumele acumulate, fără a fi reflectate în dările de seamă, pentru finanțarea cheltuielilor instituției la retribuirea muncii și contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat au fost utilizate 3348,8 mii lei. Aceste cheltuieli au fost efectuate cu depășirea limitelor fondului de retribuire a muncii, aprobate în devizele de cheltuieli.

Din suma veniturilor obținute peste prevederi de 36647,3 mii lei, fără efectuarea modificărilor respective de către Consiliul municipal, au fost utilizate 21776,4 mii lei.

Executarea de casă a părții de cheltuieli a bugetului municipal pe anul 2001 a constituit 706142,4 mii lei (103,2%). Ținînd cont de obținerea surselor suplimentare de finanțare, ce a făcut posibilă asigurarea cu finanțare deplină a

tuturor compartimentelor de cheltuieli prevăzute în bugetul municipal în anul de gestiune, finanțarea reală a cheltuielilor a fost efectuată neproportional.

Astfel, efectuând pe unele compartimente suprafinanțări în mărime de 39288,3 mii lei, 5 compartimente n-au fost finanțate în limitele prevăzute de buget în sumă de 5131,0 mii lei. Compartimentul asistență și susținere socială n-a fost finanțat cu 2053,5 mii lei (cu 13,6%) față de prevederile bugetului aprobat, ocrotirea sănătății – cu 769,8 mii lei (cu 6%), gospodăria silvică, piscicolă și gospodăria apelor – cu 540,5 mii lei (cu 15,8%), serviciul de stat cu destinație generală – cu 762,9 mii lei etc.

Conform clasificăției economice, cheltuielile bugetare au fost finanțate neproportional. Unele articole ale clasificăției economice au fost suprafinanțate în sumă de 31895,7 mii lei („Plata mărfurilor și serviciilor”, „Investițiile capitale în construcție”, „Reparația capitală” etc.), altele n-au fost finanțate nici chiar în limitele prevăzute de buget. Astfel, articolul „Retribuirea muncii” a fost finanțat cu 515,1 mii lei mai puțin față de prevederile bugetare, la începutul anului la acesta figurând o datorie creditoare în mărime de 17135,2 mii lei. Cel mai nesatisfăcător a fost finanțat articolul ”Contribuții la bugetul asigurărilor sociale de stat”. Deși la momentul formării și aprobării bugetului municipal, încălcându-se prevederile Legii bugetului pe anul 2001, n-au fost prevăzute resursele financiare necesare în mărime de 5060,5 mii lei, la executarea reală la acest articol n-au fost realizate nici prevederile bugetare în sumă de 8055,1 mii lei, iar, reieșind din fondul real al retribuirii muncii, articolul nominalizat n-a fost finanțat în anul 2001 cu 13115,6 mii lei.

Consiliul municipal, prefectura, primăria, pe parcursul mai multor ani, nu-și onorează obligațiunile legale față de bugetul asigurărilor sociale de stat. Astfel, la 01.01.02, datoria totală a bugetului municipal față de bugetul asigurărilor sociale de stat a constituit 66692,1 mii lei, la care s-a mai calculat și o penalitate în sumă de 23133,9 mii lei, care este un prejudiciu direct cauzat bugetului municipal de către factorii de decizie ai municipiului.

Conform deciziei Consiliului municipal Chișinău „Cu privire la aprobarea bugetului municipiului Chișinău pe anul 2001”, din alocațiile aprobate în buget pe anul 2001 pînă la 25 la sută urmau să fie repartizate pentru stingerea datoriilor creditoare formate pînă la 01.01.01, care constituiau 351596,9 mii lei.

În realitate datoriile creditoare au fost micșorate doar cu 6 la sută, sau cu 22529,2 mii lei și la 01.01.02 au constituit 329478,8 mii lei. Formarea datoriilor creditoare a avut loc în urma nerespectării legislației în vigoare, cheltuielile fiind efectuate de către ordonatorii de credite, fără suport financiar.

În pofida existenței unor datorii creditoare enorme și a datoriilor pe creditele de scurtă și lungă durată angajate anterior, fapt care, în conformitate cu art.14, 15 din Legea privind finanțele publice locale, interzicea angajarea creditelor noi, Consiliul municipal, prefectura, primăria (Direcția generală finanțe), în anul 2001, au angajat credite noi în sumă de 81000,0 mii lei. Astfel, la 01.01.02, datoriile totale ale bugetului municipal constituiau 391900,0 mii lei, pe cînd, conform prevederilor legale, această datorie nu trebuia să depășească suma de 126000,0 mii lei. Adică, la această dată bugetul municipal avea datorii

creditoare, angajate credite de scurtă durată și credite de lungă durată mai mult cu 265900,0 mii lei decât permitea legislația în vigoare, fapt ce amenință securitatea financiară a bugetului municipal.

O parte din creditele angajate sînt utilizate irațional și neeficient. Astfel, din suma creditelor angajate 18000,0 mii lei au fost transferate S.A. „Termocom” pentru energia termică livrată instituțiilor finanțate de la bugetul municipiului. Datoriile reale ale acestor instituții la momentul transferării mijloacelor bugetare S.A. „Termocom” constituiau doar 10000,0 mii lei. La 01.01.02, S.A. „Termocom” rămăsese datoare bugetului municipal cu 5000,0 mii lei. Ca rezultat, S.A. „Termocom”, pe parcursul anului 2001, a profitat gratis de resursele financiare respective, dobînda bancară și comisioanele pentru care au fost achitate din contul bugetului municipiului.

Din bugetul mun.Chișinău, pentru deservirea creditelor angajate în anul 2001, au fost achitate 16455,0 mii lei, din care fără deciziile Consiliului mun.Chișinău – 7093,4 mii lei.

Acumulînd la 01.01.02 datoriile creditoare în sume enorme, ordonatorii de credite care gestionează mijloacele financiare ale municipiului Chișinău, au admis imobilizarea resurselor bugetare în formarea datoriilor debitoare, care la această dată au constituit 5013,4 mii lei.

Direcția generală finanțe, în anul 2001, depășindu-și atribuțiile aprobate, a admis cazuri de redistribuire a mijloacelor financiare alocate din buget structurilor subordonate de la un compartiment la altul, de la un articol al clasificăției economice la altul, a efectuat modificări în redistribuirea trimestrială și lunară, fără deciziile respective ale Consiliului municipal.

Unele structuri, finanțate de la bugetul municipiului, în anul de gestiune au admis supracheltuieli față de devizele de cheltuieli aprobate, atît în ansamblu, cît și în profil de articole. Astfel, Primăria mun.Chișinău, în ansamblu pe deviz a admis supracheltuieli în sumă de 372,0 mii lei, iar pe articole aparte – de 748,9 mii lei, din care Direcția generală finanțe a finanțat, în lipsa deciziilor Consiliului municipal, – 437,0 mii lei.

De asemenea, Primăria mun.Chișinău a admis supracheltuieli în sumă de 110,0 mii lei și în profil de articole aprobate în devizul pe mijloacele speciale.

Datorită faptului că executarea părții de cheltuieli a bugetului municipiului pînă la finele anului 2001 n-a fost efectuată prin sistemul trezorerial, unele instituții finanțate de la bugetul municipiului, în ultimii ani au admis cazuri de utilizare contrar destinației a mijloacelor bugetare. Astfel, Departamentul sănătății și instituțiile din subordinea acestuia, în anii 1998-2001, au utilizat contrar destinației 13260,7 mii lei, inclusiv în anul 2001 – 4810,9 mii lei. În cadrul acestui Departament, din cauza lipsei controlului asupra utilizării la destinație a mijloacelor, n-au fost finanțate cheltuielile stringente în domeniul respectiv. Astfel, din contul limitelor de finanțare, aprobate la articolul „Alimentația” și „Medicamente și materiale pentru pansamente” în perioada 1998-2001, au fost finanțate alte cheltuieli în sumă totală de 15010,3 mii lei.

Prin intermediul acestui Departament și a garanțiilor acordate de Primăria mun.Chișinău, Compania comercială „Moldacon” S.R.L. a primit un credit

bancar în sumă de 2500 mii lei pentru dotarea tehnică și lucrările de montaj al utilajului centralelor termice autonome la unele spitale din mun.Chișinău.

În legătură cu neonorarea de către S.R.L. „Moldacon” a obligațiilor de rambursare a creditului, din conturile garantului – Primăria mun.Chișinău, de către bancă au fost încasate 1768,6 mii lei. La 01.01.02, S.R.L. „Moldacon”, în legătură cu neîndeplinirea obligațiilor contractuale privind executarea lucrărilor, dispunea de mijloace bugetare în gestiune proprie în sumă de 1016,3 mii lei. Pentru dezafectarea mijloacelor bugetare sub formă de plată prealabilă, în perioada anilor 1997-2001, S.R.L. „Moldocon” nu i s-au aplicat sancțiunile financiare prevăzute de legislația în vigoare în sumă de 2464,6 mii lei.

Departamentul educație, știință, tineret și sport și instituțiile din ramură, încălcând prevederile Legii privind finanțele publice locale, au efectuat cheltuieli neținând cont de limita prevederilor și destinațiilor aprobate, admițând supracheltuieli enorme, au dezafectat mijloacele bugetului municipal în sumă de circa 101,3 mil.lei.

Departamentul nominalizat organizează activitatea de învățământ în 112 instituții municipale, preuniversitare, extrașcolare, sportive și pentru tineret, 130 instituții preșcolare cu un efectiv de 15709 copii. În anul 2000 și I semestru al anului 2001, ordonatorii de credite din sfera învățământului mun.Chișinău n-au respectat devizele de cheltuieli și planurile de finanțare, admițând supracheltuieli în sumă totală de 46810,3 mii lei, inclusiv: 44169,0 mii lei – în anul 2000 și 2641,3 mii lei – în I semestru al anului 2001. Direcția generală finanțe a finanțat 5084,4 mii lei din totalul supracheltuielilor cu încălcarea prevederilor legislației în vigoare, în lipsa deciziilor respective ale Consiliului municipal Chișinău.

Departamentul a încălcat prevederile legilor bugetului asigurărilor sociale de stat anuale, fapt ce a contribuit la formarea datoriei față de bugetul asigurărilor sociale de stat la 01.07.01 în sumă de 8021,3 mii lei.

În anul 2000 și I semestru al anului 2001, ca consecință a admitterii supracheltuielilor, s-au majorat datoriile creditoare cu 5544,8 mii lei, care la 01.07.01 au constituit 19687,9 mii lei. Deși finanțarea prevăzută acoperea cheltuielile efective și datoriile creditoare formate numai la nivel de 81 la sută, conducerea Departamentului a încheiat contracte, angajând servicii de reparație capitală și efectuând cheltuieli fără suport financiar în sumă de 5212,0 mii lei.

Conducerea Departamentului gestionează neeficient patrimoniul public. Astfel, pînă în prezent nu s-au întreprins măsurile necesare de autentificare a dreptului deținătorului de teren pentru instituțiile din subordine, aceste acțiuni fiind întreprinse numai privind terenurile aferente la 7 instituții din 32 aflate la balanță. Ca urmare, în baza deciziilor Consiliului municipal și Primăriei municipiului Chișinău, pînă în anul 2001, persoanelor fizice, pentru construcția caselor de locuit și altor agenți economici, în scopuri ce nu au nimic comun cu procesul educațional, le-au fost înstrăinați 6626,4 m² din terenurile aferente instituțiilor de învățământ din subordinea Departamentului, inclusiv 2350 m² în contradicție cu prevederile Legii învățământului. În mod analogic, pentru construcții capitale, au fost dați în arendă 799 m², inclusiv din suprafața

terenului aferent liceului „Mircea Eliade” – 465 m² pentru construcția blocului administrativ al S.A. „Lukoil”.

În total, pe diferite căi, au fost date în arendă loturi de pământ aferente instituțiilor de învățământ: din sectoarele Centru – 3338 m², Botanica – 10885 m²; ilegal a fost realizat un lot de 900 m²; a fost admisă utilizarea abuzivă a unui teren de 120 m².

Conducătorii Departamentului și ai instituțiilor din subordine, profitând de organizarea nesatisfăcătoare a controlului asupra utilizării încăperilor aflate la balanța instituțiilor respective, admit multiple cazuri de folosire a încăperilor contrar destinației, fără achitarea plăților de arendă și a serviciilor comunale, sau cu diminuarea acestora. Astfel, fosta grădiniță de copii nr.27 din str.V.Lupu 81 lit.”A” din anul 1996 și pînă la momentul efectuării controlului a fost utilizată de Comunitatea Evreească din Moldova a Federației Comunităților Evrești din Republica Moldova, iar la 01.11.01 sumele neachitate de această Comunitate, ținînd cont de penalitățile calculate, au constituit 1435,0 mii lei.

În mod analogic de către liceul moldo-turc este utilizată și fosta grădiniță de copii din str.I.Pelivan 13/2, încăperile căreia, încălcînd legislația în vigoare, au fost date de conducerea Departamentului (dl A.Mocreac) în arendă cu titlu gratuit pe un termen de 20 de ani. Pînă la momentul efectuării controlului liceul n-a achitat Departamentului plata pentru arendă și serviciile comunale în mărime de 2268,8 mii lei.

Contrar prevederilor Legii privind finanțele publice locale, conducerea Departamentului a admis cazuri de sustragere a finanțelor publice destinate întreținerii instituțiilor din subordine ca donații și ajutoare gratuite diferitor instituții și organizații obștești. În total, în aceste scopuri au fost efectuate cheltuieli în sumă de 478,7 mii lei.

O parte din veniturile obținute din vînzarea obiectelor din fondul de imobile au fost utilizate contrar destinației. Legislația în vigoare prevede că 50 la sută din mijloacele acumulate se folosesc la finanțarea lucrărilor de reparație a fondului de locuințe. Încălcînd această prevedere legală, din sursele acumulate în anul 2000 și 9 luni ale a.2001 în mărime de 26,7 mil.lei, pentru reparațiile capitale ale fondului locativ, în realitate au fost utilizate numai 3,2 mil.lei. Restul mijloacelor financiare, destinate reparației fondului locativ, în sumă de 10,2 mil.lei au fost folosite în alte scopuri.

Consiliul municipal Chișinău, Primăria mun.Chișinău și instituțiile finanțate din bugetul municipiului au admis cazuri de nerespectare a principiilor de raționalitate și eficiență în gestionarea mijloacelor bugetare.

Astfel, în baza Deciziei Consiliului municipal Chișinău, fără indicarea caracterului transiterii, de la balanța Primăriei Chișinău la balanța unei organizații obștești – „Academia de fotbal a Republicii Moldova” s-a transmis gratis clădirea nefinisată a maternității din microraioul VIII Budești-1 în valoare de 12,7 mil.lei.

De către Departamentul economie, reforme și relații patrimoniale, care nu era posesorul obiectului, prin intermediul Agenției teritoriale Chișinău pentru privatizare, a fost supusă privatizării clădirea din str.P.Movilă 17/1 lit.”A” cu

costul de 75,7 mii lei. Deși clădirea respectivă a fost vîndută încă în anul 1999 S.R.L. „Vigramon”, pînă în prezent ea este reflectată la balanța Direcției construcții capitale, care pe parcursul acestei perioade calculează uzura și achită impozitul funciar și impozitul pe imobil.

Clădirea din str.Rabbi Țirilson 3 lit.”A”, pentru reparația capitală a căreia din bugetul municipiului s-au achitat 401,0 mii lei, a fost vîndută S.R.L. „Inspirio-Iu” la prețul de numai 96,6 mii lei.

În lipsa conlucrării dintre subdiviziunile Primăriei Chișinău privind coordonarea problemelor legate de reparația capitală a încăperilor nelocuibile, date în arendă, bugetul municipiului suportă cheltuieli nejustificate. Astfel, încăperile din str.Alexandru cel Bun 22 lit.”A” au fost reparate de arendaș pînă la finele anului 1996, costul reparației capitale constituind, conform devizelor aprobate, 156,3 mii lei. La apariția unui litigiu judiciar între Departamentul economie, reforme și relații patrimoniale și arendaș, în baza unui act de primire a lucrărilor efectuate, fără număr și dată, din anul 1997, aprobat de Direcția construcții capitale, în care au fost utilizați coeficienții valabili pentru anul 2001, din contul Departamentului au fost încasate 437,3 mii lei. În urma acțiunilor necoordonate a două structuri subordonate Primăriei mun.Chișinău, bugetului municipal i-au fost cauzate prejudicii în sumă de 281,0 mii lei.

În afară de aceasta, din contul Departamentului economie, reformă și relații patrimoniale, fără a fi prevăzute mijloacele respective în devizele de cheltuieli, diferitor firme, în baza sentințelor de judecată, le-au mai fost restituite cheltuielile suportate pentru reparațiile încăperilor nelocuibile, arendate de la Primăria mun.Chișinău în sumă de 565,3 mii lei.

În prezent datoriile la plata de arendă constituie 5,8 mil.lei, din care, din diferite cauze, în realitate nu pot fi încasate 2,5 mil.lei.

La 01.10.01, în evidența contabilă era reflectată o datorie debitoare a S.A. „Termocom” în sumă de 2,5 mil.lei, care s-a format în urma comercializării de către ultima a utilajului Uzinei de ardere a deșeurilor, în valoare de 7,9 mil.lei, procurat anterior din mijloacele bugetului de stat.

În anul 2001, din contul mijloacelor speciale, Direcția generală finanțe a transferat Centrului de medicină preventivă 600,0 mii lei pentru procurarea pesticidelor și executarea lucrărilor de deratizare a spațiului locativ municipal, responsabilă de primirea lucrărilor fiind numită Direcția locuințe a Departamentului construcții, locuințe și amenajare.

Analiza actelor de primire a lucrărilor demonstrează că volumul lucrărilor efectuate este majorat și exagerat. În actele de primire a lucrărilor sînt indicate suprafețele totale ale grădinițelor, școlilor și liceelor, pe cînd lucrările s-au efectuat doar în subsoluri și cantine. Astfel, la grădinița nr.119 lucrările s-au efectuat pe o suprafață de 800 m², la liceul „Prometeu” – de 400 m², în acte indicîndu-se, respectiv, suprafețele de 2892 m² și 1000 m². Mai mult decît atît, în volumele de lucrări executate din contul mijloacelor bugetului mun.Chișinău au fost incluse și lucrări achitate de beneficiari din contul mijloacelor proprii.

Din mijloacele financiare încasate de la taxa pentru eliberarea autorizațiilor de plasare a obiectelor comerciale și taxa pentru eliberarea

licențelor pentru practicarea anumitor genuri de activitate, care contrar legislației în vigoare nu sînt acumulate în bugetul municipal, dar se încasează ca mijloace speciale la contul curent al Departamentului comerț, alimentație publică și prestări servicii, au fost immobilizate 218,2 mii lei pentru întreținerea Î.M. „Binefăcătorul” care, conform actelor de constituire, activează pe principii de autofinanțare și autogestiune.

În legătură cu efectuarea comenzilor către Asociația de gospodărire a spațiilor verzi privind executarea lucrărilor de amenajare a municipiului, volumul cărora depășește cu mult cheltuielile prevăzute pentru finanțare din contul bugetului municipal, la 01.01.02 s-a format o datorie față de această întreprindere în sumă de 11,6 mil.lei. Ca rezultat, întreprinderea este lipsită de posibilitatea de a-și onora datoriile față de bugetul public național, care la finele anului 2001 constituiau suma de 8,6 mil.lei.

CAPITOLUL II. Formarea și utilizarea bugetului asigurărilor sociale de stat

Bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 (cu rectificări) a fost aprobat la venituri și cheltuieli în sumă de 1498,2 mil. lei. Conform Raportului Casei Naționale de Asigurări Sociale de Stat (CNAS), executarea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 a constituit 1604,3 mil. lei, sau 107,1 % față de prevederile preconizate. Încasările pe a.2001 s-au mărit în comparație cu a.2000 cu 173,5 mil. lei, sau cu 17 la sută.

Executarea părții de cheltuieli a constituit 1373,3 mil. lei, sau 92 la sută față de suma preconizată.

Raportul CNAS privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 în ansamblu corespunde realității. Totodată, au fost admise unele abateri de la actele normative în vigoare, care au influențat negativ asupra executării atât a părții de venituri, cât și a părții de cheltuieli.

Pe parcursul a.2001, soldul lunar al mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat, acumulate la contul curent al CNAS, a variat de la 12,3 mil. lei pînă la 200,9 mil. lei.

Nerespectînd art.3 (3) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 nr.1400-XIV din 07.12.2000, CNAS n-a întreprins măsurile respective întru utilizarea excedentului obținut la majorarea pensiilor și achitarea restanțelor la plățile prevăzute de lege.

Toate modificările la Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 au fost efectuate numai la capitolul „Transferuri de la bugetul de stat”.

Dreptul de asigurări sociale este garantat de stat și se exercită, în condițiile legii, prin sistemul public de asigurări sociale. Acest sistem reprezintă un ansamblu organizat de forme de asigurări sociale, care au drept scop de a proteja asigurații care și-au onorat obligațiunea de a plăti contribuții de asigurări sociale.

Încalcînd aceste prevederi ale legislației în vigoare, CNAS nu achită pensiile funcționarilor publici, care sînt încadrați în cîmpul muncii.

CNAS, instituție publică autonomă de nivel național, care administrează și gestionează sistemul public de asigurări sociale, a fost înființată nerespectîndu-se Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

Instituțiile comasate, transmise în administrarea CNAS, au fost finanțate, pe parcursul anului 2001, din mijloacele bugetelor unităților administrativ-teritoriale, pricinuind pierderi bugetului de stat în mărime de circa 445 mii lei.

Casa Națională, în procesul executării bugetului, la introducerea modificărilor pe parcursul anului 2001 n-a ținut cont de soldul mijloacelor înregistrate pe cont la 01.01.01 în mărime de 5961,2 mii lei și nici de suma rămasă la Î.S. „Poșta Moldovei” de 20687,2 mii lei.

De asemenea, partea de venituri a fost diminuată cu soldul mijloacelor de pe contul curent al Departamentului de pensii și asistență socială în mărime de 5507,3 mii lei, alocate în prealabil pentru plata pensiilor și neutilizate în

anul 2000. Aceste mijloace urmau a fi trecute la finele anului în contul unic de venituri și cheltuieli ale bugetului asigurărilor sociale de stat.

În pofida cerințelor precedente ale Curții de Conturi, pînă în prezent n-a fost elaborată o metodologie unică privind evidența acumulărilor și achitărilor, restanțelor la bugetul asigurărilor sociale de stat. Ca rezultat, soldul datoriilor agenților economici față de bugetul asigurărilor sociale de stat, înregistrat în evidența CNAS și SFS, diferă cu milioane de lei.

Conform Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, acumulările veniturilor provenite din contribuții de asigurare socială au fost aprobate în mărime de 1050,0 mil.lei, fără a se ține cont de restanța anilor precedenți în mărime de 915,4 mil.lei. În procesul executării veniturilor nu se ține evidența încasărilor la plățile curente și privind achitarea datoriilor restante ale agenților economici față de bugetul asigurărilor sociale pe tipuri de tarife de asigurare, pentru estimarea reală a indicatorilor de executare.

Nerespectînd art.11 (3) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, de către CNAS n-a fost elaborat formularul de dare de seamă privind sinteza executării bugetului asigurărilor sociale de stat. În darea de seamă anuală (fără denumire) veniturile colectate în sumă de 1604,3 mil.lei nu corespund realității, deoarece aceasta nu reflectă supraplățile agenților economici, care la 01.01.01 constituiau 10 mil.lei, precum și anulările și facilitățile acordate unor agenți economici în sumă totală de 62,4 mil.lei.

Unele anulări și facilități au fost acordate nelegitim. Astfel, în contul achitării contribuțiilor de asigurări sociale pentru mărfurile și serviciile livrate în contul pensiilor în perioada anilor 1996-2000, au fost acceptate nelegitim achitări reciproce în sumă de 689,2 mii lei, în baza unor acte de verificare întocmite în a. 2001, inclusiv: ARP „Termocomenergo” – 595,3 mii lei, S.A. „Floare-Carpet” – 76,7 mii lei, ÎSS „Hîncești-Silva” – 17,2 mii lei. Aceste datorii n-au fost reflectate în rapoartele pe anii precedenți și nici în cele curente ale CNAS.

În contradicție cu art.14 (4) din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, instituțiile financiare continuă să elibereze mijloace pentru achitarea salariilor, fără defalcarea integrală a contribuțiilor de asigurări sociale de stat obligatorii și, ca rezultat, în buget n-au fost transferate 834,0 mil.lei. La 01.01.02, datoria contribuabililor, formată la suma salariilor achitate, s-a majorat față de a.2000 cu 168,0 mil.lei, sau cu 25 la sută.

Astfel, instituțiile finanțate de la bugetul municipal Chisinău au admis formarea datoriilor la contribuțiile de asigurări sociale de stat din salariul achitat în sumă totală de 89,8 mil.lei, inclusiv penalitate – 23,1 mil.lei.

Nu și-au onorat obligațiunile de transfer așa agenți economici ca: S.R.L. „Moldova-Airlines” – 1796,7 mii lei; S.A. „Frigo” – 1473,7 mii lei; Î.S. „Aeroportul Internațional Chișinău” – 1420,6 mii lei, S.A. „Tutun-CTC” – 1889,4 mii lei, S.A. „Vismos” – 1222,1 mii lei, S.R.L. „Diames-Grup” – 632,9 mii lei.

SFS și CNAS, organe responsabile de acumulările mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat, n-au întreprins măsuri de rigoare față de agenții

economici care se eschivează de la plățile respective și au fost menționați în repetate rânduri în hotărârile Curții de Conturi. Până în prezent au restanțe esențiale așa contribuabili ca: Întreprinderea municipală „Parcul urban de autobuze” – 5005,3 mii lei, S.A. “Franzețuța” – 4654,4 mii lei, ÎSS “Termotehservice” – 4137,2 mii lei, Spitalul clinic orășenesc nr.1 – 4262,9 mii lei, Asociația medical-teritorială Botanica – 4050,7 mii lei, S.A. “Floare-Carpet” – 2710,9 mii lei.

Serviciul Fiscal de Stat și CNAS nu și-au onorat atribuțiile privind acumulările mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat. În consecință, datoriile agenților economici față de bugetul asigurărilor sociale de stat la 01.01.02 au constituit 1082,0 mil.lei (sau 44 la sută față de sumele calculate de 2452,0 mil.lei), din care: datorii cu termen prorogată – 47,6 mil.lei, datorii din cauza neplății salariilor – 200,4 mil.lei, datorii din salariul achitat – 834,0 mil.lei (inclusiv sancțiuni financiare – 338,6 mil.lei; contribuția individuală de asigurări sociale – 16,9 mil.lei; penalități – 21,8 mil.lei). Suma datoriilor față de sumele calculate s-a majorat în comparație cu anul 2000 cu 169,2 mil.lei, sau cu 16 la sută, iar prevederile art.9 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 nu se aplică.

Conducerea Casei Naționale de Asigurări Sociale n-a contribuit la executarea întocmai a prevederilor art.12 din Legea privind sistemul public de asigurări sociale, neasigurând constituirea fondului de rezervă, necesar pentru acoperirea prestațiilor de asigurări sociale în cazul apariției unor riscuri neprevăzute de acumulare a veniturilor. De menționat că CNAS, dispunând de mijloace financiare pentru completarea fondului de rezervă, le-a utilizat contrar destinației.

Casa Națională n-a întreprins măsurile necesare la formarea bugetului asigurărilor sociale de stat, admitând prognoze incorecte pe unele poziții ale părților de venituri și cheltuieli, care n-au fost rectificate ținând cont de executarea reală, deși pe parcursul anului 2001 în Legea bugetului asigurărilor sociale de stat au fost introduse modificări și rectificări. Astfel, în bugetul asigurărilor sociale de stat în a.2001 atât la venituri, cât și la cheltuieli au fost preconizate spre încasare și achitare contribuții de asigurări sociale de stat calculate la pensiile de invaliditate în sumă de 30,4 mil.lei și la ajutoarele de șomaj – de 8,2 mil.lei, la care de fapt executarea reală a fost nulă. Ca rezultat, Casa Națională n-a asigurat îndeplinirea prevederilor Legii privind sistemul public de asigurări sociale, lipsind persoanele care beneficiază de ajutor de șomaj și persoanele care beneficiază de pensie de invaliditate de baza lunară de calcul a contribuțiilor individuale de asigurări sociale la stabilirea cuantumului prestațiilor de asigurări sociale la atingerea vârstei de pensionare.

În anul 2001, bugetul asigurărilor sociale de stat a beneficiat de transferuri din bugetul de stat în sumă de 300,6 mil.lei, sau cu 80,8 mil.lei mai puțin decât prevederile legale. Ponderea plăților efectuate din contul transferurilor a constituit 22,6 % din volumul total al cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat.

Bugetul asigurărilor sociale de stat suportă cheltuieli mari legate de achitarea pensiilor, ajutoarelor și compensațiilor participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl. Conform dării de seamă prezentate la Ministerul Finanțelor, cheltuielile efective în acest scop au constituit 40,2 mil. lei, achitarea reală – 27,7 mil. lei.

De menționat că metoda de calcul a compensațiilor unice, stabilită participanților la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl, este imperfectă. Mărimea calculului este determinată în dependență de salariul mediu lunar pe republică, care la momentul actual este în creștere, stabilindu-se astfel plăți care ajung pînă la 16,0 mii lei anual, ceea ce depășește esențial mărimea pensiei de vîrstă pe republică.

Încălcînd Legea bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, au fost admise cazuri de pensionare a unor persoane care nejustificat au fost recunoscute ca invalizi – participanți la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E. Cernobîl. Actualmente se reexaminează toate dosarele medicale și de pensionare a acestor persoane.

Sistemul public de asigurări sociale prevede acordarea prestațiilor de asigurări sociale sub formă de pensii, indemnizații și ajutoare pentru pierderea totală sau parțială a veniturilor ca urmare a vîrstei, invalidității, accidentelor, bolilor, maternității, pierderii locului de muncă sau decesului. Contrar acestor prevederi, au fost preconizate și efectuate cheltuieli pentru întreținerea școlilor sportive pentru copii și adolescenți în sumă totală de 1800,0 mii lei, acestea funcționînd în lipsa unor acte normative, aprobate în modul stabilit de Guvern. Cheltuielile respective sînt reflectate în “Fondul de asigurare socială a salariaților”, acesta fiind majorat neîntemeiat.

Conducerea CNAS, nerespectînd prevederile art.10 din Legea bugetului asigurărilor sociale de stat, a admis dezafectarea mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat în sumă totală de 49,6 mil. lei.

CNAS, dispunînd de mijloace financiare libere în sumă de 113,2 mil. lei, n-a înaintat propuneri în vederea majorării pensiilor, indemnizațiilor și altor plăți, efectuate din Fondul Social, utilizînd aceste mijloace în alte scopuri, inclusiv pentru acordarea de împrumuturi Ministerului Finanțelor și Direcției Generale pentru Rezervele Materiale – 49,6 mil. lei, fiind depozitate în bănci comerciale – 3 mil. lei etc.

De asemenea, încălcînd Legea bugetului asigurărilor sociale de stat, în folosul agenților economici, au fost dezafectate mijloacele bugetare în sumă totală de 53,3 mil. lei, însă măsurile necesare pentru restabilirea lor n-au fost întreprinse.

Conform prevederilor Legii nr.933-XIV din 14.04.2000 „Cu privire la protecția socială a unor categorii de populație” și Hotărîrii Guvernului nr.761 din 31.07.2000 „Cu privire la compensațiile nominative pentru unele categorii de populație”, Casa Națională de Asigurări Sociale a calculat compensații nominative în sumă de 315,7 mil. lei, în realitate fiind achitate din contul mijloacelor alocate din bugetul de stat 283,0 mil. lei. Plata compensațiilor nominative s-a efectuat prin intermediul Băncii de Economii, în baza unui

contract, care nu prevedea achitarea dobânzii la soldul lunar al mijloacelor bănești neutilizate pentru plata compensațiilor nominative, preconizându-se doar o dobândă la nivel de 5% anual, prin ce s-a încălcat hotărîrea nominalizată a Guvernului. La 01.01.02, soldul mijloacelor neutilizate pentru plata compensațiilor nominative și alocațiilor lunare a constituit 55,3 mil. lei, din care mijloace alocate în a.2000 – 21,7 mil. lei.

Casa Națională n-a contribuit la lichidarea contradicțiilor dintre prevederile Hotărîrii Guvernului nr.761 din 31.07.2000 și ale Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr.156-XIV din 14.10.98, care cauzează prejudicii bugetului asigurărilor sociale de stat și bugetului de stat, deoarece acestea permit ca de compensații nominative să beneficieze pensionarii de vîrstă care concomitent au și grad de invaliditate. Conform prevederilor legale, pensia de invaliditate se acordă numai pînă la împlinirea vîrstelor standard de pensionare.

Din lipsa unei clasificării unice bugetare, cheltuielile sînt grupate haotic, neasigurîndu-se o transparență a acestora. Astfel, cheltuielile pentru organizarea și funcționarea sistemului public de asigurări sociale au fost incluse în „Fondul de pensii și indemnizații”, ceea ce nu corespunde destinației fondului respectiv.

Legea privind sistemul public de asigurări sociale prevede efectuarea cheltuielilor pentru organizarea și funcționarea sistemului public de asigurări sociale în proporție de pînă la 5% raportate la cheltuieli anuale totale. Devizul de cheltuieli pentru organizarea și funcționarea sistemului public de asigurări sociale a fost aprobat pe anul 2001 la 15.03.01 în sumă de 45,0 mil. lei. Finanțarea a constituit 24,3 mil. lei, cheltuielile de casă au fost executate în sumă de 24,3 mil. lei, iar cheltuielile efective au alcătuit 24,8 mil. lei. Finanțarea articolului „Retribuirea muncii” a fost executată în sumă de 11,8 mil. lei față de planul precizat de 14,4 mil. lei (sau 81 la sută), cheltuielile de casă și efective constituind, respectiv, 11,8 mil. lei și 12,3 mil. lei.

Nefiind cunoscut efectivul statelor de funcțiuni pentru trimestrul I al a.2001, CNAS a întocmit devizul de cheltuieli, planificînd exagerat indicii respectivi, luîndu-se ca bază unele calcule care nu erau pe deplin argumentate. Statele planificate de 1336 unități, cu fondul de retribuire a muncii în sumă de 14,4 mil. lei, n-au fost completate pe parcursul a.2001 cu 103 unități. Ca rezultat, a fost obținută o economie artificială a mijloacelor prevăzute la articolul „Retribuirea muncii” în sumă de 2,6 mil. lei. Profitînd de acest fapt, CNAS a stabilit pentru angajați adaosuri la remunerarea muncii în mărime de pînă la 80 la sută. Numai pentru luna decembrie au fost stabilite suplimente în sumă totală de 761,8 mii lei.

Cheltuielile efective pentru plata mărfurilor și serviciilor au fost executate în sumă de 4,4 mil. lei, sau cu 40 la sută față de suma prognozată de 11,2 mil. lei.

La articolul “Procurarea de utilaj și de obiecte de folosință îndelungată atribuite la categoria de fonduri fixe” au fost planificate cheltuieli în sumă de 11 mil. lei, cheltuielile de casă constituind 4,1 mil. lei. Din contul acestor mijloace au fost achiziționate 29 de automobile și 120 unități de tehnică de calcul.

Cheltuielile la acest articol au fost efectuate și achitate în ultima zi a anului 2001. La situația din 01.01.02, CNAS avea la evidență 487 de calculatoare și 32 de autoturisme.

Mijloacele în mărime de 3,2 mil. lei, prevăzute pentru articolul “Reparații capitale”, au rămas neutilizate.

În contradicție cu Legea contabilității, nu s-a asigurat o evidență contabilă unică a salariilor achitate în numerar și prin bancă, iar din această cauză au fost admise cazuri de dublare a acestora.

Un șir de încălcări analogice au fost stabilite și în subdiviziunile teritoriale. Astfel, contrar prevederilor Legii cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți și Legii privind sistemul public de asigurări sociale, CNAS n-a întreprins măsurile necesare privind deschiderea codurilor personale de colectare, evidență a contribuțiilor de asigurări sociale pentru gospodăriile țărănești care prelucrează individual cotele de teren atribuite. Casa teritorială de asigurări sociale (CTAS) Ungheni n-a ținut evidența a 16534 de contribuabili. Aceasta, de asemenea, n-a luat la evidență și n-a inclus în darea de seamă anuală penalitatea calculată gospodăriilor țărănești în sumă de 1503,3 mii lei și a contribuabililor în mărime de 724,9 mii lei, care n-au prezentat darea de seamă anuală. În urma colaborării neeficiente între CTAS Ungheni și Oficiul fiscal Ungheni s-au constatat divergențe la plățile de bază în sumă de 30,9 mii lei și la sancțiunile financiare – 2228,2 mii lei.

Casa teritorială Anenii Noi nu efectuează în instituțiile financiare controlul asupra eliberării mijloacelor bănești pentru plata salariilor concomitent cu plata cotelor de asigurare socială în cuantumul respectiv. De menționat că agenții economici achită salariile din mijloacele bănești încasate în numerar și nu din mijloacele luate de pe contul bancar. Astfel, în anul 2001, Direcția de producție “Apă-Canal Anenii Noi”, achitând salarii în sumă de 537,0 mii lei, a plătit contribuții de 3,5 mii lei; S.A. „Avicola-Roso SL” din 1609,8 mii lei salarii plătite a achitat contribuții în sumă de 425,0 mii lei, sau cu 90,0 mii lei mai puțin; firma agroindustrială “Anina” din 443,7 mii lei achitate ca salarii în numerar a plătit cotele de asigurări sociale cu 54,0 mii lei mai puțin decât era necesar.

Casa teritorială Orhei n-a colaborat eficient cu IFS al județului Orhei, admitând divergențe la plățile de bază de 90,9 mii lei și la penalități de 1465,3 mii lei.

La utilizarea mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat Departamentul pensii al Casei Naționale de Asigurări Sociale de Stat nu ține cont de restanța la pensii.

Contrar prevederilor Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, Centrul de poștă Orhei a utilizat mijloacele destinate pentru plata pensiilor și indemnizațiilor în scopurile proprii. Pe parcursul a.2001, pe contul Centrului de poștă s-au admis solduri, care au depășit suma restanței la plățile pensiilor și indemnizațiilor de la 30,3 mii lei pînă la 1090,0 mii lei. Casa Națională n-a îndeplinit prevederile din contractul cu privire la aplicarea sancțiunilor față de Centrul de poștă Orhei.

Casele teritoriale de asigurări sociale n-au asigurat controlul asupra calculării și achitării cotelor de la întreprinderile individuale. Astfel, din lipsa conlucrării IFS al județului Lăpușna cu casele teritoriale amplasate în raza județului, n-au fost calculate cote în sumă de 348,3 mii lei. Neținându-se cont de prevederile Legii bugetului asigurărilor sociale de stat pe anul 2001, nu s-a asigurat încasarea contribuțiilor calculate pentru terenurile agricole arendate în sumă de 426,4 mii lei.

Încălcând Legea contabilității, n-au fost întocmite acte de verificare trimestriale și anuale între CTAS din județul Cahul, IFS județean și agenții economici, admițându-se divergențe.

În contradicție cu Instrucțiunea cu privire la modul de acordare a concediului medical în Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.57 din 11.02.93, precum și cu condițiile stabilite în licență, S.R.L. "Incomed" Bălți a eliberat buletine medicale, care au dus la majorarea plăților din bugetul asigurărilor sociale cu 120,9 mii lei.

Casa teritorială și Oficiul fiscal Rîșcani n-au înaintat dispoziții de plată la 849 de întreprinderi individuale, astfel cauzând prejudicii în sumă de 394,8 mii lei.

La 9 agenți din sectoarele Fălești, Glodeni și mun.Bălți le-au fost micșorate neîntemeiat cu 29,1 mii lei cotele de contribuții din salariul calculat. Totodată, în rezultatul micșorării nivelului fertilității solului, la 4 agenți din sectorul Fălești le-au fost micșorate neîntemeiat cu 72,0 mii lei și cu 17,3 mii lei cotele din salariul achitat.

În lipsa documentelor justificative, CTAS Rîșcani a achitat neîntemeiat compensații nominative în sumă de 85,7 mii lei, iar CTAS Fălești a plătit indemnizații familiilor cu copii de la 1,5 ani pînă la 16 ani în sumă de 47,5 mii lei.

De menționat că CNAS nu dispune de o clasificare unică a bugetului asigurărilor sociale de stat pentru gruparea atît a veniturilor, cît și a cheltuielilor, fiecărui tip de venituri și cheltuieli neatribuindu-i-se un cod distinct. Nerespectînd Legea contabilității, Departamentul bugetul asigurărilor sociale de stat n-a asigurat întocmirea unui plan de conturi analitice pentru a efectua înscrierea veniturilor și cheltuielilor în conturile stabilite. De asemenea, CNAS n-a elaborat norme metodologice, alte acte normative și instructive pentru întocmirea dării de seamă privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat, balanței veniturilor și cheltuielilor, pentru evidența soldurilor formate la sfîrșitul anului, a restanțelor și supraplăților agenților economici. Ca rezultat, dările de seamă privind executarea bugetului asigurărilor sociale de stat, întocmite și prezentate de CNAS, nu asigură o transparență a veniturilor, cheltuielilor de casă și reale pe tipuri, datele acestora fiind denaturate.

În același timp, conducerea CNAS n-a asigurat executarea întocmai a stipulațiilor Legii privind sistemul public de asigurări sociale și ale Legii privind bugetul asigurărilor sociale de stat pe anul 2001 referitor la elaborarea bazei metodologice și normative care ar reglementa mecanismul funcționării prevederilor legilor respective.

Încălcăările și neajunsurile depistate în urma controlului sînt o consecință a nerespectării actelor legislative și normative în vigoare și neaplicării de către conducerea și persoanele cu funcții de răspundere ale CNAS a principiilor de eficacitate și raționalitate în gestionarea mijloacelor bugetare, fapt ce a influențat negativ asupra executării bugetului asigurărilor sociale de stat în anul 2001.

CAPITOLUL III. Formarea și gestionarea datoriei publice, respectarea garanțiilor guvernamentale, utilizarea asistenței tehnice

Conform Legii privind Curtea de Conturi, în anul 2001 au fost efectuate un șir de controale asupra formării și gestionării datoriei externe și interne, creditării din partea statului a agenților economici, înghețării datoriilor față de stat și alți creditori prin intermediul Consiliului creditorilor de stat, precum și asupra respectării garanțiilor de stat și utilizării asistenței tehnice. Controalele exercitate denotă că, de regulă, scopurile propuse în angajarea creditelor și asistenței tehnice, emiterea garanțiilor de stat și încheierea acordurilor-memorandum n-au fost atinse. Acest fapt se lămurește prin lipsa de responsabilitate a persoanelor cu funcții de răspundere, implicate în dirijarea și utilizarea resurselor financiare respective.

1. Datoria publică

a) Datoria externă directă de stat

Indicatorii macroeconomici ce țin de datoria publică mărturisesc că în a.2001 datoria de stat externă a constituit circa 48 la sută din PIB, fiind în scădere cu 12 puncte față de a.2000 în rezultatul creșterii valorii nominale a PIB și rambursării creditelor obținute în anii precedenți.

Utilizarea neeficientă și irațională a creditelor obținute n-a contribuit în măsură deplină la ameliorarea activității economice și financiare din țară.

Lipsa unei strategii bine determinate privind atragerea și utilizarea creditelor externe, inclusiv a unui cadru legislativ perfect, a dus la formarea unei datorii externe a Guvernului Republicii Moldova față de creditorii străini, la 01.01.02, de 699,8 mil.USD. În a.2001, pentru deservirea creditelor externe, au fost efectuate cheltuieli de deservire în mărime de 34,4 mil.USD.

Dinamica acestor indicatori în a.2001 a fost pozitivă față de a.2000, datoria țării în a.2001 micșorându-se față de anul precedent cu 81,5 mil.USD, iar cheltuielile pentru deservirea creditelor externe – cu 1,1 mil.USD.

În a.2001, Guvernul a beneficiat de 19,6 mil.USD credite externe și a micșorat datoria externă cu 101,1 mil.USD. Micșorarea datoriei externe în această perioadă a fost condiționată de:

- achitarea datoriei externe, conform acordurilor de împrumut, – de 50,2 mil.USD;
- ajustarea soldului datoriei externe pe trei credite multivalutare cu variațiile de curs valutar – de 23,0 mil.USD conform bazei de date a Băncii Mondiale, la propunerea Băncii Naționale a Moldovei. Conform datelor Băncii Mondiale, datoria reală a Republicii Moldova pe creditele: pentru lichidarea consecințelor secetei (a.1993 – 26,0 mil.USD), pentru reabilitarea economiei (anii 1994-1995 – 60,0 mil.USD) și pentru ajustări structurale (a.1994 – 60 mil.USD) a constituit 104,39 mil.USD, iar

potrivit datelor Ministerului Finanțelor – 127,37 mil.USD, micșorând datoria externă a statului cu 23,0 mil.USD;

- transformarea datoriei externe față de Republica Populară Chineză din credit în ajutor umanitar – de 1,9 mil.USD;
- ajustările soldurilor datoriei externe reieșind din diferența de curs valutar conform standardelor internaționale și aplicarea ratei de schimb la momentul raportării – de 16,0 mil.USD;
- alte micșorări ale datoriei externe – de 10,0 mil.USD.

Dacă la deservirea creditelor externe în anul 2001, în comparație cu cheltuielile planificate, s-a obținut un excedent de 9,4 mil.USD (43,8-34,4), atunci la rambursarea directă a creditelor externe au fost admise supracheluieli în sumă de 21,6 mil.USD (50,2-28,6).

Ca sursă suplimentară de rambursare a creditelor externe, neprevăzută de planurile financiare pe anul 2001, a servit angajarea de către Ministerul Finanțelor a creditelor interne, adică a avut loc transformarea creditelor externe în credite interne.

În anii 1992-2000, Republica Moldova a angajat 48 de credite externe în sumă de 1118,6 mil.USD. La 01.01.02, au fost stinse credite în sumă totală de 418,8 mil.USD, din care în măsură deplină – 9 credite în valoare de 270,9 mil.USD. Au rămas active 39 de credite în sumă de 699,8 mil.USD.

Structura datoriei externe, conform surselor de formare, denotă că 50 la sută din această datorie aparține organismelor financiare internaționale, inclusiv structurilor Băncii Mondiale – 42,4 la sută. Cota-parte din datoria externă care aparține creditorilor membri ai clubului de la Paris constituie 30 la sută, iar a creditorilor comerciali – 20 la sută.

În anul 2001, limita datoriei externe, stabilită prin legea bugetară anuală în mărime de 815,6 mil.USD, a fost respectată.

Ministerul Finanțelor n-a achitat pe deplin cotele de membru în organismele internaționale, acumulate pe parcursul anilor 1995-2001, aderarea la care a fost ratificată de Parlament, datoriile la 01.01.02 constituind 28,8 mil.USD.

Datoria externă a Republicii Moldova, la 01.01.02, ținând cont și de datoria externă gestionată de Banca Națională a Moldovei (145,9 mil.USD), a constituit 844,9 mil.USD.

b) Datoria internă de stat

Datoria internă de stat constă din împrumuturi contractate de la Banca Națională și hîrțiile de valoare de stat în circulație.

În anul 2001, de la BNM au fost contractate împrumuturi în sumă totală de 9232,5 mil. lei și rambursate 9040,6 mil. lei, adică creșterea anuală a constituit 191,9 mil. lei.

Soldul creditelor contractate de Ministerul Finanțelor de la BNM, la 01.01.02, a constituit 1507,1 mil. lei, inclusiv:

- pentru deservirea datoriei de stat externe – 888,8 mil. lei;
- pentru răscumpărarea hîrțiilor de valoare de stat – 329,8 mil. lei;

- pentru finanțarea măsurilor prioritare ale bugetului de stat – 144,5 mil.lei;
- pentru acoperirea decalajului de casă al bugetului de stat – 144,0 mil.lei.

Pe parcursul anului 2001, au fost comercializate hîrtii de valoare de stat (HVS) în sumă de 3515,6 mil.lei, fiind, totodată, răscumpărate HVS în valoare de 3329,2 mil.lei, sau creșterea datoriei interne de stat a constituit 186,4 mil.lei. Datoria internă de stat formată în urma comercializării HVS la finele anului 2001 a constituit 893,4 mil.lei.

Mijloacele financiare obținute de la comercializarea HVS au fost repartizate în anul 2001 la finanțarea deficitului bugetar.

Cota-parte a băncilor comerciale, care sînt dealeri primari în structura datoriei formate de la comercializarea HVS, la sfîrșitul anului 2001 a constituit 91,8 la sută, ponderea celorlalți cumpărători ai HVS a alcătuit 8,2 la sută.

Plafonul datoriei interne, conform prevederilor inițiale ale bugetului de stat pe anul 2001, a fost stabilit la nivel de 2144,0 mil.lei, care ulterior, în legătură cu transformarea unei părți a datoriei de stat externe în datorie de stat internă, a fost majorat pînă la 2400,5 mil.lei.

În anul 2001, pentru deservirea datoriei de stat interne au fost utilizate mijloace financiare în sumă de 344,3 mil.lei, sau 99,4 la sută din mijloacele financiare prevăzute de Legea bugetului pe anul 2001, inclusiv pentru plata dobînzilor la împrumuturile contractate de la BNM – 211,4 mil.lei și pentru plata discountului pe HVS răscumpărate – 132,9 mil.lei.

Economia cheltuielilor de deservire a datoriilor interne față de anul 2000, în pofida majorării plafonului datoriei interne, este o urmare a micșorării (de 2 ori) a ratei dobînzii bancare achitate BNM și a ratei medii a discountului achitat pe HVS (cu 7,7 puncte). Cheltuielile reale de deservire a datoriei de stat interne în această perioadă s-au micșorat cu 239,7 mil.lei, inclusiv la plata dobînzii bancare – cu 208,2 mil.lei, la plata discountului pentru HVS – cu 31,5 mil.lei.

2. Creditarea agenților economici de către stat

În anii 1992-2001, unii agenți economici care activează pe piața republicii au primit un șir de credite din mijloacele externe și interne ale statului, în baza hotărîrilor Guvernului și Parlamentului. Acestea le-au fost acordate împrumuturi directe în sumă de 886,0 mil.lei, 246,0 mil.USD și 4,5 mil.RUR, inclusiv din surse interne – 698,7 mil.lei și 64,4 mil.USD, din surse externe – 187,3 mil.lei, 181,6 mil.USD, 4,5 mil.RUR. Ținînd cont de dobînzile și penalitățile calculate pentru nerambursarea în termenele stabilite a creditelor contractate, datoria totală calculată a agenților economici față de stat la 01.01.02 a alcătuit 1315,9 mil.lei, 329,0 mil.USD și 4,5 mil.RUR.

Din datoria formată la această dată de agenții economici beneficiari de împrumuturi, prin diferite căi (achitări directe, casări în baza actelor legislative și normative și sentințelor de judecată), au fost stinse 911,3 mil.lei, 250,7 mil.USD, 4,5 mil.RUR.

În perioada anilor 1992-2001, în baza hotărîrilor Parlamentului și Guvernului și sentințelor instanțelor judecătorești, au fost casate datoriile

agenților economici față de stat în sumă totală de 1380,6 mil.lei, inclusiv în anul 2001 – de 48,6 mil.lei.

Astfel, prin hotărârile Guvernului, au fost anulate datoriile pe creditele de stat (anii 1994-1996) în sumă de 38,2 mil.lei, acordate agenților economici pentru completarea mijloacelor circulante, iar întreprinderilor cerealiere – pentru creditul marfar.

În anul 2001, prin Hotărârea Guvernului nr.129 din 16.02.01, a fost anulată datoria față de stat a Î.S. „Calea Ferată a Moldovei” în sumă de 75,4 mil.lei, formată din diferența de curs valutar.

În baza actelor legislative, adoptate de Parlament, au fost anulate datoriile la creditele de stat ce țin de reorganizarea Concernului de Stat „Moldenergo” – de 159,6 mil.lei (prin intermediul CS „Moldenergo” – 18,4 mil.lei, comitetelor executive raionale și județene – 141,2 mil.lei); ale întreprinderilor agricole participante la programul „Pământ” – de 205,5 mil.lei (dintre care prin intermediul S.R.L. „Moldresurse” – 96,1 mil.lei și S.A. „Fertilitate-Călărași” – 43,2 mil.lei); ale S.A. „Tirex-Petrol”, în legătură cu restructurizarea datoriilor acesteia – de 419,7 mil.lei; pentru 12 agenți economici din ramurile avicolă și de creștere a porcinelor și prelucrarea cărnii de porc, care și-au onorat angajamentele asumate prin acordurile-memorandum – de 25,3 mil.lei.

Acordarea creditelor de stat agenților economici a fost efectuată în baza demersurilor ministerelor de ramură, fără o argumentare tehnico-economică a necesităților de angajare a împrumuturilor, în lipsa unor planuri de utilizare eficientă a acestor resurse financiare, a posibilităților reale de rambursare. Ulterior ministerele de ramură s-au eschivat de la luarea măsurilor respective privind rambursarea acestor credite. Ca rezultat, majoritatea creditelor acordate agenților economici n-au fost achitate și statul a fost nevoit să stingă aceste credite din contul bugetului de stat.

Acțiunile Ministerului Finanțelor în vederea gestionării și rambursării creditelor de stat nu sînt eficiente pentru rambursarea acestora de către agenții economici. Astfel, în anul 2001, conform contractelor încheiate de Ministerul Finanțelor cu agenții economici, ultimii trebuiau să ramburseze statului 623,4 mil.lei, în timp ce în bugetul de stat a fost prevăzută rambursarea doar a 10,9 mil.lei, în realitate fiind rambursate 14,0 mil.lei.

Practica creditării agenților economici pe parcursul a 10 ani cu resurse creditare de stat demonstrează că contractarea lor reprezintă o povară nejustificată pentru buget și duce la risipirea mijloacelor bugetare. Creditele acordate s-au transformat în realitate într-o finanțare bugetară indirectă a agenților economici din diferite domenii ale economiei naționale.

La finele anului 2001, pe creditele de stat contractate din surse externe aveau datorii 80, iar din sursele interne – 135 de agenți economici în sumă totală de 404,6 mil.lei și 78,3 mil.USD, din care cu termenul expirat – 304,1 mil.lei și 74,4 mil.USD.

În plan teritorial datoriile pe creditele de stat, la 01.01.02, se repartizează agenților economici după cum urmează:

Nr. d/o	Denumirea unității administrativ-teritoriale	Conducerea unităților administrativ-teritoriale		Datoriile pe creditul de stat					
		președintele Consiliului	prefect	din surse externe			din surse interne		
				nr. ag. econom. datornici	mil.lei	mil. USD	nr. ag. econom. datornici	mil.lei	mil. USD
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	mun.Chișinău	S.Urechean	V.Racu	13	40,2	19,7	15	77,9	3,4
2.	jud.Bălți	I.Miron	P.Lupăcescu	9	21,1	8,3	9	9,6	-
3.	jud.Cahul	M.Guslicov	C.Stefoglo	1	0,1	3,3	10	1,9	0,1
4.	jud.Chișinău	V.Braga	-	10	0,3	12,1	12	2,3	0,1
5.	jud.Edineț	I.Guțu	M.Matreniuc	7	2,4	1,0	10	5,6	0,1
6.	jud.Lăpușna	A.Chetraru	L.Lupu	5	0,5	2,2	8	5,5	-
7.	jud.Orhei	A.Globa	E.Pisov	7	2,8	5,7	16	6,9	-
8.	jud.Soroca	E.Agachi	S.Surdu	9	0,5	4,7	18	22,6	1,4
9.	jud.Taraclia	Ch.Darmancev	A.Usafii	1	-	0,6	2	1,7	-
10.	jud.Ungheni	N.Buzovoi	N.Gaviuc	6	35,3	8,3	14	148,8	-
11.	UTA Găgăuzia	Președintele Adunării Populare a UTA Găgăuzia M.Chendighelian	Guvernatorul (Bașcanul) UTA Găgăuzia D.Croitior	7	6,0	5,9	7	3,7	-
12.	jud.Tighina	T.Pușcă	Gh.Tabunșic	5	9,0	1,3	3	-	0,1
	TOTAL			80	118,2	73,1	122	286,5	5,2

În plan ramural majoritatea absolută a datoriilor la creditele de stat aparțin agenților economici din complexul agroindustrial, industrie, energetică și transporturi. În complexul agroindustrial ponderea cea mai mare a datoriilor la împrumuturile de stat revine întreprinderilor avicole, cerealiere, de creștere a animalelor și de producere a cărnii și laptelui. Agenții economici care au contractat credite de stat practic nu le pot rambursa, deoarece o mare parte din ei s-au reorganizat și și-au modificat forma organizatorico-juridică de activitate, temporar sînt închise și nu funcționează. Întreprinderile din complexul agroindustrial s-au pomenit într-o situație financiară nefavorabilă din cauza limitării esențiale a pieței de desfacere, prețurilor reduse la producția fabricată și prețurilor mari la resursele pentru necesitățile de producție (pesticide, îngrășăminte minerale, energia electrică, carburanți etc.). Aceste circumstanțe în viitor pot servi drept motiv pentru casarea majorității datoriilor acumulate la creditele de stat din contul bugetului.

Eforturile întreprinse de Ministerul Finanțelor privind rambursarea creditelor de stat sînt neeficiente, deoarece ele practic nu sînt susținute de ministerele, departamentele de ramură și de autoritățile unităților administrativ-teritoriale.

3. Garanțiile de stat

O formă de susținere financiară a agenților economici este acordarea de către Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova a garanțiilor de stat pentru creditele contractate de agenții economici la direct cu instituțiile financiare de peste hotare și din republică.

Garanțiile pentru instituțiile financiare de peste hotare în fond au fost emise de Guverne și Parlamente pînă în anul 1998. În total au fost emise 18 garanții în sumă de 200,4 mil.USD. Pînă la 01.01.02 au devenit active 9 garanții, pentru care din bugetul de stat au fost sustrate 25,3 mil.USD.

La 01.01.02, s-au format datoriile ale agenților economici față de Ministerul Finanțelor (ținând cont de dobânzile și penalitățile calculate) în sumă totală de 32,0 mil.USD, inclusiv ale S.R.L. „Vininvest” – 10,0 mil.USD, S.A. „Perfuzon” – 4,0 mil.USD, Î.M. „Semger” – 1,6 mil.USD, S.A. „Chirsova” – 0,4 mil.USD, S.A. „Santek” – 0,4 mil.USD, Î.S. „Moldinteragro” – 1,2 mil.USD, S.A. „Fabrica de sticlă din Chișinău” – 14,4 mil.USD.

În anul 2001, datoria agenților economici pentru garanțiile acordate de stat nu s-a micșorat, ci dimpotrivă a continuat să crească. Astfel, pentru deservirea garanțiilor acordate instituțiilor financiare străine, în a.2001 Ministerul Finanțelor a efectuat cheltuieli în sumă de 23,0 mil.lei, dintre care de către agenții economici au fost rambursate doar 6,4 mil.lei, majorând datoria agenților economici pentru garanțiile de stat în a.2001 cu 16,6 mil.lei.

În afară de aceasta, la 01.01.02, pentru garanțiile de stat acordate de către Guvern și Ministerul Finanțelor instituțiilor financiare de peste hotare pentru agenții economici s-a format o datorie de 1,6 mil.USD, înaintată spre plată, însă neachitată.

Concomitent, în perioada anilor 1990-1998, de către Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova, în folosul agenților economici au fost emise instituțiilor financiare din țară 106 garanții de stat în sumă totală de 589,1 mil.lei, din care au fost realizate 567,4 mil.lei.

În legătură cu neonorarea de către agenții economici a obligațiilor creditare, Ministerul Finanțelor a fost nevoit să achite băncilor din republică 404,1 mil.lei, inclusiv pentru rambursarea creditelor – 328,9 mil.lei și pentru plata dobânzilor – 75,2 mil.lei.

În perioada anilor 1990-2001, agenții economici care au beneficiat de credite garantate de stat au stins datorii față de bugetul de stat în sumă de 399,2 mil.lei, inclusiv credite de bază – de 362,3 mil.lei și plăți calculate suplimentar – de 36,9 mil.lei.

Analiza datoriilor stinse denotă că din 399,2 mil.lei au fost stinse prin mijloace bănești doar 96,4 mil.lei (24,1%), prin achitări reciproce – 242,8 mil.lei (60,9%), prin cesionarea datoriilor – 13,7 mil.lei (3,4%), prin anularea datoriilor de către Guvern și Parlament – 46,3 mil.lei (11,6%).

Conform bugetului de stat pe anul 2001, a fost prevăzută restabilirea mijloacelor dezafectate pentru plata garanțiilor de stat interne în sumă de 1,3 mil.lei, în realitate fiind stinse doar 1,0 mil.lei. La 01.01.02, ținând cont de dobânzile și penalitățile calculate, datoria a 21 de agenți economici față de bugetul de stat pentru garanțiile interne de stat a constituit 74,1 mil.lei. În legătură cu lichidarea Asociației Republicane de Producție „Termocomenergo”, datoria ei față de bugetul de stat în mărime de 44,8 mil.lei (60,5% din suma totală a datoriei) a fost distribuită la 18 întreprinderi nou-formate, din care 17 deservesc unitățile administrativ-teritoriale locale. Cu 12 din aceste întreprinderi au fost încheiate acorduri-memorandum, prin care achitarea datoriilor în sumă de 31,2 mil.lei a fost „înghețată” până la 01.04.02.

La inițiativa Ministerului Finanțelor, au fost deschise proceduri de faliment față de 11 agenți economici datornici cu 22,4 mil.lei (30,2% din datoria

totală), iar referitor la 5 agenți economici cu datorii de 6,4 mil. lei materialele au fost expediate în adresa Procuraturii Generale.

Ministerul Finanțelor și Serviciul Fiscal de Stat utilizează insuficient pîrghiile de încasare forțată a datoriilor față de buget, inclusiv a datoriilor pentru creditele garantate de stat, prevăzute de Legea cu privire la modul de urmărire a impozitelor, taxelor și altor plăți nr.633-XIII din 10.11.95. Astfel, în anul 2001, utilizîndu-se prevederile legii nominalizate, în bugetul de stat au fost încasate doar 10,5 mii lei.

4. Activitatea Consiliului creditorilor

O pîrghie de susținere a agenților economici din țară aflați în proces de restructurare în condițiile economiei de piață o constituie acordarea unor facilități economico-financiare, prin încheierea acordurilor-memorandum cu Consiliul creditorilor.

La finele a.2001, în condiții de acord-memorandum, activau 112 întreprinderi. Cu 55 de întreprinderi care n-au întreprins măsuri pentru onorarea obligațiilor asumate și generau în continuare pierderi, acordurile-memorandum au fost reziliate, iar față de 14 agenți economici creditorii au inițiat procedurile de reorganizare și lichidare prin faliment.

Încercările de restructurare a întreprinderilor prin încheierea acordurilor-memorandum nu în toate cazurile s-au soldat cu rezultate pozitive, fiindcă Consiliul creditorilor (CC) n-a exercitat un control riguros permanent asupra onorării de către agenții economici a clauzelor acordurilor-memorandum, verificării operațiunilor economice, financiare, comerciale și de altă natură ale întreprinderilor privind prevenirea acumulării plăților noi expirate; n-a efectuat analiza sistematică a onorării obligațiilor asumate de agenții economici pentru operarea modificărilor și completărilor respective în acordurile-memorandum.

Analiza selectivă a întreprinderilor care au încheiat cu CC acorduri-memorandum demonstrează că conducătorii acestora, fondurile de investiții și companiile de trust n-au întreprins măsurile necesare pentru ameliorarea situației financiare, manageriale, de marketing și pentru impulsivarea activității de producție.

Consiliul creditorilor, încălcînd prevederile legislației în vigoare, n-a întocmit nomenclatorul întreprinderilor pasibile de izolare, ceea ce i-a permis Consiliului să manifeste o atitudine neunivocă față de agenții economici care au avut intenția să-și restructureze activitatea economico-financiară în condițiile acordurilor-memorandum, prin ce la încheierea acestor acorduri au fost încălcate principiile echității economice prevăzute de Legea restructurării întreprinderilor. În unele cazuri agenților economici nemotivat li s-a refuzat încheierea acestor acorduri, în altele - acordurile neargumentat au fost prolongate de multiple ori.

Astfel, în anii 1999-2000, firma agroindustrială „Anina” a încercat de nenumărate ori să încheie cu CC un acord-memorandum pentru instituirea moratoriului asupra datoriilor întreprinderii, care la 01.01.99 constituiau 12,6 mil. lei, din care față de bugetul public – 7,0 mil. lei. Refuzul neîntemeiat din partea Consiliului de a încheia acordul-memorandum n-a permis întreprinderii

respective să redreseze situația privind acumularea resurselor financiare circulante pentru reanimarea producției și achitarea datoriilor formate. La 01.01.02, datoriile firmei au crescut pînă la 60,0 mil. lei, cauza principală fiind calcularea dobînzilor bancare și a penalităților.

S.A. „Floreni”, care activa în condițiile moratorului asupra datoriilor creditoare, și-a onorat integral condițiile prevăzute, însă Consiliul a refuzat neargumentat reeșalonarea datoriilor creditoare pînă la 01.01.02. La adoptarea hotărîrii, acesta n-a ținut cont de rezultatele economico-financiare concrete, n-a efectuat un studiu profund al măsurilor prevăzute în planul de restructurizare, în bussines-planul întreprinderii susținut de secretariatul Consiliului.

În alte cazuri, față de unii agenți economici Consiliul a manifestat o toleranță neargumentată pentru neonorarea obligațiunilor din acordurile-memorandum și nerealizarea măsurilor prevăzute în planurile de restructurizare, iar aceste întreprinderi au beneficiat neîntemeiat de facilitățile prevăzute de Legea restructurării întreprinderilor nr.958-XIII din 19.07.96.

Astfel, la 10.07.95, CCS a adoptat decizia privind aplicarea procedurii de izolare la S.A. „Pielart” în vederea prolongării termenelor de achitare a datoriilor în sumă de 10,0 mil. lei pe un termen de 90 de zile. S.A. „Pielart”, neprezentînd planul de restructurare în termenele stabilite, a obținut de la acesta prolongarea termenelor de achitare a datoriilor pînă la finele anului 1995. La 15.01.96 a fost încheiat acordul-memorandum care prevedea „înghețarea” datoriilor creditoare în sumă de 12,5 mil. lei pe un termen de un an, cu condiția achitării plăților curente și realizarea măsurilor din planul de restructurare. Cu toate că S.A. „Pielart” n-a îndeplinit condițiile acordului-memorandum, Consiliul, menținînd neîntemeiat întreprinderea în regimul procedurii de izolare timp de 1,5 ani, a acceptat la 27.07.98 reeșalonarea datoriilor creditoare în sumă de 8,7 mil. lei și de 0,7 mil. USD pe un termen de 4,5 ani. Deși în această perioadă S.A. „Pielart” și-a onorat obligațiunile de plată doar la nivel de 59,8%, iar indicatorii economici din planul de restructurare n-au fost nici pe departe atinși, Consiliul, încălcînd prevederile legislației în vigoare, suplimentar la datoriile istorice a acceptat și reeșalonarea datoriilor curente în sumă de 437,2 mii USD și 350,0 mii lei. În așa mod, S.A. „Pielart” neîntemeiat a beneficiat de facilitățile prevăzute de legislația în vigoare pentru întreprinderile în proces de restructurare circa 7 ani. Mai mult decît atît, stingerea datoriilor față de stat este efectuată în mare măsură nu prin mijloace bănești, ci cu obiecte de menire social-culturală. Astfel, în perioada sus-menționată, întreprinderea a transmis statului, în contul stingerii datoriei acumulate, 4 obiecte imobile în valoare totală de 12,2 mil. lei, acestea fiind, totodată, supraestimate cu 7,6 mil. lei față de valoarea lor de bilanț.

Încalcări analogice au avut loc și la realizarea acordului-memorandum încheiat între CC și S.A. „Macon”. Acestei întreprinderi, care avea datorii mari față de creditorii de stat (4 mil. lei) și activa în condițiile acordului-memorandum din a.1995, pe care le-a onorat doar la nivel de 18%, Consiliul i-a permis neîntemeiat și reeșalonarea datoriilor curente în sumă de 2,7 mil. lei și 788 mii USD. Achitarea datoriilor față de stat în sumă de 8,8 mil. lei a avut loc inițial în

august 2000 prin costul unei baze de odihnă în valoare de 10,8 mil. lei, care era proprietatea statului și se află în gestiunea economică a S.A. „Macon”. Ulterior, la 01.02.01, în baza Hotărârii Guvernului nr. 1176 din 20.11.2000, a fost întocmit un alt act de primire-predare a bazei de odihnă sus-numite, conform căruia o parte a acesteia în valoare de 5,4 mil. lei a fost restituită S.A. „Macon”. Până în prezent obiectele transmise statului nu sînt înregistrate în evidența contabilă a Î.S. „Promin”, care gestionează proprietatea de stat aflată în gestiunea societăților economice și este utilizată de S.A. „Macon” fără plată.

Un fapt dubios de reeșalonare și stingere a datoriilor față de stat, prin intermediul acordurilor-memorandum încheiate cu Consiliul, a avut loc în cazul cu S.A. „Vitis-Lăpușnița”. În noiembrie 1997, Consiliul a decis să accepte procedura de izolare în vederea instituirii moratoriului asupra unei părți de datorii în sumă de 3,0 mil. lei a societății respective, din care 1,6 mil. lei, concomitent cu încheierea acordului-memorandum, au fost reeșalonate pînă la 31.12.01. Ulterior au mai fost reeșalonate și datoriile societății față de Fondul Social.

Conducerea S.A. „Vitis-Lăpușnița”, folosindu-se de lipsă de control din partea organelor abilitate cu acest drept (Serviciul Fiscal de Stat, secretariatul Consiliului, grupul de lucru, Direcția finanțe a sectorului Hîncești), a ignorat onorarea obligațiilor asumate prin acordul-memorandum și realizarea măsurilor din planul de restructurizare. În loc să întreprindă măsuri de stingere integrală a datoriilor curente și reeșalonate față de stat, prin diferite cesiuni, a mai acumulat datorii față de stat în sumă de 28,1 mil. lei, din care ale S.A. „Zorile” – 2,3 mil. lei, S.A. „Fabrica de sticlă din Chișinău” – 2,0 mil. lei, S.A. „Agroconservit” – 3,1 mil. lei, S.A. „Cristal-Flor” – 2,8 mil. lei, Î.M. „Glass Container Company” – 1,1 mil. lei s.a., în total – ale 44 de agenți economici care aveau datorii la stat. Cesionarea acestor datorii a fost neîntemeiată, deoarece actele normative în vigoare prevedeau cesiunea datoriilor față de bugetul consolidat de la întreprinderile agricole către întreprinderile de achiziționare și prelucrare a materiei prime agricole cu care ultimele sînt în relații economice, în limitele datoriilor expirate între acești agenți economici. În cazul respectiv a avut loc preluarea datoriilor care nu se încadrează în aceste prevederi: S.A. „Vitis-Lăpușnița” anterior n-a avut relații economice cu agenții economici cesionari.

Primind din partea cesionarilor acoperirile materiale respective, conducerea S.A. „Vitis-Lăpușnița” n-a utilizat aceste resurse pentru stingerea datoriilor față de stat, ci la propria discreție. O parte din datoriile proprii și datoriile nou-acumulate față de stat în sumă totală de 22,8 mil. lei a fost stinsă de către S.A. „Vitis-Lăpușnița” cu obiecte de menire social-culturală: casa de cultură – 1282 mii lei, școala de muzică – 20 mii lei, baia - 346 mii lei, străzile satului - 4216 mii lei, 2 cazangerii – 1365 mii lei, sistemele de alimentare cu apă și canalizare – 2400 mii lei, stadionul – 1087 mii lei, canalul de evacuare a apei – 2006 mii lei, un lac – 4454 mii lei, obiectul apărării civile – 1581 mii lei, clădirea gospodăriei comunale – 350 mii lei etc. Datele neveridice despre apartenența acestor obiecte în capitalul social al S.A. „Vitis-Lăpușnița” au fost

prezentate de Agenția teritorială de privatizare Hîncești (dl V.Dubceac). Acceptînd neîntemeiat obiectele enumerate în calitate de stingere a datoriilor față de stat, Consiliul n-a asigurat controlul asupra estimării lor corecte. Costurile obiectelor au fost majorate de 3-4 ori, deși unele din ele nu existau și-și păstrasera doar denumirea, iar celelalte erau complet devastate.

În rezultatul acestor operațiuni, statului i-au fost cauzate prejudicii în sumă de 20,9 mil.lei, iar la 44 de agenți economici neîntemeiat le-a fost stinsă, prin intermediul S.A. „Vitis-Lăpușnița”, datoria față de stat în sumă de 28,1 mil.lei. Majoritatea obiectelor transmise în evidența contabilă a primăriei locale n-au fost luate la intrări din cauza lipsei documentației necesare.

Lipsa controlului necesar din partea instituțiilor centrale de stat (Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat, Ministerul Economiei, Departamentul Privatizării, ministerele de ramură, secretariatul Consiliului) și responsabilitatea redusă a autorităților publice locale și instituțiilor subordonate lor atît în cazurile enumerate, cît și în alte cazuri (Centrul de Modă, S.A. „Steaua”, Institutul Național al Viei și Vinului, S.A. „Patria mea” ș.a.), încălcările și neajunsurile comise de acestea și de organele de conducere ale unităților economice n-au permis utilizarea eficientă și rațională a facilităților și pîrghiilor atribuite prin Legea restructurării întreprinderilor pentru ameliorarea situației economico-financiare a întreprinderilor supuse restructurizării, majorarea veniturilor bugetului public, ci dimpotrivă au prejudiciat statul prin eschivarea unor agenți economici de la vărsarea în buget a plăților obligatorii.

Pentru majoritatea întreprinderilor, care au încheiat cu Consiliul creditorilor acorduri-memorandum, planurile de restructurare au fost elaborate de către Agenția pentru Restructurarea Întreprinderilor și Asistență (ARIA), care datorită deciziilor respective adoptate de Guvern deținea în domeniul nominalizat rolul de monopolist. Lipsa concursului în domeniu a influențat negativ asupra calității serviciilor prestate de ARIA, a dus la utilizarea neeficientă a resurselor financiare în scopul restructurării întreprinderilor (o mare parte din ele fiind obținute de la donatorii străini sub formă de asistență).

5. Utilizarea asistenței și donațiilor străine

Pe parcursul a.2001, Curtea de Conturi a efectuat unele controale asupra eficienței utilizării asistenței și donațiilor străine, în rezultatul cărora au fost depistate un șir de încălcări și neajunsuri în acest domeniu.

Astfel, conform datelor Ministerului Economiei, responsabil de evidența și controlul asupra utilizării acestor resurse, în ultimii ani (1999-2001) republica a beneficiat de asistență tehnică și financiară (fără rambursare) în sumă de 311 mil.USD. Utilizarea resurselor primite este neefectivă și neeficientă atît din vina ministerului nominalizat, cît și a ministerelor și departamentelor de ramură. Nu sînt îndeplinite prevederile actelor normative cu privire la mecanismul de coordonare și utilizare a asistenței acordate Republicii Moldova de către organismele internaționale și țările-donatoare, nu este organizată evidența strictă a asistenței primite; nu în toate cazurile se întocmesc rapoarte finale privind folosirea ei. Ministerele și departamentele de ramură practic s-au eschivat de la

organizarea și controlul asupra utilizării asistenței primite de întreprinderile de ramură. Ca rezultat, majoritatea asistenței străine este utilizată nu în scopuri de producție, dar pentru organizarea deplasărilor costisitoare peste hotarele țării, procurarea mobilei luxoase și unităților de transport, stabilirea salariilor, adaosurilor și compensărilor neargumentat majorate, plata multiplelor servicii de consulting.

De regulă, dirijarea proiectelor de asistență străină este efectuată de actualii sau foștii angajați ai Ministerelor Finanțelor, Economiei, ministerelor de ramură. Unii din ei, obținând în cadrul proiectelor realizate venituri destul de sporite, se eschivează de la onorarea obligațiilor constituționale privind plata impozitului pe veniturile obținute.

Surse importante de asistență străină au fost folosite prin intermediul Agenției pentru Restructurarea Întreprinderilor și Asistență (ARIA). Această instituție a fost fondată de Guvernul Republicii Moldova, în baza contractului respectiv încheiat cu BIRD, ca persoană juridică de sine stătătoare, nonguvernamentală, necomercială și nonprofit. Activitatea ei este supravegheată de Consiliul de Observatori, majoritatea membrilor cărora sînt numiți de Guvern.

Scopul fondării ARIA a fost activitatea de restructurare a întreprinderilor și acordarea de asistență tehnică în perioada postprivatizare.

Direcția executivă a ARIA, folosindu-se de lipsa controlului respectiv din partea Consiliului de Observatori (președintele căruia, de regulă, este ministrul economiei în funcție), în perioada de activitate (începînd cu a.1995) a admis abateri de la prevederile actelor normative ce reglementează activitatea Agenției, cazuri de utilizare neefectivă și neeficientă a resurselor financiare administrate și de prestare a serviciilor de asistență tehnică necalitative.

În perioada sus-menționată, ARIA a administrat din diferite surse mijloace financiare în sumă de 28,5 mil. lei, 8,1 mil. USD și 2,9 mil. EURO.

Mijloacele financiare obținute urmau să fie folosite pentru finanțarea lucrărilor de asistență tehnică a întreprinderilor din republică, iar pentru întreținerea Agenției trebuiau prevăzute resurse minime. În realitate mijloacele financiare au fost direcționate în următoarea proporție: pentru întreținerea Agenției – 39%; pentru restructurarea întreprinderilor – 61%.

Din mijloacele direcționate pentru întreținerea Agenției la 1 ianuarie 2001 au rămas nevalorificate 9,1 mil. lei, iar o parte din mijloacele financiare acumulate au fost utilizate neeficient. Experților străini, angajați pentru participarea la elaborarea planurilor de restructurare și acordarea consultațiilor, li se plăteau zilnic cîte 765-1000 USD, iar remunerarea lunară a consultanților locali varia de la 300 pînă la 3700 USD. Unii angajați ai Ministerului Finanțelor, Serviciului Fiscal de Stat, Ministerului Economiei, întreprinderilor supuse restructurării și înșiși angajații Agenției erau remunerați în calitate de consultanți locali. În afară de salariile de bază, primite din devizul de întreținere a Agenției, aceștia mai erau salariați în valută străină și din contul diferitor proiecte de asistență.

Numai pentru serviciile de consulting în restructurarea a 10 întreprinderi din cadrul Programului Pilot la 4 firme străine le-au fost achitate 1,94 mil.USD. Pentru serviciile acordate consultanților locali la 3 consultanți străini le-au fost plătite 185 mii USD.

În cadrul proiectului SMEMOL 9501, finanțat de Uniunea Europeană (TACIS) la solicitarea ARIA, în loc de calculatoare au fost procurate 2 autovehicule cu costul total de 88,3 mii DEM.

Au fost depistate cazuri când finanțarea cheltuielilor de restructurare a unora și aceluiași întreprinderi este efectuată de mai multe ori.

Pentru restructurarea S.A. „Flamingo-96” or.Bălți, Agenția, în anii 1995-1996, a achitat 143 mii USD prin Programul Pilot, în anul 1998 – 59,4 mii USD din creditul PSD-1. În mod analogic au fost finanțate cheltuielile privind restructurarea S.A. „Spectrul”, S.A. „Dana”, S.A. „Talmaza”, S.A. „Nord-Mobilă”, S.A. „Pielart”, S.A. „Nistru”, S.A. „Farmaco”, S.A. „Fabrica de drojdii”. Pentru întocmirea planurilor de restructurare a acestor întreprinderi inițial au fost cheltuite 1,8 mil.USD și repetat încă 195 mii USD.

Cheltuielile de delegație ale ARIA au constituit 959,2 mii lei. Nu în toate cazurile deplasarea peste hotare a angajaților Agenției a fost argumentată de necesitățile de activitate. De regulă, la reîntoarcerea în țară specialiștii delegați nu întocmeau dările de seamă despre lucrul efectuat.

Selectarea cadrelor de consultanți locali și trimiterea la studii în țară și peste hotare din contul mijloacelor financiare ale Agenției era înfăptuită fără concurs, la discreția conducerii acesteia.

Efectuând cheltuieli pentru reparația încăperilor arendate de la Ministerul Industriei pentru oficiu de 162,2 mii USD, conducerea Agenției ulterior a procurat de la S.A. „Alfa” 3 etaje din blocul administrativ în sumă de 888 mii lei, a închiriat suprafețe de la S.A. „Artima”, S.A. „Moldagrotehnica” ș.a., o parte din aceste încăperi fiind utilizate în scopuri comerciale, cheltuind pentru reparația lor încă 283 mii USD. Pentru dotarea acestor încăperi cu tehnică de calcul, video, audio, birotică, climatizoare, mobilier, inventar au fost cheltuite 7,8 mil.lei. Mobilierul a fost procurat de la firmele străine și nu de la producătorii autohtoni restructurizați de Agenție.

Deși ARIA, conform documentelor de constituire, urma să fie o organizație necomercială și nonprofit, în perioada de activitate, Agenția a prestat servicii comerciale, obținând venit de 27,4 mil.lei.

Din mijloacele bănești în sumă de 3,7 mil.lei, primite de la Ministerul Finanțelor în a.1996 pentru implementarea în sectorul energetic a unui program de management financiar și restructurarea întreprinderilor „Moldenergo” și „Moldova-gaz”, la 01.07.01 au rămas nevalorificate 1,5 mil.lei. O parte din această sumă a fost depusă la conturile de depozit în băncile comerciale.

Utilizarea irațională și neeficientă a resurselor financiare destinate restructurării întreprinderilor s-a soldat cu neonorarea sarcinilor atribuite acestei organizații. Mai mult decât atât, indicatorii activității economico-financiare a întreprinderilor supuse restructurării prin asistența Agenției denotă că în multe cazuri rezultatele restructurării sînt negative. Astfel, la inițiativa Consiliului

creditorilor de stat, la 14 întreprinderi, care au activat în baza acordurilor-memorandum mai mulți ani, planurile de restructurizare pentru care au fost elaborate de ARIA, actualmente, prin instanțele de judecată, a fost inițiată procedura de faliment (S.A. „Alimentarmaș”, S.A. „Elcas”, S.A. „Alfa”, S.A. „Nistru”, S.A. „Sigma” ș.a.). Aportul la buget a 79 de întreprinderi supuse restructurizării prin asistența ARIA în ultimii ani s-a micșorat cu 475,2 mil. lei.

CAPITOLUL IV. Integritatea și gestionarea patrimoniului public

Curtea de Conturi, în conformitate cu prevederile Legii nr.312-XIII din 8 decembrie 1994 și programului de activitate, în anul 2001 a efectuat controale asupra aspectelor ce țin de administrarea, gestionarea și privatizarea patrimoniului public.

Astfel, unui control integral au fost supuse acțiunile Departamentului Privatizării, Comisiilor de concurs, ministerelor și departamentelor de ramură privind privatizarea prin concursuri investiționale a fostelor întreprinderi de stat (71 de unități).

Controlul efectuat a stabilit că conducerea fostului Minister al Privatizării și Administrării Proprietății de Stat (dl Iu.Badâr) și fostului Departament al Privatizării și Administrării Proprietății de Stat (dnii V.Filat, A.Oleinic), actualmente Departamentul Privatizării, precum și ministerele de ramură au exercitat insuficient controlul asupra activității organelor de conducere ale întreprinderilor și societăților economice în care statul deținea pachetul acțiunilor de control privind gestionarea eficientă și rațională a patrimoniului de stat aflat în posesia societăților.

Activele nete ale Rețelelor Electrice Chișinău, Rețelelor Electrice de Distribuție Centru și ale Rețelelor Electrice de Distribuție Sud s-au micșorat, din momentul acțiunii (01.10.97) până la expunerea lor la privatizare (01.12.99), de la 1 mlrd. 459 mil.lei până la 167, 0 mil.lei. Conducerea S.A."Tipar-Color", profitând de lipsa de control și supraveghere din partea Departamentului (A.Oleinic) și ministerului de ramură (V.Gorincioi), care gestionau în numele statului pachetul acțiunilor de control (52,2 la sută), cu încălcarea actelor normative în vigoare, a decapitalizat societatea nominalizată, inclusiv prin transmiterea patrimoniului acesteia în valoare de 7,0 mil.lei în proprietatea S.R.L."Supercom".

Gestionarea neeficientă a patrimoniului întreprinderilor preconizate privatizării a dus la aceea că majoritatea unităților economice la momentul expunerii lor pentru privatizare activau cu pierderi și se aflau într-o situație financiară deplorabilă. În consecință, o mare parte din unitățile economice expuse privatizării, inclusiv prin concursuri investiționale, și-au pierdut atractivitatea pentru posibili investitori.

Cauza menționată, precum și informarea incompletă a posibililor investitori, îndeosebi a celor străini, au generat expunerea multiplă (de 6-8 ori) la concursurile investiționale a unor întreprinderi și a pachetelor de acțiuni, ca în cele din urmă acestea să fie vândute la prețuri derizorii.

Din 71 de întreprinderi supuse privatizării prin concurs investițional pachetele acțiunilor de control care aparțineau statului în 65 de unități economice au fost vândute la un preț mai redus decât valoarea activelor nete, diferența constituind 836,0 mil.lei.

Deși, potrivit prevederilor actelor legislative și normative în vigoare, în prețul total al pachetelor de acțiuni expuse pentru vânzare s-au inclus prețul de vânzare a obiectului, angajamentele financiare ale investitorilor privind stingerea datoriilor creditoare ale unităților economice privatizate, precum și obligațiunile lor investiționale în întreprinderile respective, neacoperite au rămas activele nete ale statului în 18 societăți pe acțiuni, suma totală constituind 265,9 mil. lei.

Dat fiind că întreprinderile preconizate privatizării, înainte de expunerea lor la concursurile investiționale, nu erau supuse inventarierii și auditului, au avut loc cazuri de informare neadecvată a investitorilor privind situația financiară reală a unităților economice. Ulterior, litigiile judiciare, de lungă durată, între Departamentul Privatizării și unii investitori, au cauzat tergiversarea achitării pentru pachetele de acțiuni ale statului, precum și realizarea programelor investiționale.

În rezultatul apariției litigiilor între investitori și Departament, statul a ratat venituri, timp îndelungat fiind tergiversată redresarea și restructurizarea activității întreprinderilor privatizate. Uneori investitorii sînt impuși să suporte cheltuieli suplimentare în raport cu angajamentele financiare asumate conform contractelor încheiate.

Astfel, în urma controlului efectuat de organele fiscale și de control financiar după privatizarea pachetului de acțiuni în S.A. "Fabrica de prelucrare a semințelor" (Răuțel) de către S.R.L. "Triaj", au fost depistate diferite neachitări la buget, inclusiv de sancțiuni economice în sumă de 6,6 mil. lei. În mod analogic au fost aplicate sancțiuni economice S.A. "Porumb", Bălți (investitor S.R.L. "Edvit") în sumă de 8,9 mil. lei. Datoriile menționate reprezintă cheltuieli suplimentare pentru investitor.

La S.A. "Elevatorul Căușeni", după privatizarea pachetului de acțiuni ale statului de către Î.M. "Kelly Grains Corporation" S.R.L., s-a stabilit lipsa a 5,0 mii tone de grâu în sumă de 13,7 mil. lei, nereflectată în bilanțul contabil, precum și datorii nerambursate pentru creditul de mărfuri în sumă de 7,0 mil. lei. În total, cumpărătorul, pe lângă obligațiunile asumate, este impus să achite cheltuieli suplimentare de circa 22,0 mil. lei.

Datoriile creditoare indicate în setul de documente ale unor întreprinderi privatizate (S.A. "Covoare-Ungheni", S.A. "Ciment", Rezina ș.a.), care, conform contractelor încheiate, trebuiau să fie achitate din contul investitorilor, în realitate s-au dovedit a fi cu mult mai mari.

După privatizarea S.A. "Hotelul Chișinău" de către S.R.L. "Transimex-Prim" s-a depistat că o parte din suprafețele hotelului au fost comercializate concomitent unui alt agent economic.

Unii investitori, care prin contractele de vânzare-cumpărare au obținut pîrghiile de dirijare a întreprinderilor privatizate și au contribuit la decapitalizarea lor, ulterior, sub pretext că informația privind situația reală a obiectelor privatizate prezentată de Departament n-a fost veridică, au reziliat prin instanțele de judecată contractele încheiate. În așa mod a fost reziliat contractul de vânzare-cumpărare a acțiunilor statului deținute în S.A. „Parcul de autobuze nr.1” din Chișinău de către S.R.L. "Bimacom", care în perioada de

dirijare a pachetului acțiunilor de control a casat și realizat 28 de autobuze în valoare de 0,8 mil. lei.

Fără a informa cumpărătorul despre starea tehnică și epidemiologică a obiectului propus pentru privatizare – S.A. "Avicola-Bujor", de către Departamentul a fost acceptat un program de efectuare a investițiilor, care din start era irealizabil atât din punct de vedere al formei valorice a investițiilor, cât și al termenului de realizare.

Departamentul și Comisiile pentru desfășurarea concursurilor investiționale au vândut acțiunile statului deținute în societățile pe acțiuni fără a ține cont de potențialul tehnic și de posibilitățile economico-financiare ale cumpărătorilor, care în multe cazuri erau insuficiente pentru a realiza angajamentele financiare asumate de către investitori. Ca rezultat, în multe cazuri n-au fost achitate, în termenele stabilite de contracte, plata pentru pachetele de acțiuni, datoriile creditoare, nefiind realizate și programele investiționale.

Conform datelor Departamentului, spre finele controlului, restanțele cumpărătorilor pentru pachetele de acțiuni ale statului procurate au constituit 24,2 mil. lei. Până la încheierea controlului nu erau achitate plățile pentru pachetele de acțiuni ale statului, prevăzute de contracte, de către cumpărătorii: firma „AVI WAKS” (Israel) – 11,9 mil. lei, S.R.L. "Bonevile" – 5,3 mil. lei, S.R.L. "Acvila" – 1,6 mil. lei, S.R.L. "Plastan" – 1,5 mil. lei, S.R.L. "Mas-Savaș" – 1,4 mil. lei, S.R.L. "Basculatrans" – 1,2 mil. lei, S.R.L. "Iroil-Best", Chișinău – 0,9 mil. lei, Compania „Finarge - 26" – 0,3 mil. lei.

O situație precară s-a creat în ceea ce privește onorarea de către cumpărători a obligațiilor investiționale în întreprinderile privatizate. Concomitent cu selectarea unor cumpărători insolvabili, negativ a influențat asupra onorării obligațiilor investiționale acceptarea de către Comisiile pentru desfășurarea concursurilor investiționale a unor programe de investiții formale și cu termene nereale de executare. Astfel, în pofida multiplelor modificări ale programelor investiționale, atât privind perioada, cât și direcțiile de efectuare a investițiilor, la începutul anului 2001, din 71 de investitori 27 nu și-au onorat obligațiile investiționale în sumă de 300,2 mil. lei.

S.A. "Union Fenosa", conform rezultatelor auditului efectuat de către firma „PRICEWATER-HOUSE COOPERS", din volumul de investiții (obligatoriu pentru efectuare în anul 2000) în sumă de 158,2 mil. lei, și-a onorat angajamentele asumate în mărime de numai 69,4 mil. lei, sau la nivel de 43,9 la sută. Potrivit aceluiași audit, asistența financiară a fost acordată RED-urilor de către S.A. "Union Fenosa" prin intermediul unui împrumut convertibil în sumă de 35,0 mil. dol. SUA, cu rata dobânzii de 23 la sută. Ulterior, actuala Comisie de concurs pentru privatizarea întreprinderilor din sectorul electroenergetic, creată prin Hotărârea Guvernului nr.428 din 07.06.01, a acceptat această asistență financiară în sumă de circa 440,0 mil. lei ca investiții efectuate în contul angajamentelor obligatorii ale investitorului nominalizat. Prin această decizie, în locul investițiilor necesare pentru reutilizarea tehnică a rețelelor de distribuție, prevăzute de programul de investiții obligatorii, au fost acceptate un șir de

cheltuieli ce nu țin direct de funcționarea rețelelor: 3,5 mil. lei – procurarea autovehiculelor; 41,0 mil. lei – procurarea imobilului, mobilei, telefoanelor mobile, plata serviciilor de consulting; 12,0 mil. lei – procurarea obiectelor de uz casnic, ceasurilor, îmbrăcăminte, cărților, casetelor audio și video etc. În total, au fost acceptate ca investiții cheltuieli neprevăzute de programul investițional în sumă de 329,0 mil. lei.

Cazuri de utilizare irațională a investițiilor au avut loc și la S.A. "Bălțeanca" (cumpărător „Klaus Steillman GMBH & K.G.”), la care pentru cheltuielile de consultanță, de deplasare și de întreținere a consultantilor străini au fost folosite circa 65,0 la sută din suma totală a investițiilor.

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (A.Sărăcuța, N.Triboi), reieșind din condițiile contractului de vânzare-cumpărare, acceptate de către Comisia pentru supravegherea procesului de privatizare a complexului energetic (vicepreședinte – V.Cosarciuc), a permis RED-urilor, trecute în posesia S.A. "Union Fenosa", ridicarea tarifelor pentru consumatorii de energie electrică inițial de la 50 pînă la 65 de bani, iar ulterior pînă la 68 de bani pentru 1 kWh. Această majorare a fost efectuată în lipsa unei analize profunde a cheltuielilor reale de procurare, transportare și distribuire a energiei electrice, a pierderilor comerciale și tehnice, a cheltuielilor investiționale etc. Pentru „argumentarea” necesității ridicării tarifului la energia electrică de la 50 pînă la 65 de bani pentru 1 kWh, ANRE (A.Sărăcuța) a acceptat unele date denaturate privind cheltuielile reale luate ca bază pentru elaborarea tarifelor. Astfel, în tarif au fost incluse neîntemeiat cheltuieli majorate legate de amortizarea fondurilor fixe. Conform datelor evidenței contabile, aceste cheltuieli în realitate constituiau 37,7 mil. lei, însă în tarif au fost incluse în mărime de 128,6 mil. lei, sau cu 91,4 mil. lei mai mult.

Motivarea ridicării tarifelor prin referirea la normele prevăzute de Anexă nr.11, ca parte componentă a contractului de vânzare-cumpărare încheiat între Departamentul Privatizării și S.A. "Union Fenosa", este incorectă, deoarece toate 13 anexe la acest contract prezintă niște foi curate, semnate de către reprezentanții ambelor părți.

Prin Hotărîrea Guvernului „Cu privire la aprobarea proiectului investițional „Nuco” nr. 1054 din 11.11.97, care n-a fost publicată în Monitorul Oficial și, deci, n-are putere juridică, sub pretextul aprobării unui proiect-tip de privatizare, posibii investitori au fost înlăturați de la participarea la concursul investițional privind privatizarea S.A. "Pivnițele din Brănești". Mai mult decît atît, cumpărătorul S.R.L. "Nuco-Prim", încălcînd prevederile contractului de vânzare-cumpărare, fără consimțămîntul vînzătorului, a cedat S.A. "Basvinex" pachetul de acțiuni procurat și toate obligațiunile asumate.

La efectuarea privatizării prin concursuri investiționale Comisiile de concurs au comis și alte încălcări. Astfel, au fost acceptate rapoarte financiare neautentificate de către organele fiscale (S.A. "Uzina biochimică din Bălți", S.A. "Furnizorul ABA", S.A. "Bălțeanca", S.A. "Piele", S.A. "Protos"); n-au fost respectate termenele de încheiere a contractelor de vânzare-cumpărare; programele investiționale au fost aprobate fără repartizarea investițiilor pe ani

(S.A. „Faprochim”, S.A. ”Moldagrotehnica”, S.A. ”Farmaco”, S.A. „Inmacometal”, S.A. ”Tirex-Petrol”); neîntemeiat au fost prelungite termenele de achitare a acțiunilor procurate (S.A. ”Ciment”, Rezina); nu în toate cazurile au fost calculate și încasate penalitățile și sancțiunile economice pentru neonorarea de către cumpărători a obligațiilor asumate; nu întotdeauna în contracte au fost prevăzute temeiurile de reziliere a acestora.

Cu toate că contractele de bază de vânzare-cumpărare a pachetelor de acțiuni în S.A. ”Farmaco” și S.A. ”Ciment”, Rezina stipulează angajamentele investitorilor exprimate în valută străină, în urma semnării unor adendumuri, volumul investițiilor a fost exprimat și în valută națională, însă la cursuri de convertibilitate constante, care sînt cu mult mai mici decît cursul de schimb real pe piața republicii (în cazul respectiv 4,7 și 6,0 lei pentru 1 dol.SUA).

Ulterior, investitorii, folosindu-se de această modificare a contractului, efectuînd investiții în valută națională în mărimile fixate în adendumuri, neîntemeiat consideră că și-au onorat obligațiunile investiționale, dar în realitate nivelul de realizare a programelor investiționale constituie doar 50 la sută.

Analiza activității unităților economice în perioada postprivatizare denotă că un șir de întreprinderi continuă să activeze cu pierderi, iar la unele din ele situația economico-financiară chiar s-a înrăutățit. Din 44 de întreprinderi supuse controlului selectiv 26 au activat cu pierderi, care la finele controlului au constituit 151,1 mil.lei. Astfel, S.A. ”Combinatul de produse cerealiere Chișinău” (cumpărător - Î.M. ”Larga-Vin”) a activat cu pierderi în sumă de 51,2 mil.lei; S.A. ”Ciment”, Rezina (cumpărător - Compania „Finarge-26”) - 30,2 mil.lei; S.A. ”Tirex-Petrol” (cumpărător - Compania „Mabanaft-Moldova Gmb H”) - 19,1 mil.lei; S.A. ”Porumb”, Bălți (cumpărător - S.R.L. ”Edvit”) - 11,9 mil.lei; S.A. ”Avicola-Bujor” (cumpărător - Î.M. ”Moldiz”) - 8,9 mil.lei; S.A. ”Cereale-Prut” (cumpărător - S.A. ”Agroindexport”) - 8,7 mil.lei; S.A. ”Elevatorul Căușeni” (cumpărător - Î.M. ”Kelly Grains Corporation” S.R.L.) - 7,3 mil.lei; S.A. ”Farmaco-Chișinău” (cumpărător - firma „Eurofarm”) - 6,7 mil.lei; S.A. ”Avicola-Roso SL” (cumpărător - S.R.L. ”Minerva”) - 2,5 mil.lei etc.

Scopul principal al privatizării prin concursuri investiționale, parte componentă a Programului de privatizare pentru anii 1998-2001, care prevedea atragerea investitorilor strategici la privatizarea și restructurizarea financiară a întreprinderilor, reducerea cheltuielilor de producție și a numărului de întreprinderi nerentabile, redresarea economiei naționale a țării, în mare măsură n-a fost atins. Aceasta se datorează faptului că conducerea Departamentului Privatizării (Iu.Badâr, V.Filat, A.Oleinic, Z.Grafchin și, parțial, N.Gumenii), ministerelor și departamentelor de ramură, Comisiilor pentru desfășurarea concursurilor investiționale, nerespectînd prevederile Legii nr. 1217-XIII din 25.06.97 și ale Regulamentului concursurilor investiționale și negocierilor directe, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1056 din 12.11.97, insuficient și iresponsabil au asigurat pregătirea și derularea procesului de privatizare a acțiunilor statului în unitățile economice supuse privatizării prin concursuri investiționale, precum și faptului că Guvernul Republicii Moldova, neefectuînd

monitorizarea procesului de privatizare desfășurat în țară, a pierdut controlul asupra acestui proces.

Asupra rezultatelor privatizării prin concurs investițional a influențat negativ și pregătirea superficială, neadecvată cerințelor actelor legislative și normative, a documentelor înaintate spre examinare Comisiilor de concurs. Responsabilii de acest domeniu – dna L.Buzu și dl L.Cojocaru, șefi de Direcție la Departamentul Privatizării, nu și-au onorat în deplină măsură atribuțiile de serviciu.

Cu încălcări și devieri de la prevederile actelor legislative în vigoare a fost administrată și gestionată proprietatea statului și din cadrul altor unități economice.

S.A. „Aviatehnologie”. La această întreprindere, ca și la multe altele, a fost admisă subevaluarea patrimoniului de stat inclus în capitalul social la reorganizarea acesteia în societate pe acțiuni. Valoarea activelor introduse în capitalul social, determinată de comisia de estimare și aprobată de fostul Minister al Privatizării și Administrării Proprietății de Stat (MPAPS) a fost diminuată considerabil. Valoarea de bilanț constituind 743 mil.lei, inclusiv fonduri fixe – 625,0 mil.lei, capitalul social al societății pe acțiuni nou-formate, în urma reorganizării fostei Întreprinderi de Stat „Uzina experimentală a aviației civile”, a fost înregistrat numai în mărime de 5 mil.lei. Estimarea la prețuri reduse a bunurilor materiale, introduse în capitalul social ulterior, în unele cazuri a dus la comercializarea acestora la prețuri diminuate.

Pachetul de acțiuni ale statului în S.A. „Aviatehnologie” (60%) inițial a fost vândut de către fostul MPAPS cu încălcarea prevederilor actelor normative în vigoare, fără concurs, la propunerea membrului Comisiei pentru desfășurarea concursurilor investiționale dl D.Braghiș, firmei insolubile S.R.L. „Prozelit”. Ulterior, Departamentul Privatizării, reziliind contractul de vânzare-cumpărare în mod unilateral, dar nu în conformitate cu modalitatea stabilită de legislația în vigoare, a vândut acest pachet de acțiuni S.A. „KENTFORD CAPITAL CORPORATION”. Vânzarea pachetului de acțiuni a fost efectuată la un preț de 2 ori mai mic decât valoarea activelor nete, iar venitul ratat de stat a alcătuit 13,0 mil.lei. Însă, în legătură cu participarea Departamentului Privatizării în instanțele de judecată într-un litigiu patrimonial cu firmele menționate, pînă la finele controlului (octombrie 2001) în bugetul de stat de la privatizarea acțiunilor în S.A. „Aviatehnologie” n-a fost vărsată suma contractată de 3,4 mil.lei. În timp ce în instanțele de judecată se examinează litigiul cine va deveni proprietarul pachetului de control al acțiunilor, întreprinderea puțin cîte puțin este decapitalizată prin încheierea și realizarea de către organul executiv al societății a unor contracte și tranzacții neeficiente. Astfel, în această perioadă, au fost vândute fonduri fixe în sumă de 661,2 mii lei (o parte din clădirea blocului „B”, atelierul de prelucrare a lemnului, mijloace de transport, mașini și utilaj) și casate de la balanță fonduri fixe de 2,7 mil.lei. O parte însemnată a suprafețelor de producție este dată în arendă la prețuri diminuate, plata pentru acestea nefiind achitată în mod regulat și complet.

S.A. „Călărași-Divin”. La societatea respectivă a fost constatată o gestionare nesatisfăcătoare a patrimoniului de stat.

La estimarea patrimoniului de stat în cadrul reorganizării fostei întreprinderi de stat în societate pe acțiuni datele din evidența contabilă n-au fost confruntate cu cele privind patrimoniul existent în realitate; determinată calitatea acestuia; stabilit gradul de uzură în dependență de starea reală.

La reevaluarea distilatelor suma reevaluării neîntemeiat a fost diminuată cu 10,1 mil.lei. Aceasta, precum și alte încălcări, au dus la diminuarea venitului impozabil cu 14,4 mil.lei, necalcularea și nevărsarea la buget a impozitului pe venit în sumă de 3,8 mil.lei.

În legătură cu nereflexarea corectă în evidența contabilă a valorii fondurilor fixe conform actului de estimare, contabilitatea societății a diminuat valoarea activelor nete ale întreprinderii cu 8,4 mil.lei, micșorând, totodată, acoperirea cu active nete a acțiunilor cu 19,4 la sută.

Conducerea întreprinderii n-a luat măsurile respective pentru ridicarea eficienței activității de producție, micșorarea cheltuielilor de producție. În ultimii ani capacitățile de producție sînt utilizate doar la nivel de 35-53 la sută. În scădere continuă se află și volumul producției îmbuteliate, a vânzărilor nete, a rentabilității. Societatea se află într-o dependență totală de Î.M. „WEST WORLDWIDE CORP” S.R.L., prin intermediul căreia este asigurată cu materie primă la nivel de 98 la sută.

Din cauza încheierii unor contracte dubioase, fără asigurarea financiară corespunzătoare (dnii V.Railean, I.Blîndu), întreprinderii i-au fost cauzate prejudicii în sumă de 2,5 mil.lei (inclusiv în relațiile cu AOZT „Norman” Moscova – de 2,4 mil.lei), prin furnizarea de băuturi spirtoase, care ulterior n-au fost plătite, iar firmele respective au dispărut.

Din lipsa de responsabilitate a specialiștilor întreprinderii, la 01.10.01, s-au format datoriile debitoare irecuperabile în sumă de 690 mii lei.

În timp ce mijloacele financiare ale societății sînt sustrate din circuit prin formarea datoriilor debitoare, datoriile societății față de bugetul public național și față de alți creditori alcătuiesc 35,2 mil.lei.

S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei”. S-a dovedit a fi neefectivă și neeficientă și gestionarea patrimoniului public prin intermediul companiilor fiduciare.

Astfel, la transmiterea S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei” în administrare fiduciară, Departamentul Privatizării (dl A.Oleinic) a manifestat o atitudine iresponsabilă. Pachetul de acțiuni (95,07%), pe care îl deținea statul în societatea respectivă, a fost transmis managerului fiduciar S.R.L. „Măgura-Grup”, în lipsa acordului ministerului de ramură și concursului de selectare a solicitanților, precum și a capacităților de administrare și management, înzestrării tehnice și posibilităților financiare.

Departamentul Privatizării n-a ținut sub un control strict onorarea de către managerul fiduciar a obligațiilor asumate, din care cauză, la momentul

efectuării controlului, managerul fiduciar n-a calculat și transferat la bugetul de stat 3% din costul nominal al acțiunilor primite pentru administrare fiduciară începînd cu anul 2001 pentru fiecare an precedent de activitate în sumă de 873,0 mii lei.

În mod similar managerul fiduciar n-a îndeplinit nici prevederea contractului privind asigurarea patrimoniului primit în administrare fiduciară (17,6 mil.lei) în folosul fondatorului ori depunerea în gaj a unui patrimoniu propriu în mărimea convenită cu fondatorul.

Departamentul Privatizării împreună cu ministerul de ramură, încălcînd prevederile actelor normative în vigoare, care interziceau realizarea, depunerea în gaj, grevarea (înstrăinarea în alt mod) a patrimoniului transmis în administrare fiduciară, au permis managerului fiduciar depunerea în gaj pentru creditele angajate a fondurilor fixe în sumă de 8 mil.lei.

Conform actelor normative în vigoare, în cazul înrăutățirii activității economico-financiare a subiectului transmis în administrare fiduciară, Departamentul Privatizării avea dreptul să rezilieze cu managerul fiduciar contractul de administrare fiduciară.

Cu toate că odată cu transmiterea S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei” în administrare fiduciară practic toți indicatorii economici ce caracterizează activitatea ei s-au înrăutățit, iar întreprinderea în această perioadă de la profit (1-1,2 mil.lei anual) a început să activeze cu pierderi (a.2000 – 3,9 mil.lei, 9 luni ale a.2001 – 1,1 mil.lei), Departamentul n-a reziliat contractul de administrare fiduciară.

Mai mult decît atît, managerul fiduciar S.R.L. „Măgura-Grup”, cu consimțămîntul și permisiunea Departamentului Privatizării, în perioada de administrare fiduciară a decapitalizat societatea, prin intermediul diferitor structuri comerciale controlate de fondatorii S.R.L. „Măgura-Grup”, a lipsit societatea de piața de desfacere, i-a imobilizat mijloacele circulante pentru finanțarea activității acestor structuri.

Astfel, piața de desfacere a tutunului fermentat din Rusia, care pînă la transmitere în administrare fiduciară aparținea S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei”, ulterior a fost cedată S.R.L. „Torleno”, reprezentată ca și S.R.L. „Măgura-Grup” de către dl Ig.Țurcan. Datoria S.R.L. „Torleno” față de fabrică, la 01.04.2000, a alcătuit 4,5 mil.lei, la 01.10.01 – 1,4 mil.lei.

Practic plățile acordate în avans întreprinderilor agricole cultivate de tutun din zonă sînt finanțate de către S.R.L. „Torleno” din contul mijloacelor financiare ale S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei”, care a rămas și fără mijloace financiare, și fără materie primă.

Decapitalizarea S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei” a fost efectuată în baza permisului Departamentului Privatizării (dl A.Oleinic) din 13.04.2000, emis cu încălcarea tuturor actelor normative în vigoare. Conform acestui permis, fondurile fixe ale societății în sumă de 10,6 mil.lei au fost transmise în capitalul statutar al Întreprinderii mixte „Fabrica de tutun din Orhei TUBECON-TABACCO” S.R.L. La introducerea fondurilor fixe în capitalul

statutar la buget n-a fost achitată taxa pe valoarea adăugată în sumă de 1,8 mil.lei.

La formarea capitalului statutar al întreprinderii mixte cota de participare a statului neîntemeiat a fost diminuată prin estimarea necorectă a utilajului transmis de fondatorul străin. Astfel, firma cipriotă „TUBECON Limited”, procurînd prin intermediul Zonei Economice Libere RUSE din Bulgaria utilajul de producere a țigărilor în valoare de 60,0 mii DEM (357,9 mii lei), l-a introdus în fondul statutar al întreprinderii mixte cu cost majorat de 13,0 mil.lei. De la 01.07.2000 Î.M. „Fabrica de tutun din Orhei TUBECON-TABACCO” S.R.L. folosește în procesul de producție mijloace fixe care aparțin S.A. „Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei”, fără a achita plata de arendă. Ca urmare, societatea a ratat venit de 2,9 mil.lei.

Agrofirma Științifică de Producție pentru Culturile de Cîmp „Selecția” (AȘP „Selecția”). În ultimii ani ministerele de ramură, Departamentul Privatizării, Guvernul au pierdut controlul asupra gestionării patrimoniului de stat aflat în posesia instituțiilor de cercetări științifice. Controalele efectuate la aceste instituții de către Curtea de Conturi, inclusiv la AȘP „Selecția”, demonstrează că patrimoniul public se gestionează la un nivel nesatisfăcător. O mare parte a acestuia este imobilizată, irosită, sustrasă sau pierdută. Evidența contabilă a bunurilor materiale și resurselor financiare se află într-o stare deplorabilă.

Astfel, în ultimii doi ani, AȘP „Selecția” numai de la 10 întreprinderi agricole n-a încasat 2,7 mil.lei pentru adaosurile la prețurile semințelor de soi, care nici n-au fost reflectate în evidența contabilă. Rezultatul financiar al activității Reprezentanței agrofirmei în Ucraina, reflectat în evidența contabilă, a fost diminuat cu 313,3 mii lei.

Conducerea agrofirmei neîntemeiat a casat de la balanță datoriile structurilor comerciale față de institut în sumă de 0,8 mil.lei.

În evidența contabilă n-au fost luate la intrări un șir de obiecte construite și procurate în ultimii ani – oloinița (din 1994), moara (din 1999), utilaj și tehnică – 35 de unități. Paralel n-au fost scoase de la balanță un șir de obiecte demolate – sera, laboratorul de selecție a sfecele de zahăr, care au fost constatate în urma controlului ca lipsuri (1,0 mil.lei). De asemenea a fost stabilită lipsa a 7 unități de transport și 36 de unități de tehnică și mecanisme agricole.

Conform datelor din evidența sintetică, investițiile pe termen lung în părți nelegate alcătuiesc 361,2 mii lei, pe cînd în evidența analitică figurează numai 175 de acțiuni în valoare de 17,5 mii lei. Documentele privind utilizarea sumei de 339,2 mii lei lipsesc. La momentul controlului, în evidența contabilă figurau datorii neidentificate și nejustificate în sumă de 1,9 mil.lei. Încălcîndu-se prevederile Codului fiscal, venitul impozabil a fost diminuat cu 4,3 mil.lei, iar impozitul pe venit necalculat și nevărsat în buget – cu 1,3 mil.lei.

Acumulînd datorii neachitate față de bugetul public în sumă de 1,0 mil.lei, agrofirma păstra, în același timp, la conturi de depozitare 1,9 mil.lei. În rezultatul acestor acțiuni ineficiente, agrofirma a obținut venit sub formă de dobîndă –

83,3 mii lei, în timp ce prejudiciile de la plata penalității au constituit 489,0 mii lei.

Administrația agrofirmei, încălcând ordinul respectiv al Ministerului Agriculturii și Industriei Prelucrătoare, care interzicea exportul peste hotarele republicii a semințelor de forme parentale de floarea-soarelui, a exportat în anii 1999 – primul semestru al a.2001 – 146,2 t de semințe în sumă de 2,6 mil.lei, neasigurând repatrierea a 1,6 mil.lei.

Încălcări flagrante au fost depistate la stabilirea adaosurilor și suplimentelor la salariile de bază, achitarea cheltuielilor la deplasările peste hotare, achitarea datoriilor agenților economici în numerar, decontările cu titularii de avansuri, documentarea cheltuielilor de reprezentanță, evidență formularelor cu regim special etc.

Ministerul Apărării. În cadrul ministerului nu este asigurată integritatea patrimoniului de stat. Astfel, orașelul militar din preajma com.Rădoaia în ultimii 3 ani a fost supus unei lichidări nelegitime. Pe teritoriul acestui orașel erau situate 4 case de locuit cu 24 de apartamente, o cazarmă cu 3 etaje pentru 300 de ostași, o grădiniță de copii, o sală sportivă, o cafenea, un garaj, o seră, un magazin, o cazangerie, diferite depozite, un obiect subteran cu 3 etaje înzestrat cu diferit utilaj de telecomunicație. Aceste obiecte practic au fost devastate. Din toate obiectele sus-numite au fost sustrate: utilajul tehnico-sanitar, caloriferele din sistemul de încălzire, țevile, alt utilaj, ușile, ferestrele și alte bunuri materiale.

La minister n-a fost instituită comisia pentru inventarierea utilajului de telecomunicație demontat, care conține metale prețioase. La control n-au fost prezentate documentele justificative privind evidența utilajului, valoarea căruia se estimează la 891,8 mii lei.

În a.1999, clădirea centrului de emisie, cu valoarea inițială de 3975 mii lei, a fost nelegitim trecută la pierderi de către secția cazare și exploatare Bălți.

Au fost demontate, de asemenea, fără a fi luate la evidență materialele: două depozite pentru inventar, sera de legume, ferma pentru creșterea porcilor, gardul de beton, gardurile de metal și sîrmă, liniile de alimentare cu energie electrică.

De la construcția subterană a fost sustras tot metalul feros, de la garaje – 8 perechi de uși (cu suprafața de 15 metri pătrați unitatea), precum și antenele de telecomunicație și alte obiecte de metal, fără ca acestea să fie reflectate în evidența contabilă. Sustragerea metalelor a fost efectuată camuflat, prin încheierea unui contract cu Î.M. „East-Metal”, căreia documentar i-au fost livrate numai 69,4 tone de metale feroase, la un preț de 230 lei pentru o tonă, pe cînd Uzina metalurgică din Rîbnița, în perioada respectivă, colecta deșeurile de metale feroase la un preț minim de 600-700 lei pentru o tonă.

La Compania de cercetare radio au fost deteriorate 22 de obiecte, construcții și instalații de transmisiune, cauzînd pierderi statului în sumă de 1764,1 mii lei.

La minister n-au fost respectate prevederile Legii cu privire la Forțele Armate, care nu permit ca averea de stat destinată pentru necesitățile Forțelor Armate, pentru asigurarea apărării să fie obiecte de cumpărare-vânzare.

Astfel, în a.1999, prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.358-XIV din 15.04.99, a fost aprobată lista obiectelor supuse privatizării, prezentată Parlamentului, prin intermediul Guvernului, la propunerea fostei conduceri a Ministerului Apărării, în care erau incluse întreprinderile CCM „Vichi”, Î.S. „Teh-Expres”, secția pentru lucrări de construcție-montaj, Combinatul de deservire socială din or.Chișinău. Mai mult decât atât, nu s-a luat în considerație costul real la acel moment, fiecare obiect fiind inclus în listă la un preț convențional de 500 lei. Numai CCM „Vichi”, dispunând de 3 aeronave cu valoarea reziduală de 2801,6 mii lei, a primit, după includerea în lista de privatizare, încă: 4 aeronave, agregatul APA-5D, un sector de teren, o clădire amplasată pe teritoriul centrului de pregătire a specialiștilor și o parte din tehnica centrului etc. în sumă totală de 2,1 mil.lei.

O altă întreprindere „Teh-Expres” a fost adusă la faliment de către fostul director, colonelul V.Simeniuc. În contul achitării datoriilor față de buget, Oficiul fiscal Buiucani a aplicat sechestrul asupra unor active ale întreprinderii în sumă de 1269,0 mii lei care ulterior, în baza deciziilor judecătorești, au fost comercializate. Imobilul în valoare de 443,0 mii lei a fost realizat S.R.L. „Prozitor-Group”, dirijată de foștii ofițeri ai aparatului central al Ministerului Apărării.

Ministerul Apărării, față de care întreprinderea lichidată avea datorii în sumă de 228,5 mii lei, s-a eschivat de la participarea la activitatea Consiliului creditorilor, fără a primi restituiri din contul acestor datorii.

Zonele Antreprenoriatului Liber. Un șir de încălcări în gestionarea patrimoniului de stat au fost depistate în activitatea Administrațiilor Zonelor Antreprenoriatului Liber (ZAL). Astfel, fostul conducător al ZAL „Expo-Business-Chișinău” dl V.Babii, încălcând prevederile Codului civil, în schimbul angajării unor credite în sumă de 4,6 mil.lei, a găsit patrimoniu de stat în valoare de 6,4 mil.lei. Angajarea creditelor a fost efectuată fără argumentarea tehnico-economică a eficienței utilizării lor și a posibilităților de rambursare. O parte din creditele angajate au fost folosite la renovarea fondurilor fixe gajate, ridicând prețul lor real pînă la 9,4 mil.lei.

Din cauza sus-menționată, creditele n-au fost rambursate și, conform sentințelor de judecată, au fost sechestrate și realizate în folosul băncii respective. În urma acestei tranzacții dubioase, ZAL „Expo-Business-Chișinău” a fost deposedată de fonduri fixe (4 pavilioane) și mijloace circulante.

O parte din complexul depozitar în care se păstrau bunurile materiale ale rezidenților din zonă a fost nimicit în urma unui incendiu, iar rezidenții (proprietari ai acestor mărfuri) au inițiat împotriva ZAL acțiuni în judecată în vederea recuperării prejudiciului cauzat în sumă de 12,6 mil.lei. Unele acțiuni s-au soldat cu emiterea sentințelor de judecată definitive în folosul rezidenților. Pentru executarea acestor sentințe de judecată, rezidenților din proprietatea

statului de către executorii judecătorești le-a fost transmis încă un pavilion reconstruit din creditele angajate de Administrația ZAL „Expo-Business-Chișinău”.

Fosta Administrație a zonei (V.Babii), cu încălcarea ordinii stabilite, a permis demolarea cafenelei „Nucușor” (costul – 2590,3 mii lei), amplasată pe teritoriul ZAL „Expo-Business-Chișinău”, permițând în locul acesteia construcția unui nou obiect, care aparține rezidenților din zonă. De la demolarea cafenelei la intrări n-au fost luate bunuri materiale sau restituiri din partea rezidenților.

Atât Administrația ZAL „Expo-Business-Chișinău”, cât și a altor zone (Parcul de Producție „Otaci-Business”, „Tvardița”, Parcul de Producție „Taraclia”) n-au întreprins măsurile necesare pentru acumularea plăților de la rezidenți. Astfel, datoria rezidenților față de Administrația ZAL „Expo-Business-Chișinău” constituie 7,2 mil. lei, ZAL „Tvardița” – 1,1 mil. lei, ZAL „Parcul de Producție „Otaci-Business” – 1,0 mil. lei, ZAL „Parcul de Producție „Taraclia” – 0,5 mil. lei. În ZAL „Parcul de Producție „Otaci-Business” și ZAL „Parcul de Producție „Taraclia” datoriile nu sînt reflectate în evidența contabilă.

Din cauza dezvoltării insuficiente a ZAL, încălcărilor și neajunsurilor în activitatea lor, pe parcursul mai multor ani n-au fost realizate sarcinile și atinse scopurile principale (atragera investițiilor străine, formarea locurilor noi de muncă ș.a.).

Agenția de Stat pentru Drepturile de Autor (Agenția). Ignorînd actele legislative și normative în vigoare privind reglementarea activității Agenției, fostul director general dl M.Ciuș, a transmis o parte din atribuțiile și funcțiile Agenției, resursele financiare și patrimoniale ale acesteia unei organizații obștești de administrare pe principii colective a drepturilor patrimoniale de autor, formate și înregistrate de către Ministerul Justiției nelegitim, fondator și conducător al căreia a devenit dl M.Ciuș. Deținînd concomitent și funcția de conducător al Agenției, dl M.Ciuș a încălcat Legea cu privire la asociațiile obștești și Legea serviciului public.

Prin contractul încheiat și potrivit statutului Asociației “Drepturi de autor și conexe” (As. DAC), fondată la 9 martie 2000 de către 67 de participanți (inclusiv dl M.Ciuș), nelegitim a fost prevăzută preluarea de către As.DAC a funcției de administrare a drepturilor patrimoniale de autor și conexe a 1607 de titulari de drepturi patrimoniale, care aveau încheiate contractele respective cu Agenția, precum și formarea fondului statutar al As.DAC din mijloacele financiare și bunurile materiale transmise în mod gratuit de Agenție.

În rezultatul acestor acțiuni, Agenția practic a fost lipsită de sursele de finanțare prevăzute de actele legislative și normative în vigoare. Astfel, dacă pînă la desfășurarea acestor acțiuni în semestrul I al anului 2000 sursele financiare acumulate de Agenție prin administrarea drepturilor de autor și conexe îi permiteau acesteia să funcționeze pe principii de autofinanțare, începînd cu trimestrul trei al a.2000 Agenția a fost trecută la finanțarea din bugetul de stat. Mai mult decît atât, fosta conducere, lipsind Agenția pe viitor

de sursele ei legitime de întreținere, a mai transmis de la balanța Agenției la balanța As.DAC și resursele financiare acumulate pînă la trimestrul III al anului 2000 în sumă de 331,6 mii lei, inclusiv comisionul legal al Agenției și onorariul autorilor neidentificați.

Legalizarea acțiunilor de limitare a atribuțiilor și funcțiilor Agenției în domeniul administrării drepturilor de autor și conexe, precum și a transducerii gratuite a resurselor financiare și a patrimoniului de la Agenție la As.DAC s-a încercat a fi efectuată de dl M.Ciuș prin înaintarea unui proiect de hotărîre, care n-a fost acceptat de Guvernul Republicii Moldova. Însă, cu toate acestea, dl M.Ciuș, nedispunînd de împuternicirile corespunzătoare din partea Guvernului, totuși a întreprins acțiunile sus-numite și incluse în proiectul de hotărîre respectiv.

În perioada supusă controlului, Agenția a suportat cheltuieli în sumă de 188,4 mii lei pentru achitarea în folosul S.R.L. „Masahrio” a compensației în schimbul recuperării prejudiciului cauzat în rezultatul încălcării drepturilor de autor și conexe, apărute de această firmă. Din cauza poziției neconsecvente, firma nominalizată, folosindu-se de retragerea temporară din Judecătoria Economică de către Agenție a cererii în apel, a încasat de la Agenție 180 mii lei, utilizîndu-i la propria discreție, nedispunînd de sentința finală a instanței de judecată.

Întreprinderea de Stat „Radiocomunicații”. Conducerea întreprinderii, încălcînd principiile de raționalitate și eficiență la gestionarea patrimoniului aflat în posesia întreprinderii, a admis cazuri de cheltuieli neproductive, a ratat sume mari de venituri.

În baza unor contracte nejustificate, în anii 1998 – I semestru al a.2001, S.R.L. „Freon” i-au fost transferate 628,0 mii lei pentru lucrările de deservire a utilajului frigorific, care nu funcționează timp îndelungat. Cheltuielile de întreținere a utilajului în această perioadă au depășit costul de bilanț de circa 30 de ori. Contractele încheiate și actele de executare a lucrărilor au fost întocmite cu încălcarea normelor tehnice stabilite. Conform acestor acte, pentru deservirea utilajului menționat, au fost casate 2,4 t de freon, diferite materiale și piese de schimb în sumă de 143,4 mii lei.

Contracontrolul efectuat la S.R.L. „Freon” confirmă că practic toate veniturile ei provin de la Î.S. „Radiocomunicații” pe teritoriul și suprafețele de producție ale căreia este amplasată. Utilizînd suprafața de 326 m², firma în realitate achită plata numai pentru 170 m², întreprinderea de stat ratînd venituri, în perioada 1998-2001, în sumă de 149 mii lei.

Conducerea întreprinderii nu ia măsurile necesare pentru încasarea datoriilor debitoare de la prestarea serviciilor. Astfel, aceste datorii la începutul a.2001 constituiau 32,4 mil.lei, din care ale CS „Teleradio-Moldova” – 14,6 mil.lei, ale Ministerului Finanțelor pentru Societatea Română de Televiziune – 8 mil.lei, ale Companiei Naționale de Televiziune a Ucrainei – 5,2 mil.lei etc.

În rezultatul încălcărilor și neajunsurilor comise de conducerea întreprinderii, statului i-au fost cauzate pierderi în sumă de 5282 mii lei, au fost

irosite mijloace bănești în sumă de 628,0 mii lei în urma achitării serviciilor inutile pentru întreprindere și în mărime de 129,0 mii lei – pentru arendarea transportului.

Băncile comerciale cu participarea capitalului de stat. În anul 2001, de către Curtea de Conturi au fost supuse controlului două bănci comerciale în care statul are cota sa: Banca municipală „Chișinău” și BCA „Moldinconbank”. În rezultatul controalelor au fost stabilite un șir de încălcări în gestionarea patrimoniului de stat.

Banca municipală „Chișinău” S.A., conform deciziei Primăriei mun.Chișinău, începând cu luna octombrie 1998, a fost confirmată ca bancă împuternicită a Primăriei. După adoptarea deciziei în folosul Primăriei mun.Chișinău au fost efectuate 2 emisii de acțiuni (a III-ea și a IV-a) în sumă de 11 mil.lei, cota Primăriei în pachetul de acțiuni atingând nivelul de 80,7 la sută. Procurarea acțiunilor de către Primărie a fost efectuată cu un șir de încălcări, deoarece în bugetul municipal asemenea resurse n-au fost prevăzute. Din contul mijloacelor financiare ale S.A. „Termocom” au fost procurate acțiuni în sumă de 1,9 mil.lei, datoria pentru care în mărime de 1,1 mil.lei pînă la finalizarea controlului se afla la bilanțul Direcției economico-ecologice a Primăriei. N-au fost achitate acțiunile în valoare de 1,2 mil.lei primite de la structurile private „Ancroc” FCP și „Ciaica Diler”. Alte acțiuni în valoare de 0,7 mil.lei au fost transmise Primăriei gratis de către bancă.

Acțiunile din emisia a patra au fost procurate de Primărie prin angajarea unui împrumut bănesc în sumă de 8,0 mil.lei de la S.A. „Ascom-Group”.

Banca împuternicită a Primăriei a efectuat unele tranzacții dubioase, în rezultatul cărora banca a fost decapitalizată de 5,5 mil.lei (sau cu 68,8 la sută), inclusiv prin transferul de bani în folosul firmei „Amza” (Moscova) – 2,9 mil.lei și firmei „Asco-Invest” - Ment Corp (Panama) – 2,6 mil.lei. Materialele privind sustragerea din circuitul băncii a sumelor sus-numite n-au fost înaintate organelor de drept, iar dosarul penal intentat la inițiativa Departamentului pentru Combaterea Crimei Organizate și Corupției la finele controlului era în proces de derulare.

Pierderile nominalizate au fost acoperite de Primărie prin acordarea unui ajutor financiar gratis băncii în sumă de 6,8 mil.lei. În calitate de sursă a acestui ajutor a servit împrumutul angajat de la S.A. „Ascom-Group” (cu termenul de rambursare-decembrie 2001) în sumă de 620 mii USD. Tranzacția de angajare a împrumutului și acordare a ajutorului financiar gratuit n-a fost reflectată în registrele de evidență contabilă ale Primăriei.

Pentru asigurarea rambursării împrumuturilor S.A. „Ascom-Group”, conducerea Primăriei, fără aprobarea Consiliului municipal, a gătat societății nominalizate proprietate municipală în valoare de 16,9 mil.lei (construcția nefinalizată a complexului comercial din strada Pușkin). Primăria mun. Chișinău, în baza unui contract de arendă, a transmis băncii în folosință gratuită 633 m² de spațiu în clădirea Primăriei, ratînd, în anul 2000, pentru bugetul municipal un venit de 289 mii lei.

Primăria mun. Chișinău, fiind posesorul pachetului majoritar de acțiuni ale băncii și practic formînd toate organele de conducere a băncii, n-a asigurat un control eficient asupra cheltuielilor de întreținere a băncii. Ca rezultat, conducătorii băncii și-au permis casarea din contul băncii a mijloacelor bănești pentru finanțarea unor cheltuieli nejustificate de 768 mii lei și imobilizarea lor în decontările cu titularii de avansuri în sumă de 235 mii lei.

Controlul efectuat la BCA „Moldinconbank” a demonstrat că din vina conducerii băncii și a Departamentului privatizării n-a fost executată Hotărîrea Guvernului nr.763 din 13.11.95 privind introducerea în capitalul social al băncii sau vînzarea-cumpărarea proprietății de stat, utilizată de bancă în valoare de 5,3 mil.lei. Ca urmare, statul a ratat venituri sub formă de dividende, în anii 1999-2000, în sumă de 2,2 mil.lei.

Complexul hotelier „Codru” de pe lîngă Cancelaria de Stat (CH „Codru”). Controlul efectuat la această întreprindere a scos la iveală neajunsuri serioase în organizarea gestionării patrimoniului și utilizarea mijloacelor financiare prin încheierea și realizarea unor contracte dubioase, care au pricinuit statului prejudicii substanțiale.

N-a fost executată hotărîrea Curții de Conturi privind restabilirea cotei statului în Întreprinderea mixtă „Cotour” S.R.L., formată cu participarea din partea statului a CH „Codru”.

În lipsa unui proiect general de reconstrucție, reparație, amenajare a complexului și fără coordonarea cu fondatorul – Cancelaria de Stat, pentru realizarea unor proiecte nejustificate din punct de vedere economic, s-au utilizat sume considerabile, în timp ce întreprinderea, sub aspectul susținerii din partea statului, a fost eliberată de plata impozitului pe venit în sumă de 882 mii lei.

Astfel, în cadrul proiectului Turismul rural la vila „Albasadorf”, pentru renovarea fostei tabere pionerești din s.Albota, arendată pe un termen de 15 ani (casa vîntătorului, teren de tenis, bucătărie națională, beci improvizat), au fost efectuate cheltuieli în sumă totală de 2,24 mil.lei, acumulîndu-se venituri de la acordarea diverselor servicii de numai 0,2 mil.lei.

Avînd în componența hotelului un restaurant cu 76 de locuri, exploatat de Î.M. „Cotour” S.R.L. (în care hotelului îi aparține cota de 50 la sută), iar coeficientul de completare a numerelor hoteliere constituind doar 34%, administrația a inițiat reconstrucția subsolului din blocul principal pentru un nou restaurant, efectuînd în acest scop cheltuieli iraționale în sumă de 2,34 mil.lei.

La reconstrucția și reparația capitală a numerelor hoteliere, pentru care s-au cheltuit 3,14 mil.lei, au fost angajate un șir de firme, prin intermediul cărora au fost imobilizate pe termen lung mijloacele circulante ale hotelului (efectuarea necalitativă a lucrărilor și cu încălcarea termenelor contractate; avansarea pe termen lung a furnizorilor de utilaj și servicii). Numai prin tranzacția de procurare a mobilei de la S.A. „Promtehsbît” (Rusia), CH „Codru” a suportat pierderi în sumă de 608,1 mii lei, din care sancțiuni pentru nerepatriere – 350,5 mii lei, majorarea prețurilor la mobila primită – 180 mii lei, neachitarea de către reprezentantul firmei a serviciilor prestate de hotel – 77,6 mii lei. Ținînd cont și

de relațiile CH „Codru” cu alte firme, pierderile suportate la procurarea mobilei au constituit 719 mii lei.

Prin tranzacția de procurare a lăcăților electronice și a programului respectiv de deservire a lor, au fost imobilizate 423,0 mii lei.

La încheierea contractului privind proiectarea și materializarea unui ciclu din patru tapiserii (goblenuri), fără aprecierea valorii artistice, au fost cheltuiți 42,2 mii USD, din care executorului contractului i-au fost achitate numai 2,0 mii USD, iar diferența de 40,2 mii USD a fost achitată la 4 structuri comerciale, neindicate în contractul de bază. Expertiza efectuată a stabilit majorarea acestor lucrări cu suma de 447 mii lei.

Cheltuieli nejustificate din punct de vedere economic și neargumentate documentar au fost efectuate pentru serviciile de marketing (32,4 mii lei), reclamă și publicitate (800,0 mii lei), audit (69,6 mii lei), de asigurare (867,0 mii lei), deplasări (192,0 mii lei).

La deschiderea casei valutare CH „Codru” a suportat cheltuieli în sumă de 263,6 mii lei (inclusiv 183 mii lei – formarea capitalului statutar, 23,3 mii lei – transmise mijloace fixe, 57,3 mii lei – ajutor financiar pentru acoperirea pierderilor), obținând dividende în sumă de doar 17,6 mii lei.

Dezordinea care persistă în încasarea plății pentru cazare și arendă a dus la formarea datoriilor debitoare în sumă de 2,8 mil.lei, din care cu termenul de prescripție expirat – de 0,7 mil.lei.

Compania de explorare și exploatare a resurselor „REDECO” LTD (SUA). Controlul activității companiei a scos la iveală lipsa conlucrării între organele de stat ale Republicii Moldova privind consecutivitatea soluționării problemelor abordate și angajamentelor asumate.

Astfel, la momentul încheierii Acordului de concesiune (iulie 1995) cu compania „REDECO” LTD (SUA) referitor la cercetarea și exploatarea resurselor de țiței în zona Văleni, care începând cu anul 1991 (Hotărârea Guvernului nr.209 din 23.04.91) integral făcea parte din teritoriul rezervației de stat „Prutul de Jos”, era cunoscut faptul că statutul acesteia categoric interzice efectuarea lucrărilor preconizate de Acordul de concesiune. În pofida acestui fapt, au fost emise Hotărârile Parlamentului nr.495-XIII din 13.06.95 și a Guvernului nr.621 din 07.09.95, prin care s-a aprobat Acordul de concesiune, neținând cont de statutul juridic al rezervației de stat nominalizate.

Mai mult decât atât, la numai șase zile după semnarea Acordului de concesiune, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea cu privire la concesiuni (nr.534-XIII din 13.07.95), prin care s-a interzis ca terenurile destinate ocrotirii naturii să fie concesionate. Astfel, de la bun început a fost format un cadru juridic contradictoriu privind activitatea acestei companii pe teritoriul republicii. În decurs de 6 ani (1995-2001), organele de resort ale republicii n-au întreprins nici o acțiune pentru a exclude coliziile juridice susmenționate, deși în scopul supravegherii executării acestui Acord au fost formate Comisii guvernamentale în frunte cu foștii membri ai Guvernului V.Bobuțac, I.Guțu, V.Cosarciuc.

Atît Comisiile guvernamentale, cît și structurile de stat care exercitau funcțiile de concedent totalmente s-au eschivat de la onorarea atribuțiilor de monitorizare și realizare a clauzelor Acordului încheiat. Ca rezultat, scopurile propuse la încheierea acestui Acord privind prospectarea și exploatarea resurselor de petrol și gaze, care au o importanță vitală pentru țară, n-au fost atinse.

Compania „REDECO”, profitînd de lipsa controlului din partea Guvernului Republicii Moldova, precum și din cauza multiplelor conflicte ecologice, practic nu și-a onorat angajamentele asumate, lipsind organele supreme de stat de o informație reală privind rezervele de țiței și gaze în regiunea de explorare și exploatare a resurselor subterane.

S.A. „Fabrica de sticlă din Chișinău”. Deși societatea respectivă avea angajate credite străine sub garanția statului în sumă de 21,7 mil.DEM, ea a fost supusă privatizării prin vînzarea pachetului de acțiuni ale statului, lipsind statul de pîrghiile de influență asupra dirijării activității economico-financiare a întreprinderii.

După privatizarea întreprinderii nu s-a întreprins nimic pentru rambursarea creditelor angajate, care pînă la urmă au fost rambursate din bugetul statului. Totodată, noii diriguitori ai întreprinderii au utilizat toate căile și posibilitățile de a obține profit pentru structurile private controlate de ei în detrimentul intereselor întreprinderii. Controlul a scos la iveală cazuri frecvente de majorări neîntemeiate de prețuri la furnizările de materie primă și diminuări la livrările de producție finită. Ca rezultat, întreprinderii i-au fost pricinuite prejudicii irecuperabile substanțiale.

Numai în relațiile economice cu S.R.L. „Torgovîi dom „Steclo Moldovî” (Ucraina), prin metodele indicate, fabrica de sticlă a suportat prejudicii în sumă de 28 mil.lei. Prejudiciile cauzate prin intermediul Î.M. „Stimold” S.R.L. au constituit 3,1 mil.lei, firmei „Djordji” (Vladikavkaz) – 1,4 mil.lei.

Efectuînd operațiuni barter, conducerea întreprinderii, prin determinarea incorectă a raporturilor de schimb și estimarea incorectă a producției primite și livrate, a pricinuit întreprinderii pierderi în sumă de 3,2 mil.lei.

Deși, la 01.01.01, S.R.L. „Hunter-S.C.” avea datoriile față de fabrică în sumă de 4,5 mil.lei, în decursul anului 2001, sub pretextul stingerii datoriei fabricii pentru energia electrică și gaze, acesteia i-a mai fost livrată fără plată producție de 36,9 mil.lei. În realitate, datoriile fabricii pentru energie și gaze (41,2 mil.lei) n-au fost achitate, iar fabrica pentru neachitarea în termen a acestor datorii a fost sancționată cu 1,2 mil.lei.

În total, pentru perioada supusă controlului, din vina conducerii, întreprinderea a suportat pierderi: de la majorarea costului utilajului procurat din credite străine – 24,1 mil.lei, prin efectuarea cheltuielilor neîntemeiate – 37,2 mil.lei; au fost imobilizate mijloace circulante în datorii debitoare – 88 mil.lei (inclusiv cu termenul de prescripție expirat – 20,8 mil.lei). Datoriile față de buget, la 01.07.01, constituiau 164,2 mil.lei.

Calamitățile naturale din 26-28 noiembrie 2000. Pentru lichidarea consecințelor calamităților naturale pricinuite de ploile torențiale și înghețurile din 26-28 noiembrie 2000, din bugetul republicii au fost alocate 17 mil. lei (2 mil. lei – a.2000, 15 mil. lei – a.2001), din care pentru procurarea bunurilor materiale (sîrmă, piloni, conductoare) – 4,9 mil. lei, pentru achitarea lucrărilor de restabilire a rețelelor electrice – 10,0 mil. lei.

Controalele efectuate au depistat că din această sumă contrar destinației au fost utilizate 6,6 mil. lei (38,8 la sută): pentru acoperirea datoriilor anterior formate ale S.A. „RED-Nord” – 4,2 mil. lei și ale S.A. „RED-Nord-Vest” – 2,4 mil. lei.

Din sumele înaintate spre achitare în mărime de 23,6 mil. lei pentru lucrările executate, din vina Inspecției de Stat în Construcție care, conform hotărîrii Guvernului urma să verifice veridicitatea volumului de lucru înaintat spre achitare de beneficiari, majorările nejustificate au constituit 6,9 mil. lei (28%).

Din vina MAI, prefecturilor și consiliilor autorităților publice locale care n-au asigurat paza valorilor materiale, în perioada de executare a lucrărilor, au fost sustrate bunuri materiale în sumă de 1,0 mil. lei. Primind oferte de livrare a bunurilor materiale necesare restabilirii rețelelor electrice în sumă de 78,7 mil. lei, Comisia guvernamentală pentru situații excepționale (V.Cosarciuc) a acceptat încheierea contractelor în sumă de 27,9 mil. lei. Unele firme cu care au fost încheiate contractele respective au furnizat producție la prețuri mult mai mari decît prețurile de pe piața republicii și din țările vecine. Astfel, pilonii aduși din Belarus costau 34 USD unitatea, iar acei furnizați de S.R.L. „Feren-M” – 57,9 USD unitatea.

O parte din bunurile materiale procurate prin alocații bugetare, primite ca ajutoare umanitare din țară și de peste hotare, n-au ajuns la destinație, ci au fost comercializate sau au rămas la instituțiile și întreprinderile care se ocupau de distribuirea ei.

Încălcările și neajunsurile în gestionarea patrimoniului public sînt o consecință a lipsei unui sistem bine determinat de dirijare a acestuia. La multe întreprinderi de stat și instituții bugetare nu sînt formate consiliile de administrare, ca organe colective de gestionare. La unitățile economice, în care statul are cota sa, rolul reprezentantului statului la formarea organelor de conducere, politiciii economico-financiare este formal. Într-un șir de cazuri ca reprezentanți ai statului sînt numite persoane iresponsabile și neonestе, fără o pregătire corespunzătoare pentru a-și onora atribuțiile prevăzute de lege, din care cauză statului i se aduc prejudicii irecuperabile.

Pînă în prezent autoritățile administrației publice centrale și locale, Departamentul Privatizării, Guvernul Republicii Moldova n-au izbutit să organizeze o evidență strictă a proprietății de stat. Ca rezultat, valoarea acesteia în țară este necunoscută.

Negativ influențează asupra gestionării patrimoniului de stat promovarea în funcția de manageri ai întreprinderilor de stat și ai unităților economice, în care statul are cota sa, a persoanelor cu pregătire insuficientă, fără inițiativă și

simțul răspunderii, precum și lipsa unor planuri de perspectivă privind dezvoltarea întreprinderilor, a ajutorului corespunzător din partea ministerelor și departamentelor de ramură. Ultimii ani ministerele și departamentele de ramură, administrațiile publice locale sînt lipsite de pîrghiile de control asupra situației de pe teren privind executarea deciziilor adoptate, respectarea prevederilor legislației în vigoare vizînd gestionarea eficientă și rațională a întreprinderilor, asigurarea integrității patrimoniului și mijloacelor financiare.

CAPITOLUL V. Măsurile întreprinse pentru lichidarea încălcărilor depistate de către Curtea de Conturi

În baza materialelor controalelor efectuate, au fost adoptate 191 hotărâri, care au fost aduse la cunoștința opiniei publice prin publicarea lor în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Toate hotărârile Curții de Conturi și camerelor de conturi au fost adoptate în conformitate cu legislația în vigoare, scopul principal fiind recuperarea prejudiciului cauzat statului, tragerea la răspundere a persoanelor care au comis încălcări, asigurarea integrității patrimoniului de stat și utilizarea rațională a acestuia, redresarea evidenței contabile și a activității economico-financiare.

În rezultatul realizării dezideratelor, stipulate în hotărârile Curții de Conturi, în buget au fost vărsate venituri tănuite, plăți obligatorii neachitate complet și în termen, sancțiuni economice în sumă totală de 15,3 mil.lei; restituite alocații bugetare – de 23,5 mil.lei; efectuate plăți în bugetul asigurărilor sociale de stat – de 0,3 mil.lei; restituite mijloace financiare în fondurile extrabugetare – de 6,4 mil.lei; restabilit în evidență patrimoniu de stat – de 183,5 mil.lei. Pentru încălcarea legislației în vigoare, la cererea Curții de Conturi, 387 de persoane cu funcții de răspundere au fost sancționate, din care 89 – destituite din funcțiile deținute.

De rînd cu depistarea încălcărilor și fraudelor pe parcursul controalelor, sarcinile principale în activitatea Curții de Conturi au fost: controlul asupra executării hotărârilor adoptate; realizarea măsurilor de lichidare a încălcărilor; întreprinderea unor acțiuni de prevenire a derogărilor și de excludere a lor; respectarea legilor în gestionarea mijloacelor financiare și în asigurarea integrității patrimoniului de stat. În scopul lichidării neajunsurilor depistate, Curtea de Conturi a conlucrat nemijlocit cu persoanele responsabile din cadrul ministerelor, departamentelor, consiliile județene și organele lor executive, cu conducătorii întreprinderilor și instituțiilor supuse controlului. Au fost organizate întâlniri cu persoanele cu funcții de răspundere ale subiecților supuși controlului, care au trăgănat sau n-au executat integral hotărârile Curții. În adresa unor persoane au fost remise prescripții de avertizare, conform art.174 (9) din Codul cu privire la contravențiile administrative.

Totodată, controalele efectuate, pe parcursul anului 2001, în cadrul ministerelor și departamentelor, asupra executării hotărârilor Curții de Conturi, au confirmat prezența lacunelor în organizarea controlului asupra realizării cerințelor indicate în hotărârile Curții, din care cauză o parte din ele au rămas neexecutate, altele fiind chiar ignorate.

Astfel, la 01.01.02, din hotărârile adoptate de Curtea de Conturi au rămas neexecutate: de către Guvern – 48 de cerințe, de Ministerul Finanțelor – 59, de Departamentul Privatizării – 33, de Inspectoratul Fiscal Principal de Stat – 15, de Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor – 13, de Ministerul Învățămîntului – 12, de Ministerul Industriei – 11, de Ministerul Economiei – 10

etc., cu toate că Curtea de Conturi în mod sistematic i-a avertizat și a solicitat informațiile privind soluționarea problemelor.

Astfel, pe parcursul anilor 2000-2001, Curtea de Conturi, prin hotărârile adoptate, a înaintat un șir de propuneri Guvernului în scopul relansării economiei și combaterii infracțiunilor economice, care, în viziunea Curții, ar fi contribuit la îmbunătățirea activității autorităților publice și a situației în economia națională în ansamblu, însă nu toate din ele au fost realizate. La 5 demersuri repetate, solicitări privind examinarea hotărârilor Curții, cu luarea deciziilor pe marginea acestora, nu s-a primit răspuns. Ulterior, în a.2001, solicitându-se repetat (demersurile din 26.04.01 și 01.10.01) întreprinderea măsurilor de rigoare ce țin de competența Guvernului în problemele expuse în hotărârile Curții de Conturi, răspunsul a parvenit abia la 09.01.02, care, de fapt, reprezintă o notă informativă a Direcției probleme speciale (dl L.Bolocan), adresată directorului Cancelariei de Stat dlui P.Țiltu, în care se atenționa asupra lipsei de disciplină în unele direcții ale Cancelariei, acestea din urmă neprezentând informațiile respective Curții de Conturi.

Pînă în prezent la Cancelaria de Stat lipsește o modalitate clară și eficientă de control asupra executării hotărârilor Curții de Conturi ce ține nemijlocit de competența Guvernului. Colaboratorii Cancelariei de Stat se limitează doar la expedierea în adresa ministerelor a diverselor scrisori sau ordonanțe de executare, care ulterior nu sînt ținute la un control strict, ceea ce permite acestora să prezinte răspunsuri formale, prin care deseori dezinformează Guvernul și, respectiv, Curtea de Conturi referitor la executarea hotărârilor Curții de Conturi, iar controalele următoare ale Curții de Conturi denotă că multe cerințe din hotărîri rămîn neexecutate, persoanele vinovate de încălcările comise nefiind trase la răspundere.

Nesatisfăcător sînt executate cerințele expuse în hotărârile Curții de Conturi de către Ministerul Finanțelor (inclusiv de către Inspectoratul Fiscal Principal de Stat). Tărăgănarea executării lor, precum și informațiile parvenite în urma solicitărilor repetate, deseori superficiale, contribuie la creșterea numărului cerințelor neexecutate și la neîncasarea în bugetul de stat a mijloacelor financiare utilizate nelegitim. Astfel, din 51 cerințe solicitate spre executare la 26.04.01 de Curtea de Conturi, 12 au rămas nesoluționate, ele fiind ulterior apreciate ca neexecutate. De asemenea, prin demersul repetat din 08.10.01, s-a solicitat informația privind executarea a 85 de cerințe din hotărârile adoptate de Curtea de Conturi, iar informația parvenită cu întârziere denotă că majoritatea acestor cerințe nu sînt încă executate.

Astfel, Curtea de Conturi a cerut de la Ministerul Finanțelor să elaboreze și să propună Guvernului un mecanism unic de evidență a granturilor, donațiilor, precum și de gestionare a acestora. Ministerul Finanțelor a informat incorect Guvernul și Curtea de Conturi despre faptul că în proiecte n-au fost angajate persoane din rîndul funcționarilor publici. Controlorii Curții de Conturi au depistat, însă, multiple cazuri cînd funcționarii publici din diverse ministere, departamente erau simultan remunerați atît la locul de muncă de bază, cît și din contul proiectelor, fapt ce contravine legislației în vigoare.

La un nivel scăzut este organizată executarea cerințelor Curții de Conturi de către conducerea și factorii de decizie de la Departamentul Privatizării. Astfel, Curtea de Conturi, stabilind lezarea intereselor statului la formarea întreprinderii mixte în baza Blocului auxiliar de la Stadionul republican, prin diminuarea cotei de participare în fondul statutar, s-a adresat de nenumărate ori conducerii Departamentului, cerându-i întreprinderea măsurilor de rigoare în vederea modificării documentelor de constituire a Întreprinderii mixte moldo-americe "Interloto" S.A. și restabilirea cotei statului în capitalul acesteia în mărime de 1252,0 mii lei, care pînă în prezent n-au fost executate.

Efectuînd controlul asupra executării de către Departamentul Privatizării și Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor a cerințelor adoptate prin Hotărîrea Curții de Conturi nr.12 din 25.01.01, s-a constatat iresponsabilitatea și neglijența conducătorilor acestora, care n-au întreprins măsurile de rigoare față de persoanele cu funcții de răspundere (inclusiv față de reprezentanții statului) și n-au asigurat controlul asupra gestionării patrimoniului de stat aflat în posesia S.A. "Parcul de autobuze nr.1 din Chișinău", recuperării pierderilor cauzate întreprinderii și statului în valoare de 14,0 mil. lei și 547,6 mii USD, precum și restituirii patrimoniului statului neîntemeiat înstrăinat. Faptele expuse în materialele controlului actualmente se examinează în Judecătoria Economică, iar de către Procuratura Generală sînt intentate dosare penale.

Cazuri de tărăgănare și neexecutare a cerințelor stipulate în hotărîrile adoptate de Curtea de Conturi au fost admise și de alte autorități publice centrale: Ministerul Învățămîntului, Ministerul Economiei, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Afacerilor Externe, Primăria mun. Chișinău etc.

Eficacitatea controalelor desfășurate de Curtea de Conturi se reduce considerabil și din lipsa mecanismului legal de tragere la răspundere și sancționare a persoanelor fizice și juridice, care au comis încălcări și abateri de la legislația în vigoare și au cauzat prejudicii statului.

Cu toate acestea, o îmbunătățire ușoară a situației este vădită. Măsurile insistente întreprinse de Curtea de Conturi în scopul executării pe deplin a hotărîrilor adoptate au dus la diminuarea cerințelor neexecutate. A sporit și numărul propunerilor Curții de Conturi către Guvern și ministere privind elaborarea actelor normative care ar contribui, în viziunea Curții, la ameliorarea situației în economia națională.

Astfel, pe marginea controlului asupra activității Agenției Naționale pentru Atragerea Investițiilor, Curtea de Conturi, la 03.07.01, a adoptat Hotărîrea nr.63, prin care a recomandat Guvernului să examineze oportunitatea desfășurării politicii investiționale prin intermediul Agenției, care, la rîndul său, la 04.10.01 a adoptat Hotărîrea nr.1053 privind reorganizarea Agenției prin asociere la Organizația de Promovare a Exportului din Moldova, în scopul eficientizării activității de promovare a exportului și atragerii investițiilor.

Controlul în cadrul Inspectoratului Fiscal Principal de Stat a depistat încălcări și lacune în activitatea Comisiei republicane pentru comercializarea și evaluarea bunurilor sechestrate. La propunerea Curții de Conturi (Hotărîrea

nr.56 din 05.06.01), Guvernul, pentru optimizarea comercializării bunurilor confiscate, a aprobat Regulamentul cu privire la modul de evidență, evaluare și vânzare a bunurilor confiscate, fără stăpîn, sechestrate, ușor alterabile sau cu termen de păstrare limitat, corpurilor delictive, a bunurilor trecute în posesia statului cu drept de succesiune și a comorilor, iar Ministerul Finanțelor a emis ordinul nr.96 din 28.09.01 prin care a aprobat componența Comisiei republicane pentru evaluarea și comercializarea bunurilor sechestrate.

La cererea Curții (Hotărîrea nr.38 din 27.04.01), Serviciul de Stat pentru Supravegherea Asigurărilor pe lîngă Ministerul Finanțelor a inițiat, iar Guvernul a adoptat Hotărîrea nr.1046 din 03.10.01 “Despre completarea Hotărîrii Guvernului nr.484 din 04.05.98”, care prevede în mod direct stoparea acțiunilor agenților economici ce majorează intenționat cheltuielile de asigurare, micșorînd respectiv venitul impozabil și defalcările impozitului pe venit la buget. În mod similar, în scopul îmbunătățirii activității în acest domeniu, au fost modificate Hotărîrile Guvernului nr.533 din 10.06.97 și nr.1163 din 02.10.01.

Conform Hotărîrii Curții de Conturi nr.47 din 25.05.01, Consiliul județean Bălți a restituit bugetelor locale ale orașelor și satelor 1236,3 mii lei, care se foloseau în favoarea bugetului județean. De asemenea, la cerința Curții de a aduce organigrama și statele-tip în corespundere cu Hotărîrea Guvernului nr.680 din 22.07.99, acesta a redus cadrele aparatului cu 12 unități și a apreciat corespunderea a 7 persoane funcțiilor deținute conform Legii serviciului public nr.443 din 04.05.95.

În scopul recuperării prejudiciilor cauzate statului și tragerii la răspundere a persoanelor cu funcții de răspundere, care au comis încălcări ale legislației financiare, Curtea de Conturi, în anul 2001, a expediat Procuraturii Generale 46 de materiale de control, care, în viziunea Curții de Conturi, conțin elemente constitutive ale infracțiunii.

Reieșind din informațiile parvenite de la Procuratura Generală, în anul 2001 de către ultima pe 20 de materiale ale Curții de Conturi au fost intentate dosare penale, iar pe 17 materiale s-a refuzat în pornirea procesului penal.

În instanța de judecată de către organele Procuraturii au fost înaintate 9 materiale, care în prezent se examinează în alte instanțe.

Efectuînd analiza ordonanțelor de refuz în pornirea procesului-penal, s-a constatat că colaboratorii Procuraturii Generale, în procesul examinării unor materiale de control, remise de către Curtea de Conturi, nu țin cont de cerințele art.93 și 98 CPP al Republicii Moldova, nefiind întreprinse toate măsurile prevăzute de lege pentru examinarea materialelor controlului, remise de către Curtea de Conturi, sub aspectul tuturor circumstanțelor cauzei, pentru a scoate la iveală acele circumstanțe care dovedesc vinovăția persoanelor cu funcții de răspundere.

Conform ordonanțelor, refuzul intentării unui proces penal se argumentează prin lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii, însă, în partea de constatare a ordonanțelor nu este descris nici un caz care ar dovedi că în acțiunile persoanelor concrete lipsesc elemente ale infracțiunii. În aceste ordonanțe, în majoritatea cazurilor, se analizează neajunsurile materialelor de

control care, după părerea Procuraturii Generale, n-ar permite de a da aprecierea cuvenită faptelor expuse în materialele controlului. Sînt cazuri cînd termenul de examinare a materialelor depășește cerințele art.93 CPP.

Astfel, pe materialele Hotărîrii Curții de Conturi nr.15 din 26.01.01 privind rezultatele controlului asupra respectării Legii cu privire la reglementarea repatrierii de mijloace bănești, mărfuri și servicii provenite din tranzacțiile economice externe nr.1466-XIII din 29.01.98 în anii 1998 – 1999 și 9 luni ale anului 2000, remise Procuraturii Generale la 27.03.01 (nr.06/2-165) pentru examinare în ordinea prevederilor art.93 CPP, la 06.04.01, Procuratura Generală a informat Curtea că: „Hotărîrea Curții de Conturi nr.15 din 26.01.01 nu este definitivă, fiind posibil de a fi atacată în instanța judiciară, în termenele prevăzute de lege. După intrarea în vigoare a hotărîrii Curții de Conturi sau a deciziei instanței judiciare privind menținerea în vigoare a acestei hotărîri (în cazul dacă va fi atacată), Procuratura Generală va examina materialele prezentate în conformitate cu prevederile art.93 CPP”.

Conform legislației, art.93 CPP nu prevede unele condiții „...după intrarea în vigoare a Hotărîrii Curții de Conturi...”, care ar elibera organul de cercetare penală de obligațiunea de a primi declarațiile și sesizările referitoare la infracțiunea săvîrșită, pregătită sau în curs de pregătire.

Totodată, atacarea în instanța de judecată a hotărîrii Curții de Conturi nu limitează organul de anchetă de dreptul de a-și exercita funcțiile sale prevăzute de legislația în vigoare, nici nu eliberează organele de resort de executarea cerințelor ei. Pînă la momentul de față Procuratura Generală s-a limitat la o singură informație, precum că pe materialele controlului în cauză ultima, după o verificare suplimentară, va informa Curtea de Conturi.

Curtea de Conturi, ținînd cont de prevederile art.8 din Legea privind Curtea de Conturi nr.312-XIII din 08.12.94, a întreprins măsuri privind conlucrarea Curții de Conturi cu Procuratura Generală, cu organele afacerilor interne și cu alte organe de ocrotire a ordinii de drept. Astfel, membrii Curții de Conturi, în luna octombrie 2001, au participat la ședința comună a Curții de Conturi și Colegiului Procuraturii Generale, la care s-a examinat starea reală referitor la conlucrarea acestor două organe și s-au trasat măsurile privind ridicarea eficienței activității Curții de Conturi și Procuraturii Generale. În vederea sporirii operativității și eficacității conlucrării Procuraturii Generale și Curții de Conturi în combaterea încălcărilor legislației ce vizează utilizarea finanțelor și a patrimoniului public a fost creat un grup de lucru mixt din colaboratori ai Procuraturii Generale și Curții de Conturi. De asemenea s-a decis pregătirea în comun a propunerilor privind modificarea cadrului legislativ în acest domeniu.

Cu participarea colaboratorilor SIS, Curtea de Conturi a efectuat controale la Agenția pentru Restructurarea Întreprinderilor și Asistență (ARIA), Departamentul educație, tineret și sport al Primăriei mun.Chișinău, Fabrica de fermentare a tutunului din Orhei, iar cu participarea colaboratorilor Departamentului pentru Combaterea Crimei Organizate și Corupției – la Primăria mun.Hîncești.

Pe parcursul anului 2001 în diferite instanțe de judecată de către ordonatorii principali de credite au fost contestate 16 hotărâri ale Curții de Conturi. În 8 cazuri instanța de judecată a confirmat legalitatea hotărârilor Curții de Conturi, refuzând în satisfacerea cerințelor reclamanților, lăsând în vigoare hotărârile Curții de Conturi, iar 8 acțiuni contra hotărârilor Curții de Conturi se examinează în instanțele judiciare. În această perioadă, specialiștii Curții de Conturi au participat la 185 de ședințe de judecată.

O problemă deosebită a fost și rămîne repararea prejudiciului cauzat statului de către persoanele cu funcții de răspundere. Deși art.128(2) din Codul muncii prevede unele cazuri de răspundere materială deplină a conducătorilor de întreprinderi, instituții, organizații, iar art.5 din Codul de procedură civilă prevede dreptul procurorului de a se adresa în instanța de judecată în vederea reparării prejudiciului cauzat bugetului, aceste articole practic nu funcționează. Curtea de Conturi, în repetate rînduri, a înaintat propuneri în Parlament pentru investirea Curții de Conturi cu acest drept, fie prin crearea pe lîngă Curte a procuraturii financiare sau prin completarea art.5 din Codul de procedură civilă. De asemenea, considerăm oportun ca Curtea de Conturi să fie investită cu dreptul de aplicare a sancțiunilor financiare și administrative.

Totodată, este necesar ca legislația în vigoare să determine clar noțiunile de prejudiciu cauzat statului și de venit ratat de stat.

Soluționarea acestor probleme, precum și conlucrarea mai eficientă a Curții cu organele de drept și de control vor contribui la sporirea randamentului și la eficientizarea activității Curții de Conturi a Republicii Moldova, ca organ suprem de control financiar.